

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Jan Robin Vítů

Trestněprávní odpovědnost ve sportu

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Jiří Mulák, Ph.D.

Katedra trestního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 11.2.2021

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou prací vypracoval samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 187 295 znaků včetně mezer.

Jan Robin Vítů

diplomant

V Hluboké nad Vltavou dne 11.2.2021

Poděkování

Na prvním místě bych tímto rád poděkoval panu JUDr. Jiřímu Mulákovi, Ph.D. za jeho odborné vedení práce a za jeho cenné rady a věcné připomínky, které mi v průběhu zpracování této práce ochotně poskytoval. Dále děkuji svým nejbližším za jejich podporu, bez které by tato práce nemohla vzniknout.

Obsah

1. ÚVOD	6
2. HISTORICKÝ EXKURZ	8
2.1. OBDOBÍ STAROVĚKU	8
2.1.1. Řecké období	8
2.1.2. Římské období	9
2.2. OBDOBÍ STŘEDOVĚKU	10
2.2.1. Kanonické právo	11
2.2.2. Světské právo.....	11
3. SPORT A SPORTOVNÍ PRÁVO	13
3.1. VYMEZENÍ POJMU SPORT	13
3.1.1. Vývoj definičního pojetí sportu	13
3.1.2. Sport v české právní úpravě	14
3.2. SPORTOVNÍ PRÁVO	14
4. VZTAH SPORTU A TRESTNÍHO PRÁVA	16
4.1. ZÁKLADNÍ TEORETICKÁ VÝCHODISKA.....	16
4.1.1. Zauliho a Graysonova koncepce	16
4.1.2. Teorie autonomie sportu	17
4.2. ZÁKLADNÍ KONCEPCE UPLATŇOVÁNÍ TRESTNĚPRÁVNÍ ODPOVĚDNOSTI V OBLASTI SPORTU.....	17
4.2.1. Teorie absolutní imunity sportovců.....	18
4.2.2. Teorie rigidního uplatňování právního řádu	19
4.2.3. Modifikovaná teorie trestní odpovědnosti sportovců.....	20
4.3. PŮSOBNÍ TRESTNÍHO PRÁVA NA OBLAST SPORTU.....	20
5. SPORTOVNÍ PRAVIDLA	22
5.1. VYMEZENÍ POJMU SPORTOVNÍ PRAVIDLA	22
5.2. ODLIŠNOSTI MEZI SPORTOVNÍMI PRAVIDLY A PRÁVNÍMI NORMAMI.....	22
5.3. VÝZNAM SPORTOVNÍCH PRAVIDEL Z POHLEDU TRESTNÍHO PRÁVA.....	23
6. ODPOVĚDNOSTNÍ VZTAHY VE SPORTU	25
6.1. DVOJKOLEJNOST DISCIPLINÁRNÍ A PRÁVNÍ ODPOVĚDNOSTI VE SPORTU.....	25
6.2. ZÁKLADY OBČANSKOPRÁVNÍ ODPOVĚDNOSTI VE SPORTU.....	26
6.2.1. Obecná prevenční povinnost	27
7. TRESTNĚPRÁVNÍ ODPOVĚDNOST ZA SPORTOVNÍ ÚRAZY	30
7.1. ÚVOD DO PROBLEMATIKY	30
7.2. VYBRANÉ TEORIE BEZTRESTNOSTI SPORTOVNÍCH ÚRAZŮ	30
7.2.1. Teorie souhlasu poškozeného.....	30
7.2.2. Teorie sportovního rizika	31
7.2.3. Teorie sportovního práva	31
7.2.4. Teorie nedostatku zavinění.....	32
7.2.5. Teorie nešťastné náhody	33
7.2.6. Teorie účelu.....	34
7.2.7. Shrnutí.....	34
7.3. ZÁKLADY TRESTNĚPRÁVNÍ ODPOVĚDNOSTI	35
7.4. POJETÍ TRESTNĚHO ČINU	35

7.5.	POJMOVÉ ZNAKY TRESTNÉHO ČINU	36
7.5.1.	<i>Protiprávnost a obecné znaky trestného činu</i>	36
7.5.2.	<i>Znaky skutkové podstaty trestného činu</i>	37
7.5.2.1.	Objekt trestného činu	38
7.5.2.2.	Objektivní stránka trestného činu	39
7.5.2.3.	Pachatel trestného činu	41
7.5.2.4.	Subjektivní stránka trestného činu	42
7.5.2.4.1.	Úmyslné zavinění	43
7.5.2.4.2.	Nedbalostní zavinění	44
7.6.	ZÁSADA SUBSIDIARITY TRESTNÍ REPRESE	45
7.7.	OKOLNOSTI VYLUČUJÍCÍ PROTIPRÁVNOST	47
7.7.1.	<i>Nutná obrana</i>	48
7.7.2.	<i>Svolení poškozeného</i>	48
7.7.3.	<i>Přípustné riziko</i>	50
7.7.3.1.	Positivní podmínky uplatnění přípustného rizika	51
7.7.3.2.	Negativní podmínky uplatnění přípustného rizika	52
7.7.3.3.	Shrnutí	52
7.7.4.	<i>Zákonem neupravené okolnosti vylučující protiprávnost</i>	53
7.7.4.1.	Výkon dovolené činnosti, výkon povolání a výkon práva	53
7.7.4.2.	Sportovní riziko	55
8.	TRESTNĚPRÁVNÍ ODPOVĚDNOST ZA SPORTOVNÍ ÚRAZY V SOUDNÍ PRAXI	57
8.1.	INDIVIDUÁLNÍ SPORTY	57
8.1.1.	<i>Shrnutí</i>	59
8.2.	KOLEKTIVNÍ SPORTY	60
8.2.1.	<i>Fotbal</i>	60
8.2.2.	<i>Lední hokej</i>	63
8.2.3.	<i>Shrnutí</i>	66
8.3.	BOJOVÉ SPORTY	66
8.3.1.	<i>Shrnutí</i>	67
9.	SOUVISEJÍCÍ TÉMATA	68
9.1.	DOPING VE SPORTU	68
9.1.1.	<i>Vymezení pojmu doping</i>	68
9.1.2.	<i>Represe v boji proti doping</i>	69
9.1.3.	<i>Trestněprávní aspekty doping</i>	70
9.2.	KORUPCE VE SPORTU	72
9.2.1.	<i>Vymezení pojmu korupce ve sportu</i>	72
9.2.2.	<i>K obstarávání věcí obecného zájmu</i>	72
9.2.3.	<i>Shrnutí</i>	74
10.	ZÁVĚR	75
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	77
	SEZNAM ZKRATEK	81
	ABSTRAKT	82
	ABSTRACT	83

1. ÚVOD

Sport je z pohledu práva pozoruhodným společensko-kulturním fenoménem. Pro některé je sport povoláním, pro jiné zas volnočasovou aktivitou, zábavou nebo odpočinkem. Ve všech svých formách je ale sport především nositelem etických a kulturních hodnot a zásad, které pronikají i do dalších společenských sfér. Sportovní prostředí dává člověku prostor, aby se začlenil, a zároveň formuje jeho osobnost, vychovává jej k respektu k druhým, k přátelství a k čestnému jednání. Tento morální aspekt sportu lze stručně vystihnout větou: „*Ten, kdo hraje čestně, je vždy vítězem.*“¹

Z výše uvedeného vyplývá, že sport je podobně jako právo významným regulativem chování osob. Vzájemným vztahem mezi těmito normativními systémy se přitom lidstvo zabývá odnepaměti. Dodnes se objevují názory, že sportovní organizace jsou schopné účinně postihovat veškerá porušení sportovních pravidel, a proto není potřeba, aby byla na tyto případy uplatňována právní odpovědnost. Hlavním argumentem zastánců tohoto přístupu je zejména skutečnost, že hrozba právních sankcí může společnost odrazovat od pěstování sportu.

Při výkonu sportovních činností ovšem může docházet k útokům směřujícím proti nejdůležitějším společenským zájmům a hodnotám, jejichž ochrana je základním účelem trestního práva hmotného. Trestní právo je však až poslední instancí a nejprísnejším prostředkem ochrany těchto právních statků (tzv. prostředkem *ultima ratio*).² V této souvislosti tedy vyvstává legitimní otázka, jejíž zodpovězení je cílem této práce: „*Do jaké míry postačí škodlivá jednání sportovců postihovat toliko v disciplinární rovině na základě sportovních pravidel a kdy je místě uplatnit trestněprávní odpovědnost?*“ K tomuto je potřeba podotknout, že trestněprávní odpovědnost ve sportu byla ještě donedávna poměrně přehlíženým tématem, kterým se podrobněji zabývala jen sportovně-právní literatura. O tom ostatně svědčí také skutečnost, že Nejvyšší soud České republiky se trestněprávní odpovědností za sportovní úraz poprvé zabýval až v roce 2002.³

Předkládaná práce je rozdělena do deseti částí (včetně úvodu a závěru). Po úvodu následuje druhá část této práce, která je věnována nejvýznamnějším historickým přístupům k právní odpovědnosti sportovců. Třetí část této práce krátce nastíní vývoj definičního pojetí sportu, na které je navázáno vymezením pojmu sport v české právní úpravě. V této části je pojednáno také o sportovním právu, které je zdrojem většiny doktrinárních přístupů k předmětné problematice.

¹ *Kodex sportovní etiky* [online]. Rada Evropy, 1992 [cit. 2021-02-08]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/sport/kodex-sportovni-etiky>.

² JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 6. aktualizované a doplněné vydání*. Praha: Leges, 2017. ISBN 978-80-7502-236-3, s. 24.

³ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 11. 12. 2002, sp. zn. 5 Tdo 997/2002.

Ve čtvrté části této práce je formulován základní vztah sportu a práva. V této části je nejprve pojednáno o základních teoriích působení práva na oblast sportu, na které navazují jednotlivé koncepce trestněprávní odpovědnosti ve sportu. V této souvislosti je rovněž naznačen způsob, jakým české trestní právo působí na oblast sportu. Pátá část této práce je zaměřena na sportovní pravidla. Po vymezení pojmu a odlišení sportovních pravidel od právních norem je vysvětlen význam sportovních pravidel z pohledu trestního práva. S touto materií úzce souvisí otázka mnohosti odpovědnostních vztahů ve sportu, které je věnována šestá část této práce. V této části se dostane také na základní vymezení občanskoprávní odpovědnosti ve sportu a na její propojení s odpovědností trestněprávní. Jádrem předmětné problematiky je trestněprávní odpovědnost za sportovní úrazy, které je věnována sedmá část této práce. Do této části jsou úvodem zahrnuty vybrané teorie beztrestnosti sportovních úrazů. Následuje podrobný přehled legislativních východisek trestněprávní odpovědnosti za sportovní úrazy, který je místy doplněn o úvahy *de lege ferenda*. Za účelem vyhodnocení sporných otázek jsou v této části využity metody vědeckého zkoumání, především pak deskripce, analýza a dedukce. V osmé části této práce je přistoupeno k rekapitulaci dosavadní rozhodovací činnosti Nejvyššího soudu České republiky v otázkách trestněprávní odpovědnosti za sportovní úrazy. Relevantní judikaturní závěry jsou v této části strukturovány do uceleného přehledu podle kategorií sportovních činností. Pro komplexní uchopení zvoleného tématu je devátá část této práce zaměřena na trestněprávní aspekty dopingů a korupce ve sportu.

Cílem této práce rozhodně není kriminalizace veškerého jednání sportovců, ale nalezení obecných hranic, kdy v oblasti sportu nastupuje trestní právo jako krajní prostředek ochrany nejdůležitějších právních statků. Jednotlivá kritéria posuzování a uplatňování trestněprávní odpovědnosti ve sportu budou zkoumána s přihlédnutím k odborné literatuře, stávající právní úpravě a za užití aktuální trestní judikatury.

2. HISTORICKÝ EXKURZ

2.1. Období starověku

Ve starověkých společnostech se pohybové aktivity těšily velké oblibě, jejich význam byl ale v porovnání s dneškem odlišný. Činnosti, které z hlediska dnešního pojmosloví označujeme jako sporty, tehdy primárně sloužily jako příprava na válku a na obranu území. Výjimku tvořily nejrůznější slavnosti, zápasy a hry, které daly za vznik hned několika sportovním disciplínám.⁴

Úzké propojení branné povinnosti a sportu se však projevilo v řešení právních otázek, které se týkaly sportovních úrazů. Navzdory tomu se právní odpovědnosti sportovců dostalo překvapivé pozornosti mezi filozofy a právníky starého Řecka a Říma, jejichž přístup k předmětné problematice může být v mnoha ohledech inspirativní.

2.1.1. Řecké období

Sportovní slavnosti byly ve starém Řecku velmi oblíbené. To dokládá také skutečnost, že pro nerušené konání olympijských her byl vyhlášen posvátný mír *ekecheiriá*, který atletům zajišťoval bezpečnou cestu na hry i návrat domů.⁵ Řecký sport byl ovšem velmi tvrdý a těžká zranění ani smrt nebyly pro sportovce ničím výjimečným. V některých sportovních disciplínách byly sportovní úrazy (resp. i smrt) dokonce součástí pravidel hry a kritériem pro vyhlášení vítěze a poraženého.⁶

Problematika četných úrazů ve sportovním prostředí nezůstala bez povšimnutí řeckých filozofů, kteří byli v pojetí sportu rozděleni do dvou názorových táborů. Zatímco některými byl sport chápán jako činnost směřující k dosažení ideálu *kalokagathia*, jiní jej vnímali pouze jako přípravu vojska na válku.⁷ První ze zmíněných přístupů byl přijat Aténami a reprezentován například Démosthenem, který k tématu přispěl následující myšlenkou: „*Kdo při hře způsobí smrt jinému, bude zproštěn jakékoliv viny. Proč? Protože zákonodárce nebude posuzovat čin, ale úmysl. A jaký zde byl úmysl? Zvítězit nad živým, ne mu způsobit smrt.*“⁸ Vojenské pojetí pohybových aktivit podporoval zejména Platón, který posuzoval sportovní zranění z hlediska celospolečenské potřeby.⁹ V praxi byla tato koncepce plně přijata Spartou, která prosazovala státem ovládaný systém tělesné výchovy fungující na principu vojenské povinnosti.¹⁰

⁴ KRÁLÍK, Michal. *Právo ve sportu*. Praha: C.H. Beck, 2001. ISBN 8071795321, s. 62-63.

⁵ KRÁLÍK, Michal. *Civilní a trestní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy*. Praha: Leges, 2016. ISBN 978-80-7502-127-4, s. 34-35.

⁶ PRUSÁK, Jozef. *Šport a právo: (Úvod do dejín, teórie a praxe právnej zodpovednosti v športe.)*. Bratislava: Šport, 1984, s. 25.

⁷ KUKLÍK, Jan. *Sportovní právo*. Praha: Auditorium, 2012. ISBN 978-80-87284-28-5, s. 65.

⁸ In: KUKLÍK, Jan. 2012, op. cit., s. 65-66.

⁹ KRÁLÍK, Michal. 2001, op. cit., s. 73.

¹⁰ PRUSÁK, Jozef. 1984, op. cit., s. 28.

Tyto dva zcela odlišné postoje se ale do jisté míry shodovaly v pohledu na trestněprávní odpovědnost sportovců, neboť u obou názorových linií převládala teorie beztrestnosti sportovních úrazů.¹¹ To ovšem neznamená, že se Řekové nezabývali případy zjevných excesů. Beztrestné byly sportovní úrazy pouze za předpokladu, že pachatel neměl v úmyslu svého soupeře zranit.¹² Je potřeba doplnit, že v antickém Řecku byly jednotlivé sportovní činnosti regulovány pomocí sportovních pravidel, na jejichž dodržování dohlíželi rozhodčí (*helladonikové*). Ti byli v řecké společnosti velmi uznávaní, a dokonce byli oprávněni za porušení sportovních pravidel ukládat sankce právního charakteru (tj. peněžité pokuty).¹³

2.1.2. Římské období

Také ve starém Římě zastával sport důležitou společenskou funkci, avšak byl také velmi tvrdý. Především v tzv. těžké atletice (zejména v pěstních soubojích a tzv. *pankrationu*) byla těžká zranění a smrt doslova součástí sportovních pravidel.¹⁴ Římští právníci se k těmto sportovním činnostem stavěli obdobně jako starořeční filozofové a poukazovali na absenci protiprávnosti zranění či usmrcení účastníka zápasu. Tento právní názor zastával také slavný římský právník Ulpianus, který pro případy těžké atletiky vyloučil působnost Lex Aquilia: „*Jestliže někdo při odvážné hře, při zápolení spojené s pěstním soubojem, zatímco mezi sebou zápasí, jeden druhého zabije, a to ve veřejném zápase, nepoužije se Aquilia, protože v rámci (snahy o získání) slávy a statečnosti není to možno považovat za škodu způsobenou bezprávím. [...] Poraní-li však ustupujícího, bude mít nepochybně zákon Aquiliův místo [...]*.“¹⁵ Ulpianus tedy upřednostňoval snahu o dosažení vítězství a slávy v souboji před ochranou života a zdraví zápasníků (s výjimkou usmrcení ustupujícího soupeře).

V disciplínách odlišných od těžké atletiky však Římané právní odpovědnost sportovců posuzovali velmi pokročile. V římském právu se uplatňovala obecná právní zásada *alterum non laedere* (druhému neškodit), z níž pro sportovce vyplývala právní povinnost zdržet se při sportovní soutěžích takového jednání, které by soupeři nebo jiné osobě způsobilo újmu na zdraví (dnes tzv. obecná prevenční povinnost).¹⁶ Římští právníci se navíc v případech sportovních nehod neomezovali jen na náhradu škody. Zákon Lex Aquilia, ačkoliv měl nesporně soukromoprávní charakter, byl na sportovní úrazy aplikovatelný i z pohledu práva trestního.¹⁷

¹¹ KUKLÍK, Jan. 2012, op. cit., s. 65-66.

¹² KRÁLÍK, Michal. 2001, op. cit., s. 70.

¹³ KRÁLÍK, Michal. 2016, op. cit., s. 42-45.

¹⁴ PRUSÁK, Jozef. 1984, op. cit., s. 33, 43.

¹⁵ In: KRÁLÍK, Michal. 2001, op. cit., s. 84. Srov. PRUSÁK, Jozef. 1984, op. cit., s. 43.

¹⁶ PRUSÁK, Jozef. 1984, op. cit., s. 43-44.

¹⁷ KUKLÍK, Jan. 2012, op. cit., s. 66. Srov. KRÁLÍK, Michal. 2001, op. cit., s. 62, s. 83.

Klasické římské právo diferenciovalo stupně zavinění na úmysl (*dolus*) a nedbalost (*culpa*). Poklasické římské právo rozlišovalo také hrubou nedbalost (*culpa lata*), lehkou nedbalost (*culpa levis*) a dokonce nedbalost nedostatečné znalosti (*culpa levissima*, tzv. aquilská vina). Lex Aquilia dokonce odlišoval odpovědnost sportovců navzájem mezi sebou od odpovědnosti sportovců vůči třetím osobám. V situacích, kdy mohlo dojít ke zranění třetí osoby sportovcem, zdůrazňovali římsští právníci roli místa, kde byly sportovní události pořádány (tj. sportoviště). Pokud bylo umístění sportoviště všeobecně známé, měl každý konat tak, aby se vyhnul nebezpečí.¹⁸

Římsští právníci se důkladně zabývali otázkou zavinění sportovního úrazu. Známý je případ „nebezpečného holení“, který se přihodil v průběhu dnes již zapomenuté míčové hry. Skutkové okolnosti podrobně popsal Ulpianus, když citoval římského právníka Fabia Melu: „*Dále Mela píše: jakmile si více lidí hrálo s míčem a jeden z nich hodil míč prudce, míč spadl na holiče, který právě holil otroka, a přiložený nůž podřezal otrokovi hrdlo, tak odpovídá podle Lex Aquilia ten, koho se zavinění týká.*“¹⁹ Z uvedeného vyplývá, že Fabius Mela se zdráhal jednoznačně označit viníka a toliko vyslovil zásadu, že za smrt je odpovědný ten, kdo ji zavinil. Tento výrok je jistě relevantní i v současnosti, neboť jím Mela předestřel, že zavinění sportovní nehody je možné spojit nejen s jednáním sportovce, ale například s jednáním organizátora, trenéra či jiné osoby. Římské právo tedy věnovalo otázkám sportovních nehod velkou pozornost a v tomto ohledu bylo poměrně propracované. Můžeme tak učinit závěr, že poznatky z římského práva jsou i přes svou kazuistickou povahu vhodným uvedením do předmětné problematiky.

2.2. Období středověku

Ve středověku byly sportovní činnosti úzce propojeny s vojenskými funkcemi státu. V období míru však tyto aktivity sloužily také k zábavě, a to zejména v souvislosti s pořádáním rytířských turnajů.²⁰ Sportovní vyžití lidem nabízely také míčové hry a rozličné herní aktivity, které se dnes mezi sporty zařazují (šachy, kuželky).²¹ Je potřeba zmínit, že rytířské turnaje měly předem daná pravidla a cílem zápolení nebylo soupeři ublížit. Účastníci turnaje bojovali rytířským způsobem, pokud při zápase nedošlo k žádnému smrtelnému úrazu. Průprava budoucích rytířů tedy zahrnovala i mravní výchovu, přičemž rytířská čest je jedním z možných předchůdců pojmu

¹⁸ PRUSÁK, Jozef. 1984, op. cit., s. 39.

¹⁹ Tamtéž, s. 41.

²⁰ Tamtéž, s. 45.

²¹ KRÁLÍK, Michal. 2001, op. cit., s. 94.

fair play.²² Sportovní úrazy byly přesto časté, pravděpodobně z důvodu nedostatečné sportovní a trestněprávní regulace, která by jim pomohla předcházet.²³

Pro období středověku byl příznačný právní partikularismus práva církevního (kanonického) a práva světského. Přestože sport jako takový ve středověku spíše upadal, vliv římského práva na středověké právní myšlení je v obou případech nepopíratelný.²⁴

2.2.1. Kanonické právo

Kanonické právo rozlišovalo sportovní činnosti na hry dovolené (*ludi permissi* nebo také *res licita*), a hry zakázané z důvodu nebezpečnosti (*res illicita*). Toto rozdělení bylo základem pro posuzování trestněprávní odpovědnosti osob, které tyto hry provozovaly.²⁵ Pro zakázané hry platila římskoprávní zásada, podle které jsou zranění způsobená v nebezpečné hře zcela beztrestná. Samotná účast na takové hře byla předpokladem pro libovolné protiprávní jednání a okolnosti činu nebyly zkoumány.²⁶ Kanonické právo tedy v posuzování trestněprávní odpovědnosti v oblasti sportu nepřineslo mnoho nového. Vytvořilo pouze přežitou právní koncepci, která spočívala v rozdělení sportovních činností na dovolené a zakázané, přičemž tato diferenciací pronikla i do práva světského.

2.2.2. Světské právo

Ve sféře práva světského je za stěžejní považován názor Menochia, který se v otázce trestněprávní odpovědnosti sportovců ztotožnil s Platónem: „*Když někdo ve hře nebo povoleném zápasu způsobí poranění druhu, se kterým zápasí, a to nechtěnou nehodou, nepodléhá podle božského zákona Platonova, trestu.*“ Tento výrok tedy odráží kanonické rozdělení her na *res illicita* a *res licita*, které hluboce ovlivnilo středověké právní myšlení.²⁷

Zajímavá regulace sportovních úrazů je obsažena ve statutu italského města Viterbo, který opatřil beztrestností pouze lehčí zranění: „*Cokoliv se stalo mezi některými při hře, a je jisté, že soud za to neudělí trest, leč kdyby následovalo zabití, nebo amputace údu nebo poraněné nebo zničené oko, což muselo být prohlášeno v soudním procesu žalobcem nebo oznamovatelem.*“²⁸ Jednalo se však o naprosto výjimečný přístup k dané problematice. Závěrem lze tedy konstatovat, že zakazování her bylo patrně jedním z důvodů všeobecného úpadku sportu ve středověké společnosti. Restrikcím neunikla celá řada her, které byly

²² PRUSÁK, Jozef. 1984, op. cit., s. 46-47.

²³ KUKLÍK, Jan. 2012, op. cit, s. 66.

²⁴ KRÁLÍK, Michal. 2001, op. cit., s. 93.

²⁵ KUKLÍK, Jan. 2012, op. cit, s. 67.

²⁶ KRÁLÍK, Michal. 2001, op. cit., s. 96.

²⁷ KUKLÍK, Jan. 2012, op. cit, s. 67. Srov. KRÁLÍK, Michal. 2001, op. cit., s. 98.

²⁸ In: KRÁLÍK, Michal. 2001, op. cit., s. 99-100.

ve středověkých městech mimořádně oblíbené, přičemž porušení zákazu bylo tvrdě trestáno vězením nebo peněžitou pokutou. To mělo bohužel za následek, že některé hry byly v období středověku zcela zapomenuty.²⁹

²⁹ Tamtéž, s. 97.

3. SPORT A SPORTOVNÍ PRÁVO

3.1. Vymezení pojmu sport

Ačkoliv pravděpodobně každý ví, co si může představit pod pojmem sport, obecně uznávaná definice sportu neexistuje. Jedním z hlavních důvodů je skutečnost, že výčet sportovních činností není uzavřenou množinou, neboť tato oblast podléhá neustálému vývoji. Také ve většině legislativních předpisů, které operují se slovem sport, absentuje definice tohoto pojmu. Osobně souhlasím s tvrzením, že žádná právní definice nemůže existenci sportu ohrozit.³⁰ Přesto se s nedostatečným normativním vymezením tohoto pojmu nemůžeme spokojit, zejména zabýváme-li se právními otázkami se sportem souvisejícími.

3.1.1. Vývoj definičního pojetí sportu

Na našem území projevil první snahy o vymezení pojmu „hra“ Jan Amos Komenský, který ve svém dopise adresovaném radě amsterdamské z roku 1657 vytýčil její charakteristické rysy. Tyto pojmové znaky přitom poměrně přesně vyjadřují i současné pojetí sportu (pohyb, volnost, svoboda účasti, společenský charakter, prvek soutěžení, pravidla a řád hry, snadnost, časová omezenost).³¹

Samotný pojem „sport“ je pravděpodobně odvozen od latinského *disportare*, resp. od anglického výrazu *disport*, který vyjadřoval zábavu, relaxaci a povyražení. Pod tímto slovem se začaly pohybové hry a cvičení označovat koncem 19. století v Anglii.³² V průběhu 20. století bylo zaznamenáno mnoho pokusů o vymezení pojmu sport, žádné z nich ale nedosáhlo všeobecného uznání. S první definicí sportu s mezinárodním přesahem se setkáme až v Evropské chartě sportu, která byla vypracována pod záštitou Rady Evropy v roce 1992 („Charta“).³³ Podle čl. 2 písm. a) Charty se sportem rozumí „*všechny formy tělesné činnosti, které at' již prostřednictvím organizované účasti či nikoli, si kladou za cíl projevení či zdokonalení tělesné i psychické kondice, rozvoj společenských vztahů nebo dosažení výsledků v soutěžích na všech úrovních*“.³⁴ V Chartě byl také sport zařazen mezi sociální práva přístupná všem lidem bez rozdílu. Uznání práva na sport sice pro členské státy Rady Evropy není povinné, ale fakticky odráží jeho sociální a humánní hodnoty. Pojetí sportu jako sociálního práva tedy apeluje na veřejnoprávní instituce členských států, aby zajistily realizaci zmíněného práva na sport. Toto definiční pojetí

³⁰ K tomu srov. KRÁLÍK, Michal, 2001, op. cit., s. 25-27.

³¹ OLIVOVÁ, Věra. *Lidé a hry: historická geneze sportu*. Praha: Olympia, 1979, s. 371. In: KRÁLÍK, Michal. 2001, op. cit., s. 30.

³² NEKOLA, Jaroslav. *Sport a doping*. Velké Přílepy: Olympia, 2018. ISBN 978-80-7376-539-2, s. 9.

³³ KRÁLÍK, Michal. 2001, op. cit., s. 37.

³⁴ *Evropská charta sportu* [online]. Rada Evropy, 1992 [cit. 2021-02-08]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/sport/evropska-charta-sportu>.

sportu je proto v současné době stávajícím trendem. Některé evropské státy pak právo na sport výslovně deklarují ve svých ústavách.³⁵

3.1.2. Sport v české právní úpravě

Zákon č. 115/2001 Sb., o podpoře sportu („ZoPS“) se inspiroval výše zmíněnou definicí Charty a pojem sport vymezil v ustanovení § 2 odst. 1 ZoPS: *„Sportem je pro účely tohoto zákona každá forma tělesné činnosti, která si prostřednictvím organizované i neorganizované účasti klade za cíl harmonický rozvoj tělesné i psychické kondice, rozvoj společenských vztahů, upevňování zdraví a dosahování sportovních výkonů rekreačně nebo v soutěžích všech úrovní, a to individuálně nebo společně.“* Je potřeba zdůraznit (a ostatně se jedná o největší slabinu tohoto ustanovení), že se jedná o definici jen pro účely ZoPS.

Pojmovým znakem sportu je v souladu s touto definicí společenská prospěšnost, kterou výslovně akcentuje také ustanovení § 1 ZoPS: *„Tento zákon vymezuje postavení sportu ve společnosti jako veřejně prospěšné činnosti poskytované v celospolečenském zájmu [...]“*

Pro úplnost je potřeba uvést, že v českém ústavním pořádku nenalezneme žádnou zmínku o sportu. Česká republika je tak jedním ze zástupců států s tzv. nekonstitučním sportem (podobně jako např. Holandsko a Lucembursko) a ústavněprávní základ sportu vychází z obecné svobody sdružování (zakotvené v čl. 20 Listiny), na kterou navazují speciální právní předpisy upravující oblast sportu, tj. především ZoPS.³⁶

3.2. Sportovní právo

Pojem „sportovní právo“ představuje ucelený soubor právních norem, které regulují práva a povinnosti sportovců a dalších osob na sportu participujících.³⁷ Tomuto právnímu oboru, který pomáhá lépe porozumět vztah sportu a práva, je věnována systematická pozornost především v západní Evropě, velkou tradici má ale také v sousedním Polsku. V našich zeměpisných šířkách jsou za hlavní průkopníky sportovního práva považováni Jiří Hora a slovenský autor Jozef Prusák, kteří se tímto oborem zabývali již v 80. letech minulého století.³⁸

Definičních pojetí sportovního práva je ovšem mnoho a panují též spory o samotné existenci, případně o osamostatnění sportovního práva. Hlavním argumentem kritiků sportovního práva je především skutečnost, že do oblasti sportu zasahuje celá řada právních disciplín,

³⁵ KRÁLÍK, Michal. 2001, op. cit., s. 169-172.

³⁶ Tamtéž, s. 178, s. 195.

³⁷ Tamtéž, s. 149-152.

³⁸ KRÁLÍK, Michal. Zamyšlení nad tzv. sportovním právem. *Právní rozhledy*, č. 10/1998, s. 485.

tj. právo občanské, trestní, obchodní, správní, ale také pracovní právo a další právní obory.³⁹ Pojem sportovního práva je tedy v současnosti omezen na oblast sportovně-právních doktrín a v tuzemské legislativě se neobjevuje.⁴⁰ Příspěvky sportovně-právních osobností však prostupují takřka všechny části této práce.

³⁹ Např. C. Woodhouse prohlásil: „Často jsem tvrdil, že nic jako sportovní právo neexistuje. Místo toho se vždy jedná o aplikaci disciplín jako smluvní právo, správní právo, právo na ochranu hospodářské soutěže, právo duševního vlastnictví, právo na ochranu osobnosti či pracovní právo na situace ve sportu. [...] Ale nezapomeňte, že nic takového jako sportovní právo neexistuje.“ In: KRÁLÍK, Michal. 2001, op. cit., s. 147.

⁴⁰ Tamtéž, s. 141.

4. VZTAH SPORTU A TRESTNÍHO PRÁVA

Ačkoliv to nemusí být na první pohled zřejmé, mají sport a právo poměrně mnoho společného. Obě tyto oblasti vytvářejí podobné regulativní systémy, které stanovují pravidla chování osob a sankce za jejich porušení.⁴¹

V současnosti patrně není pochyb o tom, že oblast sportu je právem výrazně ovlivněna, neboť samotná existence sportu je právem fakticky podmíněna. Pokud se však rozhodneme zabývat působením práva na výkon sportovních činností, resp. právní (a potažmo trestněprávní) odpovědností sportovců, odpověď již tak jednoznačná není.⁴² V odborné literatuře a právní praxi se můžeme setkat hned s několika odlišnými přístupy k této problematice.

4.1. Základní teoretická východiska

4.1.1. Zauliho a Graysonova koncepce

Myšlenky těchto dvou významných osobností sportovního práva, Bruna Zauliho a Edwarda Graysona, představují dva krajní názorové proudy v otázce postavení práva vůči sportovní oblasti. Na úvod je třeba podotknout, že oba zmínění autoři se snažili zajistit co nejlepší fungování a existenci sportu.⁴³

Podle Zauliho koncepce se ve vztahu ke sportovním a herním činnostem uplatňuje výlučně a jednoznačně sportovní právo (*diritto sportivo*): „*Vstoupí-li právo do bran stadionů, přestane sport býti sportem.*“⁴⁴ Aplikace právních norem ve sportovním prostředí je tedy podle Zauliho přímo kontraproduktivní. Tento přístup, který směřuje k vytvoření režimu sportovní exteritoriality, v každém případě nelze přijímat v doslovném znění.⁴⁵

Zcela opačným pólem je Graysonova koncepce: „*Role práva ve sportu je podstatná pro civilizaci jako role práva ve společnosti obecně. Bez toho vládne anarchie. Bez role práva panuje chaos.*“⁴⁶ Podle Graysona by tedy právo mělo důsledně regulovat každý jednotlivý aspekt sportovní činnosti. Ani výlučné uplatňování této teorie patrně není zcela vhodné. Představme si kupříkladu situaci, kdy by hokejistovi hrozilo trestní stíhání za každé naražení na hrazení. Tato skutečnost by pravděpodobně odrazovala od provozování sportovních činností (zejména kontaktních sportů) velkou část populace, což s ohledem na společenskou prospěšnost sportu

⁴¹ NEKOLA, Jaroslav. 2018, op. cit., s. 32-35.

⁴² K tomu srov. KRÁLÍK, Michal. Zamyšlení nad tzv. sportovním právem. *Právní rozhledy*, č. 10/1998, s. 485.

⁴³ KRÁLÍK, Michal. 2001, op. cit., s. 105.

⁴⁴ Tamtéž.

⁴⁵ PRUSÁK, Jozef. 1984, op. cit., s. 55-56.

⁴⁶ KRÁLÍK, Michal. 2001, op. cit., s. 105. K tomu srov. KUKLÍK, Jan. 2012, op. cit., s. 50.

jistě není žádoucí. Souhlasím proto s názorem Králíka, podle kterého by ani jednoznačné odmítnutí Zauliho koncepce nemělo být důvodem pro absolutní příklon ke Graysonově koncepci.⁴⁷

4.1.2. Teorie autonomie sportu

Pro úplnost je potřeba krátce představit také soudobou koncepci odmítající ingerenci práva do oblasti sportu. Zastánci teorie autonomie sportu směřují k upřednostňování sportovních norem před právními, v krajním případě až k výlučnému uplatňování sportovního práva a úplné právní imunitě sportovců. Teorie autonomie sportu ovšem nebere v potaz případy hrubých excesů, ve kterých disciplinární postih na základě sportovních pravidel není dostačující ochranou společnosti před nebezpečným jednáním sportovců. K tomuto je potřeba zdůraznit, že sportovní pravidla zásadně nemohou svým obsahem odporovat právním normám. Rámec společenských vztahů vytvářených v oblasti sportu je tedy vždy utvářen obecně závaznými právními předpisy.⁴⁸

V současnosti tak pojem autonomie sportu nejčastěji označuje nezávislost sportovních organizací v rovině institucionální, především co se týče jejich vzniku a působnosti. Tento pojem rovněž zahrnuje snahy sportovních organizací o minimalizaci zásahů státu do přezkumu rozhodnutí disciplinárních orgánů.⁴⁹ Jako podpůrný argument této formy autonomie zřejmě může obstát rychlejší a efektivnější řešení sportovních úrazů a dalších negativních jevů v rámci sportovních pravidel (k tomu ostatně v praxi ve většině případech dochází). Považuji ovšem za zcela nepřijatelné, aby sportovní činnosti vytvářely prostředí, které by fakticky dekriminalizovalo jakékoliv jednání sportovců. K otázce autonomie sportu je tedy potřeba uzavřít, že sportovní aktivity nemohou být na právu zcela autonomní oblastí lidské činnosti.

4.2. Základní koncepce uplatňování trestněprávní odpovědnosti v oblasti sportu

V odborné literatuře se setkáváme se třemi základními koncepcemi posuzování trestněprávní odpovědnosti sportovců, které autoři nejčastěji nazývají: (i) teorie absolutní imunity sportovců, (ii) teorie rigidního uplatňování právního řádu a (iii) modifikovaná teorie trestní odpovědnosti sportovců.⁵⁰

⁴⁷ KRÁLÍK, Michal. 2001, op. cit., s. 105.

⁴⁸ Tamtéž, s. 105-111.

⁴⁹ Tamtéž, s. 108.

⁵⁰ K tomu srov. KRÁLÍK, Michal. 2001, op. cit., s. 106. Srov. COUFALOVÁ, Bronislava, PINKAVA, Jan, POCHYLÁ, Veronika. *Trestněprávní odpovědnost ve sportu*. Praha: Leges, 2014. ISBN 978-80-87576-88-5, s. 13.

4.2.1. Teorie absolutní imunity sportovců

Tato teorie vnímá sport jako zcela autonomní a na trestním právu nezávislou oblast lidské činnosti, která reguluje chování sportovců vlastními sportovními pravidly, přičemž tato pravidla poskytují dostatečnou ochranu nejdůležitějším právním statkům. Tato krajní koncepce zároveň předpokládá, že oblast sportu disponuje vlastními disciplinárními orgány, které za porušení sportovních pravidel ukládají sankce.⁵¹

Nejčastější argumenty pro úplné vyloučení trestněprávní odpovědnosti ve sportu, s kterými se i dnes v praxi setkáváme, uvádí Prusák:

- (i) Sportovec není za protiprávní jednání právně odpovědný, neboť porušení zákona nastalo na sportovišti v době konání sportovní soutěže;
- (ii) Stát provozování konkrétní sportovní disciplíny dovolil, nebo jej alespoň nezakázal, a sportovec proto není právně odpovědný za své jednání;
- (iii) A konečně nejčastější argument, tedy že výsledek sportovcova protiprávního jednání nastal, aniž by sportovec porušil sportovní pravidla, které nejsou a zásadně nemohou být v rozporu s právními normami.⁵²

První dva zmíněné argumenty jsou patrně přežitě. Zastavme se ale u třetího z argumentů, který podle mého názoru rovněž neobstojí. Domnívám se, že skutečnost, že k následku dojde bez porušení sportovních pravidel, nemůže paušálně vylučovat trestněprávní odpovědnost sportovců. Stejně jako právo, také sportovní pravidla mohou být zneužita. Uvážíme-li, že podle ustanovení § 8 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník („OZ“) nepožívá zjevné zneužití práva právní ochrany, musíme tím spíše konstatovat, že právní ochrany nepožívá ani zjevné zneužití sportovních pravidel jako mimoprávních, resp. právu podřízených norem chování sportovců. Teorie absolutní imunity sportovců je také nedůsledná ve vymezení sportoviště. Tuto teritoriální podmínku podrobuje kritice Sádovský, který samotnou teorii označuje za neobhajitelnou.⁵³ S tímto závěrem souhlasím, neboť definovat sportoviště může být v mnoha případech velmi obtížné (např. v rekreačním lyžování). Nelze si rovněž představit, že by sportoviště mělo vůči právu speciální režim exterritoriality. Tato koncepce hrubě odporuje principu teritoriality vyjádřeném v ustanovení § 4 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník („TZ“): „Podle zákona České republiky se posuzuje trestnost činu, který byl spáchán na jejím území.“

Souhrnně řečeno, tato koncepce usiluje o dekriminálníci veškerých činů spáchaných při výkonu sportovních činností. Teorie absolutní imunity sportovců pochopitelně nemůže obstát

⁵¹ COUFALOVÁ, Bronislava, PINKAVA, Jan, POCHYLÁ, Veronika. 2014, op. cit., s. 13.

⁵² Prusák uvádí argumenty k právní odpovědnosti obecně. K tomu srov. PRUSÁK, Jozef. 1984, op. cit., s. 69.

⁵³ SÁDOVSKÝ, Stanislav. *Právní aspekty násilí ve sportu*. Praha: Karolinum, 2010. ISBN 978-80-246-1836-4, s. 35-37.

ani v oblasti rekreačního sportu, kde nevystupuje žádný autoritativní orgán, který by vůči hráčům uplatňoval disciplinární odpovědnost za porušení sportovních pravidel. Z výše uvedených důvodů je potřeba tento přístup kategoricky odmítnout.

4.2.2. Teorie rigidního uplatňování právního řádu

Teorie rigidního uplatňování právního řádu směřuje k obligatornímu trestnímu stíhání všech forem protiprávního jednání v oblasti sportu. V souladu s tímto přístupem má být trestněprávní odpovědnost za sportovní úrazy posuzována toliko z dikce zákona a sportovci mají být sankcionováni stejným způsobem, jako kterýkoliv jiný člen společnosti.⁵⁴

Na rozdíl od teorie absolutní imunity sportovců, která v odborné literatuře nemá mnoho příznivců, se k této koncepci přiklání řada uznávaných autorů.⁵⁵ Tato teorie však směřuje k právně-pozitivistickému formalismu, neumožňuje žádnou míru tolerance, zcela přehlíží existenci sportovních pravidel a žádným způsobem nezohledňuje rizikovost sportovních činností.⁵⁶ Dalším nedostatkem této teorie je její potenciálně negativní vliv na pěstování sportu ve společnosti. Zajímavý argument použil Sádovský, podle kterého je zájem státu na podpoře a rozvoji sportu faktorem, který za určitých okolností eliminuje společenskou škodlivost činů sportovních úrazů.⁵⁷ Je potřeba dodat, že vzhledem k četnosti sportovních úrazů by mohl příklon k této teorii v konečném důsledku paralyzovat orgány činné v trestním řízení. Sádovský k tomuto uvedl zajímavý výpočet, ve kterém vyčíslil, že pouze v ledním hokeji se za jeden měsíc v České republice přihodí 636 úrazů cizím zaviněním (tj. činů, které vykazují formální znaky trestného činu ublížení na zdraví).⁵⁸

Osobně zastávám názor, že teorii rigidního uplatňování právního řádu, resp. rigidní aplikace trestního práva, v oblasti sportu nelze plošně realizovat. Na sportovce klade tato teorie naprosto nepřiměřené nároky na opatrnost, odcizuje sportu jeho typickou soutěživost a působí kontraproduktivně i z celospolečenského hlediska. Některé sporty jsou ze své podstaty činností s velkou mírou sportovního rizika, což tento formalistický přístup nebere v úvahu. Teorie rigidního uplatňování právního řádu nemůže obstát také z toho důvodu, že současné formální pojetí trestného činu (někdy označované za tzv. materializované formální pojetí), je modifikováno tzv. hmotněprávním korektivem, kterým je zásada subsidiarity trestní represe (§ 12 odst. 2 TZ).⁵⁹

⁵⁴ COUFALOVÁ, Bronislava, PINKAVA, Jan, POCHYLÁ, Veronika. 2014, op. cit., s. 14. Srov. VRÁBLOVÁ, Miroslava. *Trestnoprávní souvislosti ochrany života a zdraví. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie*. Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-332-2, s. 45.

⁵⁵ Stoupcem této teorie byl patrně i Jozef Prusák. K tomu srov. PRUSÁK, Jozef. 1984, op. cit., s. 10-11.

⁵⁶ K tomu srov. COUFALOVÁ, Bronislava, PINKAVA, Jan, POCHYLÁ, Veronika. 2014, op. cit., s. 14.

⁵⁷ SÁDOVSKÝ, Stanislav. 2010, op. cit., s. 38.

⁵⁸ Tamtéž, s. 40.

⁵⁹ K tomu srov. JELÍNEK, Jiří. 2017, op. cit., s. 129-131.

4.2.3. Modifikovaná teorie trestní odpovědnosti sportovců

V návaznosti na výše uvedené lze konstatovat, že teorie absolutní imunity sportovců je zásadně nepřijatelná, neboť směřuje k dekriminálnímu veškerého protiprávního jednání sportovců, zatímco praktické využití teorie rigidního uplatňování právního řádu by v praxi potlačilo rozvoj sportu ve společnosti a mohlo by vést k přetížení orgánů činných v trestním řízení.⁶⁰

Kompromis mezi výše zmíněnými koncepcemi představuje tzv. modifikovaná teorie trestní odpovědnosti sportovců. Nejedná se však o ucelenou teorii, neboť v sobě zahrnuje celou řadu názorových proudů, které mohou být ovlivněny společenským vývojem, judikaturou, politikou a mnoha dalšími faktory.⁶¹ Modifikovanou teorií trestní odpovědnosti sportovců tedy rozumíme souhrn různých doktrinárních směrů, které připouštějí částečnou sportovní imunitu a trestněprávní odpovědnost sportovců vážou na splnění určitých podmínek.

Pro účely této práce je modifikovaná teorie trestní odpovědnosti jediným přijatelným východiskem trestněprávní odpovědnosti ve sportu, neboť nevyklučuje aplikaci trestního práva v oblasti sportu, pouze poukazuje na sportovní riziko, které sportovci při sportovních činnostech dobrovolně podstupují. Trestněprávní odpovědnost se v souladu s touto teorií posuzuje vždy s přihlédnutím k okolnostem konkrétního případu, přičemž základním kritériem je porušení sportovních pravidel.⁶²

4.3. Působení trestního práva na oblast sportu

Z hlediska způsobu, jakým právo reguluje sportovní činnosti, rozlišujeme přímé a nepřímé působení práva na oblast sportu. Pod pojmem přímé působení rozumíme vytváření obecně závazných právních pravidel, která přímo regulují oblast sportu. Naproti tomu za nepřímé působení označujeme toliko existenci určitého právního rámce pro výkon sportovních činností, např. stanovení obecného výčtu nedovolených jednání, která jsou na oblast sportu aplikovatelná.⁶³

Zabýváme-li se vztahem trestního práva a sportu, můžeme uvést, že přímé působení trestního práva na oblast sportu je ve světě poměrně ojedinělým jevem. V některých státech se s ním nicméně setkat můžeme.⁶⁴

⁶⁰ COUFALOVÁ, Bronislava, PINKAVA, Jan, POCHYLÁ, Veronika. 2014, op. cit., s. 15-16.

⁶¹ Tamtéž.

⁶² K tomu srov. SÁDOVSKÝ, Stanislav. 2010, op. cit., s. 42-43. Srov. VRÁBLOVÁ, Miroslava. 2018, op. cit., s. 45.

⁶³ KRÁLÍK, Michal. 2001, op. cit., s. 9-11. Srov. COUFALOVÁ, Bronislava, PINKAVA, Jan, POCHYLÁ, Veronika. 2014, op. cit., s. 17.

⁶⁴ Speciální skutkové podstaty sportovních trestných činů nalezneme například v trestních kodexech Kuby a Ekvádoru. K tomu srov. KRÁLÍK, Michal. Legislativní a judikatorní východiska trestněprávní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy (úvod do problematiky). *Trestněprávní revue*, č. 8/2006, s. 229.

Zabýváme-li se však trestněprávní odpovědností ve sportu v našem právním prostředí, lze toliko shrnout, že české trestní právo hmotné působí na oblast sportu nepřímo, neboť trestní zákon (ve smyslu § 110 TZ) žádnou speciální právní úpravu postihující jednání související se sportem neobsahuje.⁶⁵ V návaznosti na uvedené je tedy potřeba konstatovat, že celá oblast sportu z podstaty věci podléhá systému obecně závazných právních předpisů. Z tohoto důvodu i sportovní pravidla, kterým se budeme blíže věnovat v následující části této práce, jsou normami odvozenými, které musí být nutně v souladu s obecně závaznými právními předpisy.⁶⁶

⁶⁵ Výjimku tvoří pouze problematika dopingů – viz kap. 9.1.

⁶⁶ KUKLÍK, Jan. 2012, op. cit., s. 37.

5. SPORTOVNÍ PRAVIDLA

Z pohledu obecné teorie práva je chování sportovců současně regulováno dvěma normativními systémy, a to právem jako univerzálním normativním systémem a sportovními pravidly jako neprávním normativním systémem. Sportovní pravidla přitom mají velký význam pro dodržování požadavků právních norem, třebaže nejsou do práva integrována.⁶⁷

5.1. Vymezení pojmu sportovní pravidla

Sportovní pravidla bývají zařazována mezi neprávní normativní systémy „technického“ charakteru.⁶⁸ Teorie podrobněji vymezuje sportovní pravidla jako neprávní pravidla, která regulují chování sportovců v rámci daného sportovního odvětví a která rovněž stanovují případné důsledky svého porušení. Ukládání sankcí za porušení sportovních pravidel je svěřeno zvláštním subjektům za tímto účelem zřízeným (např. rozhodčí, disciplinární komise).⁶⁹

Z hlediska formy můžeme sportovní pravidla rozdělit na pravidla psaná (sportovní pravidla v užším slova smyslu) a sportovní pravidla nepsaná.⁷⁰ Mezi nepsaná sportovní pravidla řadíme zejména morálku, pravidla *fair-play*, sportovní zvyklosti a obyčeje, případně i etiku daného sportu. Ta jsou sice obtížně vynutitelná, nicméně mají pro sport důležitý význam, neboť vymezují hodnotový rámec dané sportovní disciplíny a v souhrnu přiznávají sportu charakter společensky prospěšné činnosti.⁷¹

5.2. Odlišnosti mezi sportovními pravidly a právními normami

Pro určení základních rozdílů mezi sportovními pravidly a právními normami je potřeba blíže charakterizovat také právní normy. Ty definujeme jako obecně závazná pravidla lidského chování, stanovená nebo uznaná státem, jejichž porušení stát sankcionuje.⁷²

Odlišnosti lze spatřovat hned v několika ohledech. Zatímco původcem právních norem je stát, sportovní pravidla vytvářejí sportovní orgány. Typicky se jedná o subjekty s celostátní, popřípadě mezinárodní působností (svazy, federace aj.).⁷³ Připomeňme také, že sportovní pravidla nejsou obecně závazná pravidla lidského chování, neboť jejich regulaci podléhá jen dané sportovní odvětví.⁷⁴ Sportovci se přitom sportovními pravidly podřizují z titulu svého členství ve sportovních subjektech, a to na dobrovolné bázi. Povinnost dodržovat sportovní pravidla je tedy

⁶⁷ GERLOCH, Aleš. *Teorie práva. 6., aktualiz. vyd.* Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-454-1. s. 30-31.

⁶⁸ GERLOCH, Aleš. 2013, op. cit., s. 30.

⁶⁹ KUKLÍK, Jan. 2012, op. cit., s. 38.

⁷⁰ Tamtéž.

⁷¹ COUFALOVÁ, Bronislava, PINKAVA, Jan, POCHYLÁ, Veronika. 2014, op. cit., s. 12-13.

⁷² GERLOCH, Aleš. 2013, op. cit., s. 36.

⁷³ KUKLÍK, Jan. 2012, op. cit., s. 41-43.

⁷⁴ COUFALOVÁ, Bronislava, PINKAVA, Jan, POCHYLÁ, Veronika. 2014, op. cit., s. 21.

založena smluvně, a to písemně (častěji v profesionálním sportu) nebo konkludentně (typicky v amatérském sportu).⁷⁵ A konečně, na rozdíl od právních norem, sportovní pravidla zásadně nejsou vynutitelná státem. Na dodržování sportovních pravidel dohlížejí zvláštní disciplinární orgány, které mohou sportovcům za porušení sportovních pravidel ukládat disciplinární sankce. Mnohé pochybnosti o propojení těchto normativních systémů mohou vyplývat ze situací, kdy se sportovní pravidla a právní normy v posouzení určitého chování sportovců dostanou do rozporu. K tomuto je však potřeba uzavřít, že v takových případech bude mít vždy přednost právní předpis, neboť má vyšší právní sílu než sportovní předpisy.⁷⁶

5.3. Význam sportovních pravidel z pohledu trestního práva

Sportovní pravidla jsou ve spojení s několika dalšími faktory klíčovým kritériem pro posouzení, zda sportovec v určité situaci jednal přiměřeně okolnostem a zda odpovídá za porušení právní normy, či nikoliv.⁷⁷ Judikaturní závěry jasně dovozují, že jestliže v průběhu sportovního utkání některý ze sportovců zaviněně poruší stanovená sportovní pravidla a v důsledku toho způsobí jinému sportovci újmu na zdraví, pak s přihlédnutím k povaze sportovní činnosti a k závažnosti tohoto porušení lze uplatnit trestněprávní odpovědnost.⁷⁸ Ze zaviněného porušení sportovních pravidel lze pak dovodit porušení obecné prevenční povinnosti upravené v ustanovení § 2900 OZ a nedodržení požadované míry opatrnosti.⁷⁹

Řada odborníků se pochopitelně zabývá otázkou, zda je porušení sportovních pravidel obligatorním předpokladem pro uplatnění trestněprávní odpovědnosti.⁸⁰ Názory sportovněprávních autorů se přitom v této otázce poněkud rozcházejí. Podle některých teorií nastává právní odpovědnost sportovce jen v případě porušení sportovních pravidel. V kontextu trestního práva by tedy porušení sportovních pravidel představovalo jakousi podmínku trestnosti činu. Tyto myšlenky, které jsou zjevně inspirovány koncepcí Bruna Zauliho a teorií absolutní imunity sportovců, nazýváme tzv. teorií dodržení sportovních pravidel.⁸¹ Provést detailní analýzu jednotlivých přístupů nepovažuji za potřebné, třebaže se jedná o materii poměrně obsáhlou. Zmínit lze například zajímavý model německého autora Kardinga, podle kterého je trestněprávní odpovědnost sportovce vyloučena za předpokladu, že se sportovní aktivity účastní dobrovolně a svým jednáním se neproviní proti sportovním pravidlům, která slouží k ochraně života a zdraví

⁷⁵ KUKLÍK, Jan. 2012, op. cit., s. 41-43.

⁷⁶ COUFALOVÁ, Bronislava, PINKAVA, Jan, POCHYLÁ, Veronika. 2014, op. cit., s. 18-20.

⁷⁷ KUKLÍK, Jan. 2012, op. cit., s. 43-44.

⁷⁸ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 17. 7. 2019, sp. zn. 6 Tdo 425/2019. Srov. Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 21. 3. 2007, sp. zn. 3 Tdo 1355/2006.

⁷⁹ Viz kap. 6.2.1. a kap. 7.5.2.4.2.

⁸⁰ K tomu srov. PRUSÁK, Jozef. 1984, op. cit., s. 56. Srov. SÁDOVSKÝ, Stanislav. 2010, op. cit., s. 42, 43.

⁸¹ KRÁLÍK, Michal. 2016, op. cit., s. 100. Srov. KRÁLÍK, Michal. 2001, op. cit., s. 107

sportovců.⁸² Porušení sportovních pravidel považuje za jednu z obligatorních podmínek vzniku trestněprávní odpovědnosti ve sportu také Sádovský.⁸³

V odborné literatuře se ovšem častěji setkáme s názory, že sportovní pravidla mají toliko subsidiární charakter při stanovení hranic trestněprávní odpovědnosti. Osobně s tímto přístupem souhlasím. Porušení sportovních pravidel je jistě důležitým, nikoliv však obligatorním předpokladem uplatnění trestněprávní odpovědnosti v oblasti sportu.⁸⁴ Jistě si lze představit situaci, kdy sportovec svým jednáním naplní skutkovou podstatu trestného činu, aniž by byla porušena pravidla daného sportu. Představme si například, že hokejista zasadí svému soupeři tvrdý úder pukem s úmyslem svého soupeře zranit, či provede nepřiměřeně tvrdý faul, který ale rozhodčí „neodpíská“. Kdo by v takovém případě rozhodoval o tom, zda byla sportovní pravidla porušena? A byla by tato skutečnost, tedy že v průběhu utkání nebylo sportovcovo jednání vyhodnoceno jako porušení sportovních pravidel, okolností, která vyloučí protiprávnost takového činu? Pochopitelně nikoliv. Za současného respektování existence sportovních pravidel je totiž potřeba neustále zdůrazňovat: „*Jen zákon stanoví, které jednání je trestným činem a jaký trest, jakož i jaké jiné újmy na právech nebo majetku, lze za jeho spáchání uložit.*“⁸⁵

Přesto je zapotřebí brát v potaz, že se sportovci na sportovišti pohybují jiným způsobem než v běžném životě, a to (na příkladu fotbalu) s cílem získat míč, vsítit gól a zvítězit v daném utkání. Stejně tak se pohybují obrovskou rychlostí puky, míče a jiné herní předměty. Svě soupeře pak sportovec přirozeně vnímá jako překážku ve výhře a jediným omezujícím elementem v jeho pohybu jsou právě sportovní pravidla. Jak ostatně uvádí Huizinga: „*V oblasti hry neplatí zákony a zvyky obyčejného života.*“⁸⁶ Lze tedy konstatovat, že ve většině případů, kdy bude uplatnění trestněprávní odpovědnosti sportovce přicházet v úvahu, bude posuzovaný sportovní úraz souviset s porušením sportovních pravidel. Podle mého názoru však nelze bez dalšího vyloučit, že sportovní pravidla mohou být zneužita ke spáchání trestného činu. Stejně tak nelze automaticky vyvozovat trestněprávní odpovědnost sportovce za každé jednotlivé porušení sportovních pravidel. Také aktuální judikatura (civilní i trestní) potvrzuje, že samotné porušení sportovního pravidla nemusí nutně zakládat odpovědnost sportovce za sportovní úraz.⁸⁷

⁸² KRÁLÍK, Michal. Právní odpovědnost za sportovní úrazy. *Právní rádce*, č. 2/2007, s. 4.

⁸³ SÁDOVSKÝ, Stanislav. 2010, op. cit., s. 42-43.

⁸⁴ COUFALOVÁ, Bronislava, PINKAVA, Jan, POCHYLÁ, Veronika. 2014, op. cit., s. 21, s. 66.

⁸⁵ Čl. 39 Listiny.

⁸⁶ HUIZINGA, Johan, VÁCHA, Jaroslav. *Homo ludens: o původu kultury ve hře*. Praha: Mladá fronta, 1971, s. 19.

⁸⁷ K tomu srov. Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 20. 5. 2015., sp. zn. 25 Cdo 493/2015. Srov. Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31. 8. 2016, sp. zn. 7 Tdo 561/2016.

6. ODPOVĚDNOSTNÍ VZTAHY VE SPORTU

Z předchozího výkladu je patrné, že se v oblasti sportu setkáváme s vícero druhy odpovědnosti, a to s odpovědností za sportovní delikt, pokud se jedná o porušení sportovních pravidel (disciplinární odpovědnost), a s odpovědností za právní delikt, pokud se jedná o porušení právní povinnosti stanovené právní normou (právní odpovědnost).⁸⁸ Právní odpovědnost je tradičně diferencována podle povahy právních deliktů na soukromoprávní a veřejnoprávní.

Delikt soukromoprávní zakládá občanskoprávní odpovědnost, tedy odpovědnostní vztah mezi škůdcem, na straně jedné a poškozeným, kterému vznikla újma, na straně druhé. Naproti tomu u veřejnoprávních deliktů vzniká odpovědnostní vztah delikventa (pachatele) vůči státu či jiné veřejnoprávní korporaci, tedy nikoliv vůči poškozenému. Nejzávažnějšími veřejnoprávními delikty jsou trestné činy, za které je uplatňována trestněprávní odpovědnost.⁸⁹

Za obecný znak odpovědnosti je považována sankce, tedy povinnost delikventa snést určitou újmu.⁹⁰ Vzhledem k uvedenému členění odpovědních vztahů rozlišujeme sankcionování disciplinární (sportovní) a sankcionování soudní. Dualita sankcí je přitom založena na principu, že spáchání sportovního deliktu vyvolává v první řadě odpovědnost disciplinární. Až v případě, kdy by uplatnění disciplinární odpovědnosti nepostačovalo (a za předpokladu, že sportovní delikt je i deliktem právním), může nastoupit uplatnění odpovědnosti občanskoprávní (v těch méně závažných případech) nebo odpovědnosti trestněprávní (v těch nejzávažnějších případech, kdy dochází k ohrožení či porušení nejdůležitějších právních statků).⁹¹

6.1. Dvojkolejnost disciplinární a právní odpovědnosti ve sportu

Kolize odpovědnostních vztahů ve sportu přináší celou řadu otázek, které pováhá vyjasnit odborná literatura. Prusák k této problematice sestavil výstižné schéma, které nazval „model deliktního jednání ve sportu“:

- (i) Existující sportovní delikt – existující právní delikt. V tomto případě přichází v úvahu uplatnění disciplinární i právní odpovědnosti. K tomu však v praxi ne vždy dochází, neboť uplatnění disciplinární odpovědnosti je obecně preferováno;
- (ii) Existující sportovní delikt – neexistující právní delikt. Tato oblast je pro sportovní činnosti typická. Jedná se o samostatné porušení sportovního pravidla, které nemá obdobu v právní normě (např. nedovolená výstroj);

⁸⁸ GERLOCH, Aleš. 2013, op. cit., s. 161-162.

⁸⁹ Tamtéž, s. 164-165, s. 168.

⁹⁰ Tamtéž, s. 161.

⁹¹ COUFALOVÁ, Bronislava, PINKAVA, Jan, POCHYLÁ, Veronika. 2014, op. cit., s. 22.

- (iii) Neexistující sportovní delikt – existující právní delikt. Jde se o situaci, kdy určité protiprávní jednání sportovce není reprobováno sportovními pravidly. Příkladem může být sportovní úraz, který je způsoben v souladu se sportovními pravidly. U této kategorie lze v návaznosti na předešlé pojednání o sportovních pravidlech znovu konstatovat, že dodržení sportovních pravidel není důvodem pro automatické vyloučení protiprávnosti jednání sportovce;
- (iv) Neexistující sportovní delikt – neexistující právní delikt. K této kategorii lze toliko uvést, že v oblasti sportu se vedle sportovních pravidel setkáme také s pravidly s morální povahou, jejichž porušení nevyvolává vznik disciplinární odpovědnosti.⁹²

Z trestněprávní perspektivy činí největší problémy model uvedený pod bodem (i). Podle Králíka je v zásadě možné, aby byl sportovec v takové situaci potrestán kombinací sportovních a trestních sankcí. V praxi se většinou bude jednat o jednání namířené proti životu a zdraví, za které může být v rovině disciplinární uložen zákaz činnosti (např. na určitý časový úsek nebo určitý počet utkání) a v rovině trestněprávní peněžitý trest nebo *ultima ratio* trest odnětí svobody. Pozastavme se také u třetího modelu. Králík k tomuto uvádí, že tato situace může nastat, pokud sportovní pravidla určité negativní jevy vůbec neupravují (korupce, ublížení na zdraví v nekontaktních sportech atp.). Kriminalizace takového protiprávního jednání je proto nezbytná z hlediska represivního i preventivního.⁹³

6.2. Základy občanskoprávní odpovědnosti ve sportu

Občanskoprávní odpovědnost ve sportu se vyvíjela souběžně s odpovědností trestněprávní. Společnými rysem těchto odpovědnostních vztahů je buďto vnímání sportu jako právu nepodřízenou oblast, nebo naopak urputné popírání teorie autonomie sportu. Mnoho pojmů trestního práva se proto ve vztahu k soukromoprávním deliktům přeneslo do teorie i praxe občanského práva a naopak.⁹⁴ Jak jsme již zmínili výše, hlavním rozdílem mezi těmito odpovědnostními vztahy je povaha věci. U občanskoprávní odpovědnosti ve sportu je primární nárok na odčinění nemajetkové újmy (s náhradou škody se v oblasti sportu téměř nesetkáváme)⁹⁵, u trestněprávní odpovědnosti naopak trestní postih pachatele.⁹⁶

Přestože občanskoprávní odpovědnost ve sportu není tématem této práce, nelze ji zcela přehlížet. Za prvé je potřeba zmínit, že pokud u protiprávního jednání sportovce postačuje

⁹² PRUSÁK, Jozef. 1984, op. cit., s. 151.

⁹³ KRÁLÍK, Michal. 2001, op. cit., s. 17.

⁹⁴ PRUSÁK, Jozef. 1984, op. cit., s. 154.

⁹⁵ KUKLÍK, Jan. 2012, op. cit., s. 79.

⁹⁶ GERLOCH, Aleš. 2013, op. cit. 168.

uplatnění občanskoprávní odpovědnosti a nejedná se o společensky škodlivý případ, je uplatnění trestněprávní odpovědnosti sportovce s ohledem na ustanovení § 12 odst. 2 TZ vyloučeno.⁹⁷ Druhým důvodem, proč je pojednání o občanskoprávní odpovědnosti zařazeno do této části práce, je tzv. obecná prevenční povinnost, která je významným kritériem pro posuzování trestněprávní odpovědnosti v oblasti sportu.

6.2.1. Obecná prevenční povinnost

Obecná prevenční povinnost je upravena v ustanovení § 2900 OZ (dříve § 415 zákona č. 40/1964 Sb.): „*Vyžadují-li to okolnosti případu nebo zvyklosti soukromého života, je každý povinen počínat si při svém konání tak, aby nedošlo k nedůvodné újmě na svobodě, životě, zdraví nebo na vlastnictví jiného.*“ Porušení tohoto legislativního vyjádření zásady *neminem laedere* je protiprávním činem a jedním z předpokladů vzniku povinnosti k náhradě újmy.⁹⁸ Obecná prevenční povinnost je úzce propojena s existencí sportovních pravidel, a tudíž široce aplikovatelná v rámci předmětné problematiky.

Z ustanovení § 2900 OZ je možné vyvozovat existenci protiprávního činu tehdy, pokud žádný právní předpis nestanoví konkrétní povinnost k určitému chování. Právě z tohoto důvodu se porušení sportovních pravidel tradičně pojí s porušením obecné prevenční povinnosti. Sportovní pravidla nemají povahu právního předpisu, přesto sportovcům stanovují srozumitelnou povinnost minimalizovat pravděpodobnost vzniku újmy při jejich konání.⁹⁹ Například pravidlo 12.1. Pravidel fotbalu stanoví: „*Každý hráč je povinen dbát o bezpečnost jak svou vlastní, tak i o bezpečnost ostatních hráčů.*“¹⁰⁰

Souvislost mezi porušením sportovních pravidel a nedodržením obecné prevenční povinnosti přitom soudy akcentují poměrně dlouhodobě. Již v roce 1978 rozhodl Městský soud v Praze následovně: „*Nedodržení pravidel sportovní hry (např. kopané), spočívající v použití pravidly nedovoleného (zakázaného) způsobu hry, je nutné posoudit jako jednání odporující povinnosti počínat si tak, aby nedocházelo ke škodám na zdraví (§ 415 o. z.).*“¹⁰¹

Z aktuální trestní judikatury vyplývá, že aplikace ustanovení § 2900 OZ je v zásadě možná i v rámci posuzování trestněprávní odpovědnosti sportovců, třebaže se jedná o normu občanského práva. Touto otázkou se zabýval Nejvyšší soud České republiky v usnesení ze dne

⁹⁷ Viz. kap. 7.6.

⁹⁸ HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník VI: závazkové právo: zvláštní část (§ 2055-3014): komentář*. Praha: C.H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8., s. 1512.

⁹⁹ Tamtéž.

¹⁰⁰ *Pravidla fotbalu platná od 1. 8. 2020* [online]. Fotbalová asociace České republiky, 2020 [cit. 2021-02-08]. Dostupné z: <https://rozhodci.fotbal.cz/ke-stazeni/p15>.

¹⁰¹ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 17. 5. 1978, sp. zn. 10 Co 190/76. Srov. Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 11. 9. 2012, sp. zn. 4 Tdo 896/2012.

17.2.2010, sp. zn. 8 Tdo 68/2010, ve kterém uvedl, že „jednání obviněného nebylo právně posouzeno jako porušení důležité povinnosti uložené mu podle zákona [...], nýbrž jen v základní skutkové podstatě trestného činu ublížení na zdraví [...]. V takovém případě bylo na místě aplikovat obecná ustanovení o povinnostech občana v rámci tzv. generální prevence“. Nejvyšší soud v tomto důležitém rozhodnutí dále doplnil, že „aplikace § 415 obč. zák. přichází v úvahu jen (a v daném případě právě) tehdy, není-li konkrétní právní úprava, vztahující se na jednání, jehož protiprávnost se posuzuje“. Na základě porušení sportovních pravidel je tedy možné uplatnit trestněprávní odpovědnost v případech nedbalostního zavinění, neboť porušení obecné prevenční povinnosti je v případech sportovních úrazů základním měřítkem nedbalosti, tedy kritériem, zda sportovec v konkrétní situaci zachová tzv. požadovanou míru opatrnosti.¹⁰²

Donedávna však z dosavadních judikатурních závěrů nebylo patrné, zda skutečně každé porušení sportovních pravidel bez dalšího znamená porušení obecné prevenční povinnosti. Touto otázkou se poprvé zabývala civilní judikatura v rozsudku Nejvyššího soudu České republiky ze dne 20.5.2015., sp. zn. 25 Cdo 493/2015. Nejvyšší soud zde došel k závěru, že „nikoli každé porušení pravidel hry je bez dalšího porušením prevenční povinnosti ve smyslu § 415 obč. zák.“, a doplnil, že „porušení pravidel musí mít určitou vyšší intenzitu, tedy musí podstatným způsobem vybočovat z běžného způsobu hry“. S těmito judikатурními závěry se plně ztotožňuji, neboť velmi přiléhavě akcentují specifika sportovního prostředí. Tento názor zastává také komentářová literatura k ustanovení § 2900 OZ, když uzavírá: „Jen z prostého faktu, že si hráč počíná v rozporu s pravidly daného sportu (např. fauluje), nelze dovodit, že porušil prevenční povinnost dle § 2900 (důležitá jsou též neformální pravidla, kultura daného sportu).“¹⁰³

Na uvedené rozhodnutí Nejvyššího soudu, které „zbořilo“ přímou provázanost mezi porušením sportovních pravidel a dovozením občanskoprávní odpovědnosti za sportovní úraz navázala i trestní judikatura v usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31. 8. 2016, sp. zn. 7 Tdo 561/2016. Nejvyšší soud zde aplikoval zásadu subsidiarity trestní represe, když uzavřel, že zákrok, kterým byly porušena fotbalová pravidla, nedosáhl takové intenzity, aby bylo na místě uplatnit trestněprávní odpovědnost.¹⁰⁴

Lze tedy shrnout, že při posuzování občanskoprávní i trestněprávní odpovědnosti sportovce musíme vždy brát v potaz, co je pro danou sportovní disciplínu typické. Skutečnost, že sportovec poruší svým jednáním sportovní pravidla (typicky např. fauluje), sama o sobě neznamená porušení obecné prevenční povinnosti upravené v ustanovení § 2900 OZ. Roli hraje především míra

¹⁰² Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 17. 2. 2010, sp. zn. 8 Tdo 68/2010. Srov. Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31. 8. 2016, sp. zn. 7 Tdo 561/2016.

¹⁰³ HULMÁK, Milan. 2014, op. cit., s. 1514.

¹⁰⁴ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31. 8. 2016, sp. zn. 7 Tdo 561/2016.

fyzického nasazení, zápal do hry a zejména typické průvodní jevy, které sice zvyšují riziko vzniku újmy, nicméně bez nich by daný sport nebyl tím, čím je. Zároveň je nezbytné zohlednit i povahu úderů či zákroků, které jsou v daném sportu běžnou součástí hry (například skluz ve fotbalu, bodyček v hokeji apod.).¹⁰⁵

¹⁰⁵ HULMÁK, Milan. 2014, op. cit., s. 1514.

7. TRESTNĚPRÁVNÍ ODPOVĚDNOST ZA SPORTOVNÍ ÚRAZY

7.1. Úvod do problematiky

Dostáváme se k jádru této práce, kterým je pojednáním o trestněprávní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy. Sportovním úrazem rozumíme jakékoliv zranění, které sportovec přivodí jinému sportovci v rámci provozování určité sportovní činnosti, resp. zranění, které má se sportem určitou souvislost.¹⁰⁶

Sportovní úrazy mohou za stanovených podmínek naplňovat skutkovou podstatu některého z trestných činů uvedených v hlavě I. zvláštní části TZ. Z pohledu zkoumané materie se může jednat o úmyslné, častěji však nedbalostní trestné činy, jejichž následkem je porucha zdraví (usmrcení z nedbalosti dle § 143 TZ bude patrně zcela výjimečnou událostí). Stěžejní je pak skutková podstata trestného činu ublížení na zdraví z nedbalosti (§ 148 TZ), resp. těžké ublížení na zdraví z nedbalosti (§ 147 TZ).¹⁰⁷

7.2. Vybrané teorie beztrestnosti sportovních úrazů

7.2.1. Teorie souhlasu poškozeného

Teorie souhlasu poškozeného (či jen teorie souhlasu) pochází z anglo-amerického právního učení. Podstatou této teorie je předpoklad, že sportovec s dobrovolnou účastí v určité sportovní aktivitě (i mlčky) akceptuje určitou míru nebezpečí vzniku sportovního úrazu. Teorie souhlasu především zdůrazňuje v některých sportovních disciplínách (např. v boxu) se sportovci fakticky snaží svého soupeře srazit k zemi. Tzv. *knockout* (jeden ze způsobů předčasného ukončení zápasu) lze tedy vykládat minimálně jako pokus úmyslného ublížení na zdraví (ve formě nepřímého úmyslu), nicméně v praxi k žádnému trestnímu stíhání těchto činů nedochází.¹⁰⁸

Je potřeba zmínit, že v českém právním řádu je teorie souhlasu výrazně omezena zákonnou úpravou institutu svolení poškozeného jako okolnosti vylučující protiprávnost. Vzhledem k tomu, že § 30 odst. 3 TZ stanoví, že za svolení poškozeného nelze považovat souhlas k ublížení na zdraví nebo usmrcení, lze výrazně polemizovat nad otázkou, k jakému následku může sportovec tento konkludentní souhlas udělit.¹⁰⁹ Na druhou stranu lze konstatovat, že v některých sportovních disciplínách si sportovec zkrátka musí být vědom, že újma na zdraví představuje obvyklou součást

¹⁰⁶ COUFALOVÁ, Bronislava, PINKAVA, Jan, POCHYLÁ, Veronika. 2014, op. cit., s. 26.

¹⁰⁷ Tamtéž, s. 76-79.

¹⁰⁸ KRÁLÍK, Michal. Legislativní a judikatorní východiska trestněprávní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy (úvod do problematiky). *Trestněprávní revue*, č. 8/2006, s. 228. Srov. HRUŠKA, Jiří. Aplikace norem trestního práva v oblasti sportu v České republice. *Trestní právo*, č. 1/2013, s. 1.

¹⁰⁹ COUFALOVÁ, Bronislava, PINKAVA, Jan, POCHYLÁ, Veronika. 2014, op. cit., s. 65.

zápasu.¹¹⁰ V celé řadě tvrdých kontaktních sportů, které jsou v současnosti velmi populární (např. MMA), musí účastník zápasu dokonce počítat i s rizikem těžké újmy na zdraví ve smyslu § 122 odst. 2 TZ. Nicméně vzhledem k tomu, že zákon výslovně reprobuje, aby poškozený souhlasil s ublížením na zdraví, nelze v takových případech teorii souhlasu aplikovat.

V návaznosti na uvedené lze toliko uzavřít, že konkludentní souhlas může souviset s lehčími sportovními úrazy, které jsou v daném sportu obvyklé či způsobené z neopatrnosti nebo nešťastnou náhodou. V odborné literatuře však panuje shoda, že k závažnějším zraněním souhlas zásadně nemůže být dán.¹¹¹ S ohledem na zákonnou úpravu svolení poškozeného je vhodné nahlížet na sport jako na aktivitu, které se sportovec účastní dobrovolně a zároveň si je vědom rizika, které je s daným sportem obvykle spojováno. Tuto vědomost však nelze bez dalšího vykládat jako souhlas se zásahem do tělesné integrity s ohledem na ustanovení § 30 odst. 3 TZ.

7.2.2. Teorie sportovního rizika

Teorie sportovního (přípustného) rizika vychází ze skutečnosti, že samotnou podstatou celé řady sportovních činností je zvýšené riziko vzniku sportovního zranění, tedy tzv. sportovní riziko, které sportovec svou účastí konkludentně akceptuje.¹¹²

Míra sportovního rizika je v jednotlivých sportech odlišná v závislosti na míře fyzického kontaktu mezi sportovci. Podle rizikovosti tedy můžeme sportovní činnosti rozdělit na sporty, u kterých sportovní zranění nutně nenastávají, případně jsou jen vedlejším projevem sportovního utkání (např. lední hokej), a na sporty, ve kterých je újma na zdraví účastníků častým následkem, resp. je spíše náhodou, pokud ke zranění sportovců nedojde (např. MMA).¹¹³

Za významově nejbližší legislativní vyjádření této teorie je považováno přípustné riziko (§ 31 TZ). Jak si však přiblížíme v samostatné kapitole, aplikace této okolnosti vylučující protiprávnost má v oblasti sportu značné limity. I z tohoto důvodu zaznívají názory, že sportovní riziko může být pojímáno za samostatnou, zákonem neupravenou okolnost vylučující protiprávnost sportovních úrazů.¹¹⁴

7.2.3. Teorie sportovního práva

Další významnou teorií beztrestnosti sportovních úrazů je teorie sportovního práva, která je založena na myšlence, že sportovní právo představuje autonomní a nezávislý celek. Podle této teorie tedy sportovní právo reguluje veškeré vztahy v oblasti sportu pomocí vlastních

¹¹⁰ LUKÁŠOVÁ, Marcela. Institut svolení poškozeného a jeho uplatnění nejen v judikatuře. *Trestněprávní revue*, č. 3/2019, s. 60.

¹¹¹ COUFALOVÁ, Bronislava, PINKAVA, Jan, POCHYLÁ, Veronika. 2014, op. cit., s. 65.

¹¹² KRÁLÍK, Michal. Několik poznámek k právní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy. *Právní rozhledy*, č. 15/2006, s. 539.

¹¹³ KLAPAL, Vít. Svolení poškozeného jako okolnost vylučující protiprávnost. *Trestněprávní revue*, č. 10/2005, s. 259

¹¹⁴ Viz kap. 7.7.4.2.

právních předpisů, na jejichž dodržování dohlíží zvláštní autoritativní orgány. Tato regulace se nevztahuje jen na běžné záležitosti, ale týká se i postihu těch nejdůležitějších hodnot a zájmů společnosti, které jsou mimo oblast sportu chráněny výhradně pomocí trestního práva. Zastánci této teorie také dovozují, že by sportovní orgány měly v rámci samostatné působnosti rozhodovat o trestných činech spáchaných při výkonu sportovních činností.¹¹⁵

Je jistě účelné, aby byly sportovní činnosti regulovány pomocí sportovních pravidel a aby sportovci podléhali působnosti disciplinárních sportovních orgánů v případě jejich porušení. Ztotožňuji se nicméně s názorem, že sport není natolik výjimečnou oblastí lidské činnosti, aby se sportovcům dostávalo privilegovanému postavení v podobě úplného vynětí z obecného právního režimu.¹¹⁶

7.2.4. Teorie nedostatku zavinění

Teorie nedostatku zavinění stojí na myšlence, že sportovním úrazům nelze přičítat zavinění, tedy ani zavinění z nedbalosti. Pokud již sportovec způsobí nějaké zranění druhému sportovci, je dle této teorie presumováno, že jednal nezaviněně. Zastánci teorie nedostatku zavinění argumentují především tvrzením, že se sportovci sportovních úrazů nedopouštějí v hněvu ani v nenávisti. Tento argument pochopitelně nemůže obstát, neboť absence zmíněných motivů zavinění nevyklučuje.¹¹⁷

S argumentací založenou na nedostatku zavinění sportovního úrazu se můžeme běžně setkat především v angloamerické právní praxi. Například v USA je obhajoba obviněného sportovce často založena na tom, že konkrétní posuzované sportovní zranění bylo způsobeno nechtěným reflexivním či instinktivním jednáním, tedy jednáním, ve kterém absentuje zavinění. Tento přístup ke sportovním úrazům má poněkud propracovanější anglické právo, které toto instinktivní jednání sportovce označuje jako tzv. *automatism*. Podle anglické koncepce musí sportovec vždy prokázat, že jednal instinktivně z důvodu nějaké vnější příčiny a v danou chvíli nebyl schopen své chování ovládat. Z tohoto důvodu se česká jurisprudencí přiklání spíše k anglickému modelu, když autoři dochází k závěru, že instinktivní jednání může vyloučit trestněprávní odpovědnost za sportovní zranění za předpokladu, že je reakcí na předchozí zavrženíhodné jednání poškozeného a tato reakce je adekvátní.¹¹⁸

V doslovném znění však teorie nedostatku zavinění není vhodným odůvodněním beztrestnosti sportovních úrazů, neboť de facto směřuje k dekriminalizaci všech trestných činů

¹¹⁵ COUFALOVÁ, Bronislava, PINKAVA, Jan, POCHYLÁ, Veronika. 2014, op. cit., s. 66.

¹¹⁶ Tamtéž.

¹¹⁷ KRÁLÍK, Michal. Několik poznámek k právní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy. *Právní rozhledy*, č. 15/2006, s. 539.

¹¹⁸ COUFALOVÁ, Bronislava, PINKAVA, Jan, POCHYLÁ, Veronika. 2014, op. cit., s. 63-64.

spáchaných ve sportu, především ale zcela přehlíží eventuální excesivní jednání a zkratky sportovců. Jedná se tedy o poměrně nedůslednou koncepci, která již v současné době nemá žádnou relevantní oporu v odborné literatuře ani judikatuře.¹¹⁹

7.2.5. Teorie nešťastné náhody

Jedním z faktorů, který může mít značný vliv na snížení, popřípadě i vyloučení trestněprávní odpovědnosti sportovce, je okolnost nešťastné náhody. Podle stejnojmenné teorie mají být sportovní úrazy posuzovány s přihlédnutím k tomuto faktoru, neboť za nešťastnou náhodu sportovec nenese odpovědnost.¹²⁰ Faktem je, že s určitou mírou faktoru nešťastné náhody musí být při posuzování trestněprávní odpovědnosti za sportovní úrazy vždy počítáno. Hlavní slabinou této teorie je však skutečnost, že sportovní úrazy mohou vznikat i v důsledku mnoha jiných faktorů, tedy ne vždy v důsledku nešťastné náhody.

V případech, kdy je prokázáno, že zranění sportovce nastalo výlučně v důsledku nešťastné náhody, skutečně není možné dovozovat zavinění za způsobení tohoto zranění. Jako modelový příklad takové nešťastné náhody můžeme zmínit tragické úmrtí zlínského hokejového obránce Lud'ka Čajky, který v roce 1990 nešťastně upadl a narazil hlavou do mantinelu při dojíždění puku. Bylo konstatováno, že se tak stalo bez přičinění košického protihráče, neboť hrozivému pádu předcházelo najetí do neočekávané nerovnosti v ledu.¹²¹

Mohou však nastat situace, kdy je sice nešťastná náhoda přítomna, avšak nebude jediným faktorem vzniku úrazu. V takových případech není možné vyloučit nedbalostní formu zavinění, přičemž nešťastná náhoda může být toliko kritériem snížení míry trestní odpovědnosti. A konečně musíme pamatovat též na případy, kdy sportovní úrazy nemají vůbec co dočinění s nešťastnou náhodou, neboť jsou způsobena v důsledku porušení sportovních pravidel, obecné prevenční povinnosti, příp. právních předpisů. Nelze opomenout též skutečnost, že některá sportovní zranění mohou být způsobena surovým a úmyslným zákrokem. Za taková jednání, která zasahují nejdůležitější právní statky, nelze uplatnění trestněprávní odpovědnosti vyloučit.¹²²

¹¹⁹ Tamtéž, s. 68.

¹²⁰ KRÁLÍK, Michal. Několik poznámek k právní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy. *Právní rozhledy*, č. 15/2006, s. 539.

¹²¹ *Tragická nehoda Lud'ka Čajky přepsala hokejová pravidla* [online]. Česká televize, 2015 [cit. 2021-02-08]. Dostupné z: <https://sport.ceskatelevize.cz/clanek/hokej/tragicka-nehoda-ludka-cajky-prepsala-hokejova-pravidla/5bde82080d663b6fe8d9b3a6>.

¹²² COUFALOVÁ, Bronislava, PINKAVA, Jan, POCHYLÁ, Veronika. 2014, op. cit., s. 68-69.

7.2.6. Teorie účelu

Poslední teorií, kterou se budeme zabývat ve vztahu k problematice posuzování trestněprávní odpovědnosti za sportovní úrazy je tzv. teorie účelu, která vnímá sport jako činnost společensky prospěšnou, která disponuje významným výchovným efektem.¹²³

Tato koncepce úzce souvisí s tzv. teorií obecné legality sportu, která zdůrazňuje, že stát sportovní činnosti přímo podporuje, čímž zároveň toleruje určitou míru zranění, ke kterým při výkonu sportovních činností obvykle dochází. Reálné sportovní prostředí se však neobejde bez negativních jevů, jakými jsou zejména sportovní úrazy (ale též doping a korupce). Trestněprávní odpovědnost může proto vyloučena teprve až za splnění již zmíněných předpokladů, tedy v případě nezaviněného zranění, resp. v případě dodržení sportovních pravidel a obecné prevenční povinnosti. Ztotožňuji se proto závěry, že ačkoliv má provozování sportovních činností pro společnost nezměrný význam, nemůže být společenská prospěšnost sportu jediným argumentem pro beztrestnost sportovních úrazů. V případech zjevných excesů je nezbytné, aby bylo protiprávní jednání sportovců postihováno nejen v rámci disciplinární odpovědnosti, ale též uplatněním občanskoprávní či trestněprávní odpovědnosti. Jiným přístupem by mohl být v konečném důsledku narušen samotný společenský prospěch, které sportovní činnosti přinášejí.¹²⁴

7.2.7. Shrnutí

Všechny uvedené teorie mají jedno společné, a to hledání odpovědi na otázku za jakých podmínek nejsou sportovci za způsobená sportovní zranění trestněprávní odpovědní. Jako hlavní nedostatek většiny zmíněných teorií však považuji skutečnost, že jsou velmi obecné, tedy nezohledňují specifika a odlišnosti jednotlivých sportovních činností. Výjimkou je teorie sportovního rizika, která akcentuje různou míru rizika v jednotlivých sportovních disciplínách. Zejména v kontaktních a bojových sportech lze vznik sportovních úrazů důvodně předpokládat (a v některých sportech jsou dokonce zcela běžným jevem), trestněprávní odpovědnost za sportovní úraz však nelze nikdy zcela vyloučit. Z tohoto důvodu se přikláním k teorii sportovního rizika, kterou lze aplikovat na všechny případy sportovních úrazů ve všech sportovních odvětvích, a to v závislosti na míře rizika úrazu s ohledem na obvyklý průběh zápasu či utkání a charakter dané sportovní činnosti. Tato teorie tedy nabízí úvahu *de lege ferenda*, zda má být sportovní riziko pojímáno jako zákonem netypizovaná okolnost vylučující protiprávnost,

¹²³ HRUŠKA, Jiří. Aplikace norem trestního práva v oblasti sportu v České republice. *Trestní právo*, č. 1/2013, s. 1.

¹²⁴ COUFALOVÁ, Bronislava, PINKAVA, Jan, POCHYLÁ, Veronika. 2014, op. cit., s. 69-71.

a to zejména z toho důvodu, že přípustné riziko není aplikovatelné na amatérský sport. Tuto myšlenku si ještě přiblížíme v kapitole věnující se okolnostem vylučujícím protiprávnost.

7.3. Základy trestněprávní odpovědnosti

Trestněprávní odpovědnost definujeme jako povinnost pachatele trestného činu nést nepříznivé právní důsledky – trestní sankce, přičemž tato povinnost vzniká v důsledku protiprávního jednání pachatele činu a za podmínek stanovených zákonem. Podmínky vzniku trestní odpovědnosti jsou upraveny v TZ, který je komplexním kodexem českého trestního práva hmotného. Trestněprávní odpovědnost je uplatňována toliko za nejtěžší veřejnoprávní delikt – trestný čin, který je legálně vymezen v ustanovením § 13 odst. 1 TZ: „*Trestným činem je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně.*“ Spáchaný trestný čin je základem odpovědnostního trestněprávního vztahu mezi pachatelem trestného činu a orgánem činným v trestním řízení (resp. státem). Tomuto vztahu odpovídá na straně jedné oprávnění (a zároveň povinnost) státu potrestat pachatele a na straně druhé povinnost pachatele se uloženému trestu či ochrannému opatření podrobit, jakož i oprávnění pachatele požadovat, aby byl jeho čin posuzován výlučně podle ustanovení trestního zákona.¹²⁵

7.4. Pojetí trestného činu

Současné pojetí trestného činu (§ 13 odst. 1 TZ) označujeme jako tzv. formální pojetí trestného činu. Jak jsme již uzavřeli v předchozích částech, čistě formalistický přístup v aplikaci norem trestního práva na případy sportovních úrazů příliš nekoreluje s realitou sportovního prostředí. K tomuto je potřeba zmínit, že trestní právo je nejpřísnějším prostředkem ochrany nejdůležitějších právních statků (prostředkem *ultima ratio*), což se projevuje zakotvením zásady subsidiarity trestní represe v ustanovení § 12 odst. 2 TZ, která působí jako tzv. hmotněprávní korektiv formálního pojetí trestného činu. Z tohoto důvodu bývá současné pojetí trestného činu přesněji označováno jako tzv. materializované formální pojetí.¹²⁶

Pro úplnost považuji za vhodné uvést, že dřívější zákonná úprava pracovala s tzv. materiálním pojetím trestného činu, neboť trestný čin byl definován jako: „*Čin, jehož stupeň nebezpečnosti pro společnost je nepatrný, není trestným činem, i když jinak vykazuje znaky trestného činu.*“¹²⁷ V tomto pojetí trestného činu tedy bylo hledisko nebezpečnosti činu pro společnost explicitně vyjádřeno v samotné legální definici trestného činu.¹²⁸

¹²⁵ JELÍNEK, Jiří. 2017, op. cit., s. 20-23.

¹²⁶ Tamtéž, s. 128-131.

¹²⁷ § 3 odst. 2 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon.

¹²⁸ JELÍNEK, Jiří. 2017, op. cit., s. 135.

7.5. Pojmové znaky trestného činu

Z již citovaného zákonného vymezení trestného činu (§ 13 odst. 1 TZ) vyplývají dvě obligatorní podmínky, které musejí být kumulativně splněny, aby se jednalo o trestný čin. Těmito podmínkami je naplnění tzv. pojmových znaků trestného činu, kterými jsou (i) protiprávnost a (ii) formální znaky trestného činu, tedy znaky uvedené v trestním zákoně (ve smyslu ustanovení § 110 TZ).¹²⁹ Formální znaky trestného činu můžeme dále rozdělit na (i) obecné znaky uvedené v zákoně, které jsou všem trestným činům společné, a (ii) typové znaky trestného činu, pomocí kterých rozlišujeme jednotlivé trestné činy od sebe navzájem (tj. znaky skutkové podstaty trestného činu).¹³⁰ V následujících řádcích se budeme blíže věnovat těmto pojmovým znakům trestného činu, a to ve vztahu k uplatňování trestněprávní odpovědnosti ve sportu.

7.5.1. Protiprávnost a obecné znaky trestného činu

Základním pojmovým znakem trestného činu je jeho protiprávnost. Rozlišujeme protiprávnost formální, tedy rozpor s právní normou¹³¹, a protiprávnost materiální, která určuje, že dané jednání je natolik společensky škodlivé, aby na něj bylo reagováno prostředky trestního práva. Trestným činem tak není každý protiprávní čin. Méně závažné protiprávní činy označujeme jako přestupky (či jiné správní, pořádkové a disciplinární delikty), u jiných postačuje uplatnění občanskoprávní odpovědnosti.¹³²

Pod formální znaky trestného činu řadíme v první řadě tzv. obecné znaky trestného činu, které jsou všem trestným činům společné. Tyto znaky určují, zda je osoba v době spáchání činu trestně odpovědná, neboť jsou jimi stanovený věk (§ 25 TZ), přičetnost (§ 26) a (pouze u mladistvých) rozumová a mravní vyspělost.¹³³ Trestného činu se tedy může dopustit pouze ten, kdo dosáhl stanoveného věku (dovršil patnáctý rok svého věku) a v době spáchání činu byl přičetný (mohl rozpoznat protiprávnost spáchaného činu a ovládat své jednání). V charakteristice věku a rozumové a mravní vyspělosti patrně nenalezneme mnoho odchylek ve sportovním prostředí a těmito obecnými znaky se pro účely této práce není potřeba dále zabývat.

Stejný závěr dovozují u třetího z obecných znaků – přičetnosti, resp. u činu spáchaném v nepřičetnosti. Podmínky nepřičetnosti jsou stanoveny v § 26 TZ: „*Kdo pro duševní poruchu v době spáchání činu nemohl rozpoznat jeho protiprávnost nebo ovládat své jednání, není za tento čin trestně odpovědný.*“ Tyto tzv. kritéria nepřičetnosti musejí být kumulativně naplněna,

¹²⁹ JELÍNEK, Jiří. 2017, op. cit., s. 126.

¹³⁰ Tamtéž, s. 134.

¹³¹ Protiprávnost formální přitom není dovozována pouze z norem trestního práva, ale v rámci právního řádu jako celku.

¹³² Tamtéž, s. 127.

¹³³ Tamtéž, s. 134-135.

aby byla příčetnost pachatele v době spáchání činu vyloučena. Rozlišujeme tzv. biologické kritérium nepřičetnosti (duševní porucha) a psychologické kritérium nepřičetnosti (nedostatek schopnosti rozpoznávací či schopnosti ovládací). Aby tedy pachatel (sportovec) spáchal čin jinak trestný v nepřičetnosti, musí nutně trpět duševní poruchou, která je v době spáchání činu příčinou ztráty schopnosti rozpoznávací či ovládací.¹³⁴

Jistě si lze představit, že sportovní činnost bude vykonávat osoba stížená duševní poruchou, která nebude za podmínek § 26 TZ za své činy trestně odpovědná. Taková duševní porucha může mít různou podobu, neboť legální definice uvedená v § 123 TZ stanoví, že se duševní poruchou rozumí mimo duševní poruchy vyplývající z duševní nemoci i hluboká porucha vědomí, mentální retardace, těžká asociální porucha osobnosti nebo jiná těžká duševní nebo sexuální odchylka. S ohledem na obligatorní přítomnost duševní poruchy pachatele v době spáchání činu však zřejmě nenarazíme na žádná specifika sportovní oblasti. V tomto ohledu tedy neshledávám žádnou přímou souvislost provozování sportu s otázkou příčetnosti. Ani tento obecný znak tedy pro účely této práce nebude potřeba dále rozvádět.

Pro úplnost se můžeme pozastavit též u zmenšené příčetnosti, která je upravena v § 27 TZ: *„Kdo pro duševní poruchu v době spáchání činu měl podstatně sníženou schopnost rozpoznat jeho protiprávnost nebo ovládat své jednání, je zmenšeně příčetný.“* Považuji proto za vhodné vypořádat se s otázkou, zda může zmenšenou příčetnost sportovci přivodit adrenalin či ztráta rozpoznávací či ovládací schopnosti v zápalu hry. Jak ovšem vyplývá z citovaného ustanovení, i zmenšená příčetnost vyžaduje existenci duševní poruchy pachatele v době spáchání činu. Podle mého názoru lze pouze konstatovat, že sportovní adrenalin ani zápal hry nelze subsumovat pod legální definici duševní poruchy (§ 123 TZ).

7.5.2. Znak skutkové podstaty trestného činu

Mezi pojmové znaky trestného činu řadíme též typové znaky trestného činu, tj. znaky skutkové podstaty trestného činu, které společně vytvářejí tzv. skutkovou podstatu trestného činu. Jedná se o souhrn objektivních a subjektivních znaků, které charakterizují jednotlivé trestné činy a navzájem je od sebe odlišují. Typové znaky trestného činu typizují trestné činy i po stránce materiální, neboť pomocí skutkových podstat zákonodárce vymezuje společenskou škodlivost jednotlivých trestných činů uvedených v části druhé trestního zákoníku.¹³⁵

U skutkové podstaty trestného činu rozlišujeme znaky obligatorní, které musejí být obsaženy ve skutkové podstatě každého trestného činu (byť nemusejí být nutně vyjádřeny

¹³⁴ Tamtéž, s. 202 a násl.

¹³⁵ Tamtéž, s. 158-160.

v její dispozici), a znaky fakultativní, které nemusejí být přítomny ve všech skutkových podstatách. Obligatorními znaky skutkové podstaty trestného činu jsou objekt, objektivní stránka, pachatel a subjektivní stránka trestného činu. Fakultativní znaky skutkové podstaty trestného činu jsou například místo jednání, cíl nebo pohnutka.¹³⁶

7.5.2.1. Objekt trestného činu

Každou skutkovou podstatu trestného činu v první řadě charakterizují společenské vztahy, zájmy a hodnoty (souhrnně též právní statky), proti nimž daný trestný čin směřuje. Tyto právní statky nazýváme objektem trestného činu. Objekt trestného činu úzce souvisí s ochrannou funkcí trestního práva a má zásadní význam pro systematiku zvláštní části trestního zákoníku, ve které jsou trestné činy rozděleny do třinácti hlav podle významu chráněných zájmů.¹³⁷

Při sportovních výkonech jsou v případech sportovních úrazů patrně nejvíce zasahovány druhové objekty vyjádřeny v názvu hlavy I. zvláštní části TZ, jimiž je zájem na ochranu života a zdraví. Ze systematiky zvláštní části TZ vyplývá, že život a zdraví jsou právní statky, které v hierarchii společenských hodnot zauímají absolutní hodnotu. Ochrana života a zdraví je zakotvena na ústavní úrovni v Listině, a to v článku 6 odst. 1: „Každý má právo na život;“ a v článku 31: „Každý má právo na ochranu zdraví.“ Tato práva jsou explicitně přiznána každému, neexistuje tedy legitimní důvod, proč by měla být odepřena sportovcům. Nezbyvá než konstatovat, že se sport nevyznačuje žádnými odlišnými chráněnými zájmy od ostatních oblastí lidské činnosti. Neexistuje tedy žádný zřejmý důvod, proč by trestné činy proti životu a zdraví spáchané v rámci výkonu sportovních činností měly být orgány činnými v trestním řízení přehlíženy.¹³⁸

Považuji za vhodné připomenout, že život a zdraví sportovců jsou ve sportovním prostředí ohrožovány nejen zákroky ze strany soupeřů, ale také dopingem a dalšími negativními jevy. V moderním sportu jsou na profesionály kladeny značné nároky, přičemž tento stav patrně souvisí se stále sílící komercializací sportu. Přesto se můžeme v právní nauce (zejména v materiálech německých, francouzských a švýcarských autorů) setkat s tzv. koncepcí vyloučení objektivního základu trestného činu, podle které nejsou tělesná integrita a zdraví sportovce objekty chráněnými trestním zákoníkem, pokud má k zásahu do tělesné integrity dojít v průběhu provozování sportovní činnosti.¹³⁹ Tato dnes již překonaná doktrína zřejmě není příliš vhodným přístupem k problematice sportovních úrazů a jiných útoků, které směřují proti životu a zdraví sportovců.

¹³⁶ Tamtéž, s. 161.

¹³⁷ Tamtéž, s. 166.

¹³⁸ KUKLÍK, Jan. 2012, op. cit., s. 61, s. 77.

¹³⁹ KRÁLÍK, Michal. Několik poznámek k právní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy. *Právní rozhledy*, č. 15/2006, s. 539.

Koncepci vyloučení objektivního základu trestného činu je třeba odmítnout i s ohledem na četnost surových zákroků ve sportu.

K objektu trestného činu je potřeba uzavřít, že sportovní utkání by neměla vytvářet prostředí, ve kterých by sportovcům nebyla deklarována ochrana života a zdraví. Dále je třeba zmínit, že ochrana těchto právních statků nemůže svěřena výlučně disciplinárním sportovním orgánům, a to i pokud připouštíme určitou míru jejich autonomie.¹⁴⁰ Ačkoliv jsou tyto právní statky chráněny i sportovními pravidly, život a zdraví jsou nejdůležitějšími společenskými hodnotami, které musejí být chráněny i trestním právem jako prostředkem *ultima ratio*.

7.5.2.2. Objektivní stránka trestného činu

Dalším ze znaků skutkové podstaty trestného činu je objektivní stránka trestného činu, která charakterizuje způsob spáchání trestného činu a jeho následky. Obligatorními znaky objektivní stránky trestného činu jsou jednání, následek trestného činu a příčinný vztah mezi nimi. Mezi fakultativní znaky řadíme především místo a čas jednání, účinek, hmotný předmět útoku či prostředek použitý ke spáchání trestného činu.¹⁴¹

Stran posuzování trestněprávní odpovědnosti je třeba připomenout, že chybí-li některý z uvedených obligatorních znaků objektivní stránky trestného činu, není naplněna skutková podstata trestného činu a tím pádem nenastává ani trestní odpovědnost.¹⁴² Z tohoto důvodu se těmito obligatorními znaky ve vztahu k posuzování trestněprávní odpovědnosti sportovců musíme blíže zabývat.

Prvním z obligatorních znaků objektivní stránky trestného činu je jednání, které ve smyslu trestního práva představuje projev vůle ve vnějším světě. Klíčovým pojmem je vůle (vnitřní složka jednání, tj. složka psychická), která řídí pohyb jednající osoby, případně zdržení se pohybu. Jednání tedy může mít buďto formu konání, či opomenutí. Psychická složka se v jednání spojuje s vnější, tj. fyzickou složkou, kterou je projev vůle pachatele navenek. Chybí-li některá z uvedených složek, nejedná se o jednání v trestněprávním smyslu. Jednáním proto nejsou například reflexní pohyby nebo pohyby vyvolané křečí, neboť nejsou projevem vůle, či pouhá myšlenka, u které projev vůle zcela chybí. Za projev vůle je ovšem považováno jednání, které naplňuje znaky skutkové podstaty nedbalostního trestného činu, ačkoliv chtěný následek je sám o sobě nezávadný (bude se jednat nanejvýš o nepřímý úmysl).¹⁴³

¹⁴⁰ COUFALOVÁ, Bronislava, PINKAVA, Jan, POCHYLÁ, Veronika. 2014, op. cit., s. 76-77.

¹⁴¹ JELÍNEK, Jiří. 2017, op. cit., s. 175.

¹⁴² Tamtéž, s. 175.

¹⁴³ Tamtéž, s. 176.

Pro účely této práce si nekladu za cíl podrobně charakterizovat rozdíly mezi komisivními a omisivními trestnými činy. Vycházím přitom z předpokladu, že sportovnímu úrazu vždy předchází fyzický kontakt mezi sportovci a tím k zasažení do tělesné integrity zraněného. Pokud bude takové jednání posouzeno jako trestný čin, bude se zpravidla jednat o komisivní delikt. Patrně si ani nelze představit situaci, kdy bude ze strany sportovce v průběhu sportovního utkání spáchán trestný čin opomenutím (snad jen s výjimkou trestného činu neposkytnutí pomoci podle § 150 TZ, u něhož však podle mého názoru neexistuje přímá provázanost se sportovním prostředím). Omisivní trestný čin ve sportovním prostředí může však být dozajista spáchán osobami participujícími na sportovní události, například organizátory lyžařského závodu, kteří nezajistí bezpečnou sjízdnost trati.

Druhým z obligatorních znaků objektivní stránky trestného činu je následek trestného činu. Tímto následkem je porušení nebo ohrožení právních statků, které jsou objektem trestného činu.¹⁴⁴ Ve sportovním prostředí se patrně častěji setkáme s poruchovými následky, neboť většina sportovních aktivit je ze své podstaty rizikovou činností (například v boxu je zdraví sportovců ohroženo takřka samotnou účastí v zápase). Pokud tedy bude sportovní úraz posouzen jako trestný čin, bude se vždy jednat o trestný čin poruchový. Lze jistě představit, že v průběhu sportovních utkání mohou být spáchány i některé ohrožovací delikty, například rvačka podle § 158 odst. 1 TZ: „*Kdo úmyslně ohrozí život nebo zdraví jiného tím, že se zúčastní rvačky, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok;*“ půjde ovšem o naprosto výjimečné případy. K následku trestného činu tedy můžeme navázat na charakteristiku objektu trestného činu a připomenout, že ve sportovním prostředí jsou nejčastějším následkem trestného činu porušení zdraví či života sportovce.

Pachatel trestného činu může být za svůj čin trestně odpovědný, jen prokáže-li se, že svým jednáním takový následek skutečně zapříčinil. Tím se dostáváme k poslednímu z obligatorních znaků objektivní stránky trestného činu, kterým je příčinný vztah mezi jednáním a následkem trestného činu. Má-li trestný čin hmotný předmět útoku, musí být dán i příčinný vztah mezi jednáním a účinkem trestného činu (změna na hmotném předmětu útoku, tj. např. zlomená noha).¹⁴⁵ Vedle příčinného vztahu mezi jednáním a následkem nemůžeme opomenout ani příčinnou souvislost mezi porušením sportovních pravidel a vznikem sportovního úrazu. K tomuto považuji za vhodné podotknout, že nikoliv každé porušení sportovních pravidel bude v příčinné souvislosti se vznikem sportovního úrazu. Vezměme si jako příklad situaci, kdy boxer udeří svého soupeře do hlavy (jednání ve formě konání), následkem čehož soupeř upadne

¹⁴⁴ JELÍNEK, Jiří. 2017, op. cit., s. 184.

¹⁴⁵ Tamtéž, s. 185-189

do bezvědomí a s krvácením do mozku bude odvezen do nemocnice (poruchový následek). Mezi takovým jednáním a následkem bude nepochybně dán příčinný vztah, nicméně k tomuto poruchovému následku dojde za současného dodržení pravidel boxu. Trestněprávní odpovědnost za tento sportovní úraz tedy ve většině takových případů vyvozovat nelze, a to především z důvodu absence zavinění.

K objektivní stránce trestného činu lze učinit závěr, že s ohledem na dynamiku sportovního prostředí a stále se zrychlující tempo hry je při posuzování objektivní stránky trestného činu potřeba odlišovat jednání sportovců, která jsou projevem vůle, od sportovních zákroků, které vůbec nejsou jednáním (z důvodu absence vnitřní složky, tedy např. náhodná srážka v souboji o míč). Významným pomocným kritériem pro posuzování trestněprávní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy je také dodržení, resp. porušení sportovních pravidel.

7.5.2.3. Pachatel trestného činu

Třetím z obligatorních znaků skutkové podstaty trestného činu je pachatel trestného činu (resp. subjekt trestného činu). Podle zákonné definice uvedené v ustanovení § 22 odst. 1 TZ je pachatelem trestného činu ten, „*kdo svým jednáním naplnil znaky skutkové podstaty trestného činu nebo jeho pokusu či přípravy, je-li trestná*“. Nevyplývá-li z jednotlivého ustanovení trestního zákona (ve smyslu § 110 TZ) něco jiného, rozumí se podle ustanovení § 113 TZ pachatelem i spolupachatel a účastník trestného činu. Pachatelem trestného činu může být fyzická i právnická osoba.¹⁴⁶ Pro účely této práce ovšem není potřeba zabývat se trestí odpovědností právnických osob, z tohoto důvodu není v této části práce dále rozvedena. Následující výklad pojednává toliko o sportovci jako pachateli trestného činu, tedy o fyzické osobě.

Legální vymezení pachatele trestného činu je poněkud nepřesné. Pachatelem totiž není jen osoba, která svým jednáním naplnila znaky skutkové podstaty trestného činu, ale předně se musí jednat o osobu, která rovněž naplňuje shora uvedené obecné znaky trestného činu, tj. osoba přičetná, která dovršila patnáctý rok věku, příp. je rozumově a mravně vyspělá (jde-li o mladistvého).¹⁴⁷ V souvislosti s pojmem pachatel trestného činu se v právní nauce setkáme též s pojmem subjekt trestného činu, které některé zdroje bez dalšího nerozlišují.¹⁴⁸ Je však potřeba mít na paměti, že přestože většinu trestných činů (tzv. obecné trestné činy) může spáchat jako pachatel kdokoliv, ke spáchání některých trestných činů trestní zákon vyžaduje zvláštní vlastnost, způsobilost nebo postavení pachatele (tj. konkrétní a speciální subjekt).¹⁴⁹ Opomíjet nelze

¹⁴⁶ Tamtéž, s. 196.

¹⁴⁷ Tamtéž, s. 197-198.

¹⁴⁸ Např. HENDRYCH, Dušan. *Právní slovník. 3., podstatně rozš. vyd.* Praha: C.H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-059-1.

¹⁴⁹ JELÍNEK, Jiří. 2017, op. cit., s. 216. Srov. § 114 TZ

ani možné účastenství, kdy například trenér mužstva vybízí své svěřence ke zranění soupeřů. Známý je případ ze zámoří, konkrétně z New Orleans, kde hráči amerického fotbalového týmu dostávali zapláceno za to, že z utkání „vyřadili“ svého soupeře.¹⁵⁰

V návaznosti na uvedené lze shrnout, že pachatelem trestného činu v oblasti sportu je fyzická osoba, která v době spáchání činu naplňovala všechny obecné znaky trestného činu a svým jednáním naplnila znaky skutkové podstaty trestného činu.

7.5.2.4. Subjektivní stránka trestného činu

Posledním z obligatorních znaků skutkové podstaty trestného činu je subjektivní stránka trestného činu, která vyjadřuje trestný čin z vnitřního pohledu pachatele, tedy z hlediska pachatelovy psychiky ve vztahu k trestnému činu. Jediným obligatorním znakem subjektivní stránky trestného činu je zavinění, které charakterizujeme jako vnitřní (psychický) vztah pachatele k následkům jeho jednání, tedy k porušení nebo ohrožení zájmu chráněného trestním právem. Zavinění je vyžadováno k naplnění kterékoliv skutkové podstaty trestného činu (objektivní odpovědnost je v trestním právu vyloučena). Vedle zavinění mohou být v subjektivní stránce trestného činu přítomny i další fakultativní znaky, které se nevyskytují v každé skutkové podstatě (např. pohnutka, cíl, záměr).¹⁵¹

Zavinění se skládá ze dvou složek – složky vědění a složky volní. V závislosti na přítomnosti a podobě těchto složek rozlišujeme úmysl (přímý, nepřímý) a nedbalost (vědomá, nevědomá). Je potřeba připomenout, že o zavinění nelze hovořit u nepřičetné osoby. Nepřičetnost znamená ztrátu schopnosti rozpoznávací, která vylučuje i nevědomou nedbalost.¹⁵²

Otázka zavinění je zcela stěžejním prvkem pro uplatňování trestněprávní odpovědnosti v oblasti sportu a rovněž jejím nejkomplicovanějším znakem. Vedle již zmíněné teorie nedostatku zavinění existuje hned několik různých přístupů k posuzování trestněprávní odpovědnosti, resp. přítomnosti zavinění v případech sportovních úrazů. Tyto pohledy se odlišují zejména v míře, v jaké lze odpovědnost uplatňovat.¹⁵³

Vzhledem k tomu, že sport je považován za činnost dovolenou a společensky prospěšnou, je dokazování zavinění v případech sportovních úrazů v praxi velice obtížné. Obecně se příliš nepředpokládá, že se sportovci budou při svých sportovních výkonech dopouštět úmyslného protiprávního jednání. Praxe však ukazuje, že se v oblasti sportu se můžeme setkat

¹⁵⁰ *Hráči New Orleans dostávali v NFL odměny za zranění protihráčů* [online]. Hospodářské noviny, 2012 [cit. 2021-02-08]. Dostupné z: <https://ihned.cz/ostatni-sporty/c1-54908840-hraci-new-orleans-dostavali-v-nfl-odmeny-za-zraneni-protihracu>.

¹⁵¹ JELÍNEK, Jiří. 2017, op. cit., s. 218-219.

¹⁵² Tamtéž, s. 221.

¹⁵³ COUFALOVÁ, Bronislava, PINKAVA, Jan, POCHYLÁ, Veronika. 2014, op. cit., s. 73.

jak s nedbalostním, tak i s úmyslným zaviněním. Pro přehlednost se proto budeme těmto dvěma formám věnovat odděleně.

7.5.2.4.1. Úmyslné zavinění

Úmysl (*dolus*) je vyšším stupněm zavinění, který v sobě zahrnuje složku vědění i složku volní. Tato forma zavinění je legálně vymezena v ustanovení § 15 odst. 1 písm. a), b) TZ: „*Trestný čin je spáchán úmyslně, jestliže pachatel chtěl způsobem uvedeným v trestním zákoně porušit nebo ohrozit zájem chráněný takovým zákonem, nebo věděl, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit, a pro případ, že je způsobí, byl s tím srozuměn.*“ Právní úprava tedy rozlišuje dvě formy úmyslu, a to úmysl přímý a nepřímý.

O přímý úmysl se jedná tehdy, jestliže pachatel věděl, že způsobem uvedeným v trestním zákoně poruší nebo ohrozí nebo alespoň může porušit nebo ohrozit zájem chráněný trestním zákonem (složka vědění), a takové porušení nebo ohrožení chtěl tímto jednáním způsobit (složka volní). Naproti tomu nepřímý úmysl spočívá v tom, že pachatel věděl, že svým jednáním může způsobit porušení nebo ohrožení zájmu chráněného trestním zákonem (složka vědění), a pro případ, že se tak stane, s tím byl srozuměn (složka volní).¹⁵⁴ Legální definici srozumění u nepřímého úmyslu nalezneme v ustanovení § 15 odst. 2 TZ: „*Srozuměním se rozumí i smíření pachatele s tím, že způsobem uvedeným v trestním zákoně může porušit nebo ohrozit zájem chráněný takovým zákonem.*“

Ve vztahu k posuzování trestněprávní odpovědnosti sportovců můžeme konstatovat, že úmysl přímý je v případech sportovních úrazů poměrně ojedinělým jevem. V praxi se bude jednat především o zjevné excesy, ve kterých nebude mít jednání pachatele takřka nic společného s herní situací ani se sportem samotným. Zřejmě se bude jednat například o surové udeření soupeře po přerušení hry vedené s cílem tohoto soupeře zranit.¹⁵⁵

Z judikatury i odborné literatury lze dovodit, že v případech sportovních úrazů se v praxi častěji setkáme s úmyslem nepřímým.¹⁵⁶ Bude se jednat především o případy agresivních zákroků vedených s cílem pro trestní právo nezávadným, ve kterých bude jednající sportovec srozuměn s tím, že může svému soupeři způsobit újmu na zdraví (tento následek tedy nebude přímým cílem jednajícího).¹⁵⁷ U obou forem úmyslu však můžeme uzavřít, že úmyslné trestné činy spáchané

¹⁵⁴ JELÍNEK, Jiří. 2017, op. cit., s. 229.

¹⁵⁵ Poněkud překvapivě však obdobný případ posoudil Nejvyšší soud České republiky v usnesení ze dne 10.6.2015, sp. zn. 8 Tdo 418/2015, ve kterém dovodil zavinění ve formě nepřímého úmyslu u jednání pachatele, který udeřil svého protihráče hokejkou do úst, a to v prostoru mimo hru.

¹⁵⁶ COUFALOVÁ, Bronislava, PINKAVA, Jan, POCHYLÁ, Veronika. 2014, op. cit., s. 74.

¹⁵⁷ K tomu srov. JELÍNEK, Jiří. 2017, op. cit., s. 231.

v oblasti sportu jsou buďto zjevné excesy nebo zkratky sportovců, které můžeme označit za krajně nespportovní chování. Z tohoto důvodu je trestní represe v těchto případech zcela na místě.

7.5.2.4.2. Nedbalostní zavinění

Jak jsme již nastínili výše, v oblasti sportu se v praxi nejčastěji setkáváme s trestnými činy spáchanými z nedbalosti. Nedbalost (*culpa*) v sobě zahrnuje pouze složku vědění, přičemž ve způsobu, jak se tato složka projevuje, rozlišujeme nedbalost vědomou a nevědomou.¹⁵⁸

Formy nedbalosti jsou upraveny v § 16 odst. 1 písm. a), b) TZ. Trestný čin je spáchán z vědomé nedbalosti, „*jestliže pachatel věděl, že může způsobem uvedeným v trestním zákoně porušit nebo ohrozit zájem chráněný takovým zákonem, ale bez přiměřených důvodů spoléhal, že takové porušení nebo ohrožení nezpůsobí*“, a z nevědomé nedbalosti, pokud pachatel „*nevěděl, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit, ač o tom vzhledem k okolnostem a k svým osobním poměrům vědět měl a mohl*“.

V ustanovení § 16 odst. 2 TZ je dále vymezena tzv. hrubá nedbalost, již se rozumí vyšší míra nedbalosti, a to na základě přístupu pachatele k požadavku náležité opatrnosti, který svědčí o jeho zřejmé bezohlednosti k zájmům chráněným trestním zákonem. Hrubá nedbalost tedy není další formou nedbalosti, ale jedním z hledisek povahy a závažnosti trestného činu (§ 39 odst. 1, 2 TZ) a společenské škodlivosti činu (§ 12 odst. 2 TZ).¹⁵⁹

Základním měřítkem nedbalosti je zachování tzv. požadované (či povinné) míry opatrnosti, která je dána spojením objektivního a subjektivního kritéria nedbalosti. První z těchto kritérií, tzv. objektivní míra opatrnosti, požaduje stejnou míru opatrnosti od každého. Rozsah objektivní míry opatrnosti je ve sportovním prostředí odvozen od obecné prevenční povinnosti podle § 2900 OZ, jejíž nedodržení je spojováno s porušením sportovních pravidel.¹⁶⁰ V případě, že určitou situaci sportovní pravidla vůbec neupravují, je potřeba vycházet z obecně uznávaných zásad rozumné opatrnosti. V rámci posuzování trestněprávní odpovědnosti ve sportu je potřeba zdůraznit, že pokud sportovec zachová objektivní míru opatrnosti, nemůže se dopustit nedbalostního trestného činu, a to ani v případě, že svému protihráči způsobí sportovní úraz.¹⁶¹

K odpovědnosti za nedbalost je vyžadováno také subjektivní kritérium, tzv. subjektivní míra opatrnosti, které vyjadřuje požadovanou míru opatrnosti se zřetelem na osobu pachatele. Roli mohou hrát fyzické i psychické vlastnosti sportovce, jeho zkušenosti, ale i silné emoční vzrušení. Jinými slovy, trestný čin bude spáchán nedbalostí pouze tehdy, pokud sportovec

¹⁵⁸ Tamtéž, s. 232-233.

¹⁵⁹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5, s. 236.

¹⁶⁰ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 17. 2. 2010, sp. zn. 8 Tdo 68/2010. Srov. Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31. 8. 2016, sp. zn. 7 Tdo 561/2016.

¹⁶¹ JELÍNEK, Jiří. 2017, op. cit., s. 234-236.

nezachová požadovanou míru opatrnosti, ke které je povinen vzhledem k okolnostem (objektivní kritérium) a kterou je podle svých možností schopen vynaložit (subjektivní kritérium).¹⁶²

V souladu s aktuální trestní judikaturou je vždy potřeba zohlednit míru porušení sportovních pravidel, na základě čehož lze dospět k závěru, zda má být sportovní úraz posuzován v rámci sportovních pravidel, či zda připadá v úvahu uplatnění trestněprávní odpovědnosti. Z toho vyplývá, že uplatnění trestněprávní odpovědnosti za sportovní úrazy přichází v úvahu jen v závažnějších případech nedbalostního zavinění: „*Nelze rovněž omezovat trestní odpovědnost jen na úmyslné jednání, ale trestní sankce přichází v úvahu i v závažnějších případech zavinění z nedbalosti.*“¹⁶³ V tomto rozhodnutí také Nejvyšší soud zdůraznil, že jedním z účelů sportovních pravidel je ochrana zdraví hráčů před zákroky, které mohou vést k jejich zranění, a že na dodržení sportovních pravidel je společenský zájem.¹⁶⁴ Častěji se tak ve sportovním prostředí setkáme s vědomou nedbalostí, neboť se obecně předpokládá, že sportovci pravidla dobře znají a jsou si vědomi rizikovitosti sportovních zákroků, které se daným pravidlům přičítají.¹⁶⁵ O tom ostatně svědčí i samotná dikce sportovních pravidel, kdy například pravidla fotbalu označují za surovou hru skluz, při němž hráč ohrozí zdraví nebo bezpečnost soupeře.¹⁶⁶

Můžeme tedy uzavřít, že při výkonu sportovní činnosti je každý sportovec povinen zachovat požadovanou míru opatrnosti, aby nedošlo ke zranění protihráčů.¹⁶⁷ Požadovanou míru opatrnosti sportovce však není možné paušalizovat, neboť se bude lišit v závislosti na charakteru dané sportovní činnosti, použité síle, vypjatosti herní situace a mnoha dalších aspektech.

7.6. Zásada subsidiarity trestní represe

Legislativní vyjádření již zmiňované zásady subsidiarity trestní represe (hmotněprávní korektiv formálního pojetí trestného činu) nalezneme v ustanovení § 12 odst. 2 TZ: „*Trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky s ní spojené lze uplatňovat jen v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu.*“ Jako pomocná kritéria společenské škodlivosti slouží především hlediska povahy a závažnosti činu, jejichž demonstrativní výčet je obsažen v ustanovení § 39 odst. 2 TZ.¹⁶⁸

Tato zásada má pro posuzování trestněprávní odpovědnosti ve sportu velký význam. Trestní právo je tradičně považováno za prostředek *ultima ratio*, tedy za krajní prostředek, který

¹⁶² Tamtéž, s. 236-237. Srov. COUFALOVÁ, Bronislava, PINKAVA, Jan, POCHYLÁ, Veronika. 2014, op. cit., s. 75.

¹⁶³ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 21. 3. 2007, sp. zn. 3 Tdo 1355/2006.

¹⁶⁴ Tamtéž.

¹⁶⁵ K tomu srov. Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31. 8. 2016, sp.zn. 7 Tdo 561/2016.

¹⁶⁶ Pravidlo 12.45. *Pravidla fotbalu platná od 1. 8. 2020* [online]. Fotbalová asociace České republiky, 2020 [cit. 2021-02-08]. Dostupné z: <https://rozhodci.fotbal.cz/ke-stazeni/p15>.

¹⁶⁷ COUFALOVÁ, Bronislava, PINKAVA, Jan, POCHYLÁ, Veronika. 2014, op. cit., s. 75.

¹⁶⁸ JELÍNEK, Jiří. 2017, op. cit., s. 129-130.

má sloužit k ochraně základních společenských hodnot a zájmů až v momentě, kdy se nenabízí jiné než trestněprávní řešení, resp. kdy ostatní prostředky ochrany těchto nejdůležitějších právních statků nejsou dostatečně účinné.¹⁶⁹ V souladu s ustanovením § 12 odst. 2 TZ tak může být trestněprávní odpovědnost sportovce za sportovní úraz uplatněna pouze tehdy, bude-li se jednat o (i) společensky škodlivý případ, (ii) u kterého nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu. Odborná literatura přitom dovozuje, že není vyloučeno, aby byla zásada aplikována toliko z důvodu nedostatečné společenské škodlivosti činu.¹⁷⁰

Z výše uvedeného lze dovodit, že při zkoumání, za jakých podmínek sportovec svým jednáním naplní skutkovou podstatu trestného činu, se předně musíme zabývat otázkou, do jaké míry vykazuje tento čin (tj. faul, tvrdý zákrok atp.) společenskou škodlivost. Je potřeba zohlednit, že sport je činnost celospolečensky významná, dobrovolná, státem povolená a aktivně podporovaná a že průvodním jevem mnoha populárních sportovních činností je tělesný kontakt mezi sportovci. Častým argumentem odpůrců trestněprávní odpovědnosti ve sportu bývá právě nedostatek v materiální stránce trestného činu, a to zejména s odůvodněním, že obecně kladný přínos sportu pro společnost nemůže zakládat požadovaný stupeň společenské škodlivosti.¹⁷¹

Dále je nezbytné přihlídnout k tomu, zda v daném případě postačuje uplatnění občanskoprávní odpovědnosti (či jiného typu právní odpovědnosti). Samotné uplatnění disciplinární odpovědnosti pak může v některých případech přispět ke snížení společenskou škodlivost činu. Je potřeba podotknout, že disciplinární postih není uplatněním odpovědnosti podle jiného právního předpisu, nicméně v takových případech může odpadnout zájem společnosti na potrestání pachatele (např. při uložení disciplinární sankce doživotního zákazu účasti na všech soutěžích). Ve sportovně-právní literatuře je výchozí problém vymezen následovně: „*Funkcí trestního práva ve sportu je stanovení hranic mezi chováním, které je tolerováno v souvislosti se sporty, které v sobě zahrnují tělesný kontakt – a nebylo by nutně tolerováno mimo tuto souvislost – a chováním extrémním natolik, že porušuje trestní právo bez ohledu na svou souvislost se sportem a někdy bez ohledu na souhlas oběti.*“¹⁷² Z uvedeného vyplývá, že trestněprávní odpovědnost má být uplatňována až v případech zjevných sportovních excesů. Jinak řečeno – zranění, která jsou pro daný sport běžná, nejsou společensky škodlivá. V takových případech postačuje uplatnění disciplinární odpovědnosti podle sportovních pravidel. Tento závěr potvrzuje také trestní judikatura: „*Normy trestního práva je na místě uplatnit tam, kde posuzované jednání je zaviněným excesem z příslušných ustanovení sportovních pravidel v tom smyslu, že jde*

¹⁶⁹ ŠÁMAL, Pavel. 2012, op. cit., s. 115-116.

¹⁷⁰ JELÍNEK, Jiří. 2017, op. cit., s. 130-131.

¹⁷¹ KRÁLÍK, Michal. 2016, op. cit., s. 1255-1256.

¹⁷² Tamtéž, s. 1255.

*o jednání, které není těmito pravidly dovoleno a není těmito pravidly – pokud jde o způsobený následek na zdraví – sankcionováno.*¹⁷³

Závěrem lze tedy konstatovat, že stejně jako v ostatních oblastech lidské činnosti, i ve sportovním prostředí se můžeme setkat s celou řadou negativních jevů (brutální fauly, doping či korupce). Většinu případů však sport dokáže vyřešit sám pomocí sportovních pravidel. Trestněprávní represe tak v souladu s ustanovením § 12 odst. 2 TZ dopadá až na ty nejzávažnější případy, tedy zaviněné excesy ze sportovních pravidel, které samotná pravidla (co do způsobeného následku) nesankcionují, případně pokud nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu.

7.7. Okolnosti vylučující protiprávnost

Okolnosti vylučující protiprávnost jsou významným institutem trestního práva, kterému se sportovně-právní literatura věnuje velmi důkladně. Jedná se o okolnosti, které sportovce jako pachatele činu jinak trestného zbavují trestněprávní odpovědnosti, a to s účinky *ex tunc*. Jednání za okolností vylučujících protiprávnost tedy není trestné od samého počátku, neboť postrádá materiální protiprávnost. Činy spáchané za okolností vylučujících protiprávnost nejsou společensky škodlivé, dokonce jsou považovány za společensky prospěšné (snad jen s výjimkou svolení poškozeného).¹⁷⁴

Nynější právní úprava uvádí pět okolností vylučujících protiprávnost, kterými jsou krajní nouze (§ 28 TZ), nutná obrana (§ 29 TZ), svolení poškozeného (§ 30 TZ), přípustné riziko (§ 31 TZ) a oprávněné použití zbraně (§ 32 TZ). Tento výčet však není taxativní, proto se v právní nauce a praxi setkáváme i s dalšími okolnostmi vylučujícími protiprávnost.¹⁷⁵

Existuje celá řada teorií, které se zabývají okolnostmi vylučujícími protiprávnost sportovních úrazů. Podle nynější právní úpravy přicházejí v úvahu patrně jen svolení poškozeného a přípustné riziko, velice teoreticky též nutná obrana. Vedle toho lze uvažovat hned o několika zákonem netytizovaných okolnostech vylučujících protiprávnost. Krajní nouzi a oprávněné použití zbraně můžeme pro oblast trestněprávní odpovědnosti sportovců předem vyloučit.¹⁷⁶

Je potřeba dodat, že ve vztahu k okolnostem vylučujících protiprávnost je uplatňována zásada *in dubio pro reo* a eventuální trestnost činu musí být posuzována v pochybnostech ve prospěch osoby z činu obviněné.¹⁷⁷ Pro sportovce jednajícího za některé z okolností

¹⁷³ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 21. 3. 2007, sp. zn. 3 Tdo 1355/2006.

¹⁷⁴ JELÍNEK, Jiří. 2017, op. cit., s. 252.

¹⁷⁵ Tamtéž, s. 252-253.

¹⁷⁶ COUFALOVÁ, Bronislava, PINKAVA, Jan, POCHYLÁ, Veronika. 2014, op. cit., s. 81.

¹⁷⁷ KRATOCHVÍL, Vladimír. *Trestní právo hmotné: obecná část*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7179-082-2, s. 426.

vylučujících protiprávnost nenastává zpravidla ani jiný typ právní odpovědnosti (není ovšem vyloučeno, aby bylo toto jednání postihnuo na základě sportovních pravidel).¹⁷⁸

7.7.1. Nutná obrana

Nutná obrana je upravena v ustanovení § 29 odst. 1 TZ: „*Čin jinak trestný, kterým někdo odvrací přímo hrozící nebo trvající útok na zájem chráněný trestním zákonem, není trestným činem.*“ Podle ustanovení § 29 odst. 2 TZ však nejde o nutnou obranu, pokud byla obrana zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku.

Jednání sportovce v nutné obraně je ze své podstaty naprosto výjimečná situace, a to z vícero důvodů. V první řadě je potřeba zmínit, že nutnou obranou lze odvrátit takový útok, který má povahu úmyslného protiprávního činu. Připomeňme si proto pojednání o subjektivní stránce trestného činu, kde jsme došli k závěru, že úmyslně zaviněné sportovní úrazy jsou v oblasti sportu méně frekventované než sportovní úrazy z nedbalosti. Z toho lze dovodit, že nutná obrana bude přípustná toliko k odvrácení útoku mající charakter zjevného excesu (například surové napadení ze strany protihráče, které nebude nikterak souviset s herní situací).¹⁷⁹ Dalším důvodem je obecné pravidlo, že proti jedné okolnosti vylučující protiprávnost nelze použít druhou okolnost vylučující protiprávnost (tedy protiútok).¹⁸⁰

Argumenty, že obviněný sportovec způsobil zranění svému soupeři v nutné obraně, se v praxi objevují, ve většině případů však nejsou úspěšné.¹⁸¹ Lze tedy shrnout, že nutná obrana není v oblasti sportu příliš aplikovatelná, v extrémních případech to ovšem vyloučit nelze.

7.7.2. Svolení poškozeného

Institut svolení poškozeného má původ ve staré římskoprávní zásadě *volenti non fit iniuria*.¹⁸² Tato okolnost vylučující protiprávnost je upravena v ustanovení § 30 odst. 1 TZ: „*Trestný čin nespáchá, kdo jedná na základě svolení osoby, jejíž zájmy, o nichž tato osoba může bez omezení oprávněně rozhodovat, jsou činem dotčeny.*“ Ustanovení § 30 odst. 2 TZ dále stanoví podmínky tohoto svolení, které musí být dáno „*předem nebo současně s jednáním osoby páchající čin jinak trestný, dobrovolně, určitě, vážně a srozumitelně [...]*“, přičemž dodatečný souhlas je možný pouze výjimečně. Podle § 30 odst. 3 TZ za svolení poškozeného nelze považovat souhlas k ublížení na zdraví nebo usmrcení (výjimku tvoří pouze lékařské zákroky).

¹⁷⁸ ŠÁMAL, Pavel. 2012, op. cit., s. 387. Srov. KOCINA, Jan. Přípustné riziko ve sportu. *Bulletin advokacie*, č. 1-2/2016, s. 28.

¹⁷⁹ COUFALOVÁ, Bronislava, PINKAVA, Jan, POCHYLÁ, Veronika. 2014, op. cit., s. 81.

¹⁸⁰ LUKÁŠOVÁ, Marcela. Institut svolení poškozeného a jeho uplatnění nejen v judikatuře. *Trestněprávní revue*, č. 3/2019, s. 60.

¹⁸¹ K tomu srov. Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 10. 6. 2015, sp. zn. 8 Tdo 418/2015.

¹⁸² „*Tomu, kdo souhlasí, se neděje křivda*“. ŠÁMAL, Pavel. 2012, op. cit., s. 421.

V obecném měřítku je tento institut poněkud přehlížen, přičemž právní teorie věnuje svůj zájem především krajní nouzi a nutné obraně.¹⁸³ Také relevantní judikatury, která by nám pomohla uspokojivě zodpovědět veškeré otázky týkající se aplikace svolení poškozeného v oblasti sportu, je bohužel pomálu. Jak jsme ovšem zmínili v teoretickém základu, tzv. teorie souhlasu poškozeného je jednou ze základních teorií beztrestnosti sportovních úrazů.

Hlavním východiskem při uvažování nad aplikací svolení poškozeného ve sportovním prostředí je již zmiňovaný dobrovolný charakter sportu. Je všeobecně známý fakt, že v některých sportech jsou zranění velmi častá, resp. že obvyklý průběh zápasu se v některých disciplínách bez zranění takřka neobejde (např. box). Předpokládá se tedy, že sportovci, kteří se dobrovolně účastní určité rizikové sportovní aktivity, fakticky souhlasí s nebezpečím, které jim z této účasti hrozí.¹⁸⁴ Tuto skutečnost však nereflektují již zmíněná ustanovení § 30 TZ, podle kterých sportovec nemůže rozhodovat o všech svých zájmech bez omezení, zejména nemůže udělit souhlas se zásahem do své tělesné integrity.¹⁸⁵

V návaznosti na uvedené nezbyvá než konstatovat, že uplatnění této okolnosti vylučující protiprávnost je v oblasti sportu značně limitováno. Sportovec nemůže souhlasit s tím, že mu bude v průběhu sportovního utkání způsoben sportovní úraz, neboť za svolení poškozeného nemůže být považován souhlas k ublížení na zdraví nebo usmrcení.¹⁸⁶ Je potřeba podotknout, že ustanovení § 30 odst. 3 TZ se zřejmě týká pouze porušení zájmu na ochranu lidského života a zdraví, přičemž právní teorie obecně zastává názor, že k ohrožení těchto zájmů souhlas může být dán. Sportovec tedy může souhlasit s jednáním protihráčů, které ohrožuje jeho život a zdraví, avšak takové ohrožení nesmí směřovat k poruchovému následku.¹⁸⁷

Přestože sportovci vstupují do sportovního zápolení s vědomím rizika úrazu, je svolení poškozeného v současnosti omezováno pouze na teorii, že sportovci svou účastí na toliko akceptují sportovní pravidla, která slouží k ochraně zdraví (a života) sportovců.¹⁸⁸ S ohledem na právní úpravu svolení poškozeného však v žádném případě nelze učinit závěr, že sportovci svou účastí ve sportovních utkáních či zápasech dávají souhlas s případným zásahem do své tělesné integrity. K této okolnosti vylučující protiprávnost tedy můžeme uzavřít, že svolení poškozeného nám patrně nemůže objasnit beztrestnost sportovních úrazů v rizikových sportech.

¹⁸³ K tomu srov. JELÍNEK, Jiří. 2017, op. cit., s. 252 a. násl.

¹⁸⁴ COUFALOVÁ, Bronislava, PINKAVA, Jan, POCHYLÁ, Veronika. 2014, op. cit., s. 82. Srov. ŠÁMAL, Pavel. 2012, op. cit., s. 387

¹⁸⁵ ŠÁMAL, Pavel. 2012, op. cit., s. 387.

¹⁸⁶ COUFALOVÁ, Bronislava, PINKAVA, Jan, POCHYLÁ, Veronika. 2014, op. cit., s. 84.

¹⁸⁷ Přiměřeně (s přihlédnutím k současné právní úpravě): KLAPAL, Vít. Svolení poškozeného jako okolnost vylučující protiprávnost. *Trestněprávní revue*, č. 10/2005, s. 259.

¹⁸⁸ ŠÁMAL, Pavel. 2012, op. cit., s. 387.

7.7.3. Přípustné riziko

Přípustné riziko zákonodárce vymezil v § 31 TZ, přičemž zákonné podmínky pro uplatnění přípustného rizika v sobě zahrnují podmínky pozitivní a negativní.¹⁸⁹ Pozitivní podmínky jsou upraveny v ustanovení § 31 odst. 1 TZ: „*Trestný čin nespáchá, kdo v souladu s dosaženým stavem poznání a informacemi, které měl v době svého rozhodování o dalším postupu, vykonává v rámci svého zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce společensky prospěšnou činnost, kterou ohrozí nebo poruší zájem chráněný trestním zákonem, nelze-li společensky prospěšného výsledku dosáhnout jinak.*“ Ustanovení § 31 odst. 2 TZ pak stanoví podmínky negativní: „*Nejde o přípustné riziko, jestliže taková činnost ohrozí život nebo zdraví člověka, aniž by jím byl dán k ní v souladu s jiným právním předpisem souhlas, nebo výsledek, k němuž směřuje, zcela zřejmě neodpovídá míře rizika, anebo provádění této činnosti zřejmě odporuje požadavkům jiného právního předpisu, veřejnému zájmu, zásadám lidskosti nebo se přiči dobrým mravům.*“

Institut přípustného rizika má účely této práce velký význam, neboť pokrývá celou řadu rizikových činností včetně sportu. Ostatně i důvodová zpráva k trestnímu zákoníku uvádí, že přípustné riziko se vztahuje i na případy sportovních aktivit.¹⁹⁰ Toto zařazení je však mezi odborníky sporné, neboť celé ustanovení § 31 TZ je primárně zaměřeno na oblast vědy a výzkumu a mnoho spojitostí se sportem v něm nenalezneme. Patrně se jedná i o nedbalost zákonodárce, který chybně podřadil sportovní činnosti pod zmíněné ustanovení, a to zejména z důvodu, že nemůže být aplikováno na amatérský sport.¹⁹¹

Samotný pojem riziko můžeme charakterizovat jako určitý stav nejistoty, který v sobě zahrnuje určitou pravděpodobnost vzniku negativního následku.¹⁹² Abychom mohli jakékoliv riziko označit jako přípustné, musí být spojeno s očekáváním, že se dostaví žádoucí výsledek, tedy určité společensky prospěšné hodnoty a zisky, tj. například vědecko-technický pokrok.¹⁹³ Na otázku, zda může být za přípustné považováno i sportovní riziko, však neexistuje dosud jednoznačná odpověď. Z tohoto důvodu se musíme blíže zaměřit na jednotlivé podmínky uplatnění přípustného rizika.

¹⁸⁹ Pozitivní podmínky musí být naplněny, aby mohlo být přípustné riziko v konkrétním případě uplatněno, zatímco negativní podmínky aplikovatelnost přípustného rizika vylučují, a to i za předpokladu naplnění pozitivních podmínek. K tomu srov. BARTOŠÍKOVÁ, Radka. Přípustné riziko, aneb na co vše je potřeba brát v praxi zřetel. *Trestněprávní revue*, č. 2/2020, s. 81.

¹⁹⁰ Důvodová zpráva k zákonu č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

¹⁹¹ COUFALOVÁ, Bronislava, PINKAVA, Jan, POCHYLÁ, Veronika. 2014, op. cit., s. 56, s. 85. Srov. ŠÁMAL, Pavel. 2012, op. cit., s. 427.

¹⁹² ŠÁMAL, Pavel. 2012, op. cit., s. 426.

¹⁹³ JELÍNEK, Jiří. 2017, op. cit., s. 270-273. Srov. COUFALOVÁ, Bronislava, PINKAVA, Jan, POCHYLÁ, Veronika. 2014, op. cit., s. 84.

7.7.3.1. Pozitivní podmínky uplatnění přípustného rizika

Zastavme se nejprve u pozitivních podmínek uplatnění přípustného rizika v oblasti sportu. První podmínkou podle ustanovení § 31 odst. 1 TZ je existence určitého společensky prospěšný cíle. Jinak řečeno – aby došlo k vyloučení protiprávnosti rizikového jednání, musí toto jednání směřovat k dosažení určité společensky významné či užitečné hodnoty.¹⁹⁴ Tuto podmínku sport jistě splňuje (a to profesionální i amatérský), neboť je zákonem vymezen jako veřejně prospěšná činnost, na jejímž provozování lpí zájem celé společnosti.¹⁹⁵ Společenskou prospěšnost sportu dovozuje i četná judikatura a o naplnění první podmínky tak nemůže být sporu.¹⁹⁶

Druhou podmínkou je tzv. zásada subsidiarity riskantního jednání, tedy požadavek, že společensky prospěšného výsledku není možné dosáhnout jinak.¹⁹⁷ Mám za to, že i tuto podmínku sport naplňuje, neboť je činností takřka nenahraditelnou. Připouštím ovšem, že se v tomto ohledu mohou názory různit, neboť u některých bojových sportů (např. MMA) může být tato subsidiarita přinejmenším diskutabilní.

A konečně se dostáváme k třetí pozitivní podmínce, která v praxi činí největší interpretační potíže. V souladu s ustanovením § 31 odst. 1 TZ totiž může rozhodování o rizikové činnosti provádět pouze tzv. kvalifikovaný subjekt, tedy osoba, která tak činí v rámci svého zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce. Tato podmínka tak v zásadě vylučuje uplatnění přípustného rizika v oblasti amatérského sportu.¹⁹⁸ Ani definice profesionálního sportovce se přitom neobejde bez nejasností, neboť nedávné rozhodnutí Nejvyššího soudu nastavilo kritéria pro určení toho, za jakých podmínek vystupuje sportovec jako profesionál, poměrně přísně: „*Zákon ve vztahu k subjektu přípustného rizika vyžaduje, aby vykonávaná činnost vyplývala z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce, tím je vyjádřen požadavek odbornosti a profesionality. Za takovou osobu však nelze považovat soukromé osoby, ale ani profesionály v rámci výkonu soukromých aktivit.*“¹⁹⁹ V tomto kontextu je nasnadě podotknout, že požadavek kvalifikovaného subjektu pro aplikaci přípustného rizika není v zahraničních trestních kodexech pravidlem.²⁰⁰

Poslední pozitivní podmínkou uplatnění přípustného rizika je tzv. rozhodování *de lege artis*, tedy rozhodování v souladu s dosaženým stavem poznání a informacemi v době

¹⁹⁴ KOCINA, Jan. Přípustné riziko ve sportu. *Bulletin advokacie*, č. 1-2/2016, s. 28.

¹⁹⁵ § 1 zákona č. 115/2001 Sb., o podpoře sportu.

¹⁹⁶ K tomu srov. Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 10. 12. 2008, sp. zn. 7 Tdo 1057/2008. Srov. Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 17. 10. 2007, sp. zn. 3 Tdo 510/2007.

¹⁹⁷ JELÍNEK, Jiří. 2017, op. cit., s. 272-273.

¹⁹⁸ COUFALOVÁ, Bronislava, PINKAVA, Jan, POCHYLÁ, Veronika. 2014, op. cit., s. 85. Srov. BARTOŠÍKOVÁ. Radka. Přípustné riziko, aneb na co vše je potřeba brát v praxi zřetel. *Trestněprávní revue*, č. 2/2020, s. 81.

¹⁹⁹ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 17. 7. 2019, sp. zn. 6 Tdo 425/2019.

²⁰⁰ Například § 27 slovenského trestního zákona. K tomu srov. *Zákon č. 300/2005 Z. z., trestný zákon* [online]. Slov-Lex, 2021 [cit. 2021-02-08]. Dostupné z: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2005/300/20210101>.

rozhodování.²⁰¹ I tento předpoklad může podle mého názoru v praxi činit komplikace. Ne vždy se v populárních sportech setkáme s tím, že je na nebezpečí ihned reagováno ze strany změny pravidel či sportovního náčiní.²⁰²

7.7.3.2. Negativní podmínky uplatnění přípustného rizika

Dalším důvodem, proč přípustné riziko nelze bez pochybností aplikovat na případy sportovních úrazů je negativní podmínka obsažená v ustanovení § 31 odst. 2 TZ, podle které se nejedná o přípustné riziko, pokud je rizikovou činností ohrožen život nebo zdraví člověka, aniž by k tomu tato dotčená osoba udělila informovaný souhlas podle jiného právního předpisu.²⁰³

Problém činí také podmínka, že provozování sportovní činnosti nesmí odporovat požadavkům jiného právního předpisu, veřejnému zájmu, zásadám lidskosti nebo dobrým mravům.²⁰⁴ V oblasti sportu je potřeba se zabývat zejména limitací dobrými mravy, které však trestní zákoník nedefinuje.²⁰⁵ Domnívám se, že rozpor s dobrými mravy lze dovozovat ze skutečnosti, že sportovec svým jednáním poruší sportovní pravidla závažným způsobem, neboť jistý morální apel sportovní pravidla nepochybně mají (především pravidla *fair play*).

Třetí podmínkou použití přípustného rizika je zásada proporcionality. V souladu s touto zásadou přípustné riziko nebude uplatněno na případy, kdy výsledek, k němuž směřuje, zcela zřejmě neodpovídá míře rizika.²⁰⁶ I v tomto ohledu lze patrně nalézt mnoho argumentů, proč přípustné riziko v oblasti sportu aplikovat, obzvláště zabýváme-li se bojovými sporty. Vzhledem k tomu, že sportovní činnosti nesplňují hned několik základních podmínek pro uplatnění přípustného rizika, by však tato úvaha již byla nadbytečná.

7.7.3.3. Shrnutí

Zákonné vymezení přípustného rizika je z pohledu zkoumané materie poměrně nešťastné, neboť je omezeno pouze na profesionální sport. Někteří teoretici přesto za pomoci extenzivního výkladu a za použití analogie ve prospěch sportovců dovozují, že se přípustné riziko vztahuje i na amatérské sportovce.²⁰⁷ K tomuto je třeba uvést, že v souladu s judikaturními závěry Nejvyššího soudu České republiky je analogická aplikace okolností vylučujících protiprávnost

²⁰¹ BARTOŠÍKOVÁ. Radka. Přípustné riziko, aneb na co vše je potřeba brát v praxi zřetel. *Trestněprávní revue*, č. 2/2020, s. 81.

²⁰² Kupříkladu v současné době vědecky popsané onemocnění tzv. chronická traumatická encefalopatie (CTE), lidově nazýváno jako „boxerská demence“. Navzdory tomuto poznatku je většina rizikových sportů dále provozována v takřka nezměněné podobě či pouze se změnami nepatrnými. K tomu srov. *Stan Mikita a další trpící ikony. Zničil hokej život i jim?* [online]. iDnes.cz, 2019 [cit. 2021-02-08]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/hokej/nhl/stan-mikita-mozek-otresy-poskozeni-pitva-neurodegenerativni-onemocneni-mozku-cte.A190917_202810_nhl_ten.

²⁰³ ŠÁMAL, Pavel. 2012, op. cit., s.428.

²⁰⁴ BARTOŠÍKOVÁ. Radka. Přípustné riziko, aneb na co vše je potřeba brát v praxi zřetel. *Trestněprávní revue*, č. 2/2020, s. 81.

²⁰⁵ JELÍNEK, Jiří. 2017, op. cit., s. 270-273.

²⁰⁶ BARTOŠÍKOVÁ. Radka. Přípustné riziko, aneb na co vše je potřeba brát v praxi zřetel. *Trestněprávní revue*, č. 2/2020, s. 81.

²⁰⁷ K tomu srov. KOCINA, Jan. Přípustné riziko ve sportu. *Bulletin advokacie*, č. 1-2/2016, s. 28.

ve prospěch pachatele obecně dovolena, nicméně extenzivní výklad podmínek ve prospěch pachatele je zakázán. Dovolenu analogií rozumíme vytváření nových okolností vylučujících protiprávnost, které nejsou uvedeny v zákoně.²⁰⁸

S ohledem na uvedené lze učinit závěr, že subjektem přípustného rizika může být podle platné právní úpravy a aktuální trestní judikatury pouze sportovec – profesionál, a to pouze za předpokladu, že sportovní činnost vykonává v rámci svého povolání, tedy nikoliv ve volném čase. Ani na profesionální sportovní úrovni však přípustné riziko nelze na případy sportovních úrazů příliš aplikovat. Pro zařazení sportovních činností pod některou z okolností vylučujících protiprávnost tak musíme zkoumat zákonem netypizované okolnosti, kterým se budeme věnovat níže.

7.7.4. Zákonem neupravené okolnosti vylučující protiprávnost

Jak jsme již výše uvedli, výčet okolností vylučujících protiprávnost v obecné části trestního zákoníku je výčtem demonstrativním. Okolnosti vylučující protiprávnost nalezneme také ve zvláštní části trestního zákoníku (např. beztrestnost agenta podle § 363 TZ) a mnohé další jsou dovozovány právní naukou a praxí.²⁰⁹ V následujících řádcích budou zmíněny zákonem neupravené okolnosti vylučující protiprávnost, jejichž aplikace přichází v úvahu v oblasti sportu.

7.7.4.1. Výkon dovolené činnosti, výkon povolání a výkon práva

Odborná literatura nejčastěji zákonný výčet okolností vylučující protiprávnost doplňuje o výkon dovolené činnosti, resp. výkon povolání a výkon práva (resp. výkon povinnosti).²¹⁰ Ačkoliv se jedná o celou skupinu okolností vylučujících protiprávnost, jsou většinou uváděny vedle sebe, neboť jejich společným znakem je dovolenost jednání.²¹¹

Výkon dovolené činnosti je okolností vylučující protiprávnost, která je aplikovatelná v profesionálním i amatérském sportu. Koncepce této okolnosti vychází z předpokladu, že sport je činností dovolená, kterou stát ve většině případů aktivně podporuje (přínejmenším ji nezakazuje), čímž zároveň toleruje určitou míru nebezpečí, kterému jsou sportovci při jejím výkonu vystaveni.²¹² Pokud tedy sportovci při výkonu dovolené činnosti nepřekročí dovolenou míru nebezpečnosti, nebude se jednat o trestný čin ani v případě poruchového následku. Jako kritérium dodržení dovolené míry nebezpečnosti pak zřejmě mohou sloužit sportovní pravidla.²¹³

²⁰⁸ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze 17. 7. 2019, sp. zn. 6 Tdo 425/2019. Srov. JELÍNEK, Jiří. 2017, op. cit., s. 253.

²⁰⁹ JELÍNEK, Jiří. 2017, op. cit., s. 253.

²¹⁰ Tamtéž. Srov. COUFALOVÁ, Bronislava, PINKAVA, Jan, POCHYLÁ, Veronika. 2014, op. cit., s. 85. Srov. KRATOCHVÍL, Vladimír. 2012, op. cit., s. 426.

²¹¹ ŠÁMAL, Pavel. 2012, op. cit., s. 385.

²¹² COUFALOVÁ, Bronislava, PINKAVA, Jan, POCHYLÁ, Veronika. 2014, op. cit., s. 85. Srov. ŠÁMAL, Pavel. 2012, op. cit., s. 385.

²¹³ ŠÁMAL, Pavel. 2012, op. cit., s. 386.

Výkon dovolené činnosti zmiňuje i důvodová zpráva k trestnímu zákoníku: „*Tím, že právní řád takovou činnost připouští, projevuje souhlas s nutnou mírou nebezpečí, která je spojena s takovou činností. Podobně je tomu i při provozování sportu, s nímž je někdy spojeno nebezpečí pro zdraví lidí (dovolené riziko).*“²¹⁴ Na rozdíl od všech dosud zmíněných okolností vylučujících protiprávnost tak tento institut pomáhá odůvodnit beztrestnost sportovních úrazů, resp. újmu na zdraví sportovců, která je způsobena v rámci obvyklého průběhu utkání či zápasu. Významově velmi blízkou okolností vylučující protiprávnost je také výkon povolání, nicméně tento institut je obdobně jako přípustné riziko aplikovatelný jen u profesionálních sportovců. U výkonu povolání je především zdůrazňováno, že profesionální sportovci by měli předpokládat vyšší míru rizika vzniku zranění než amatérští sportovci.²¹⁵

Další okolnost vylučující protiprávnost, která může být aplikovatelná v oblasti sportu, je výkon práva. Tento institut je založen na tom, že sportovec je oprávněn vykonávat určité právo, resp. je oprávněn k provozování sportovní činnosti, což může být podmíněno dodržáním určitých podmínek nebo předpokladů.²¹⁶ Tento kontratyp může být předmětem úvahy *de lege ferenda*, neboť například zákonodárce na Slovensku jej zařadil mezi zákonem typizované okolnosti vylučující protiprávnost.²¹⁷ Osobně však výkon práva nepovažuji za relevantní okolnost vylučující protiprávnost ve vztahu k problematice sportovních úrazů, neboť výše zmíněné oprávnění musí vyplývat z právní normy nebo z rozhodnutí oprávněného subjektu (soudu nebo správního orgánu).²¹⁸ Z praktických důvodů se mi proto tato konstrukce nejeví vhodná, neboť nově vznikající sportovní disciplíny by patrně musely podléhat schválení ze strany zákonodárce.

Z uvedených okolností vylučujících protiprávnost považuji za nejrelevantnější první ze zmíněných institutů. Výkon dovolené činnosti zároveň reflektuje realitu sportovního prostředí, a to zejména v kontaktních a bojových sportech. Souhlasím tedy s výše zmíněnou tezí, že pokud stát určitou sportovní činnost toleruje, neměl by uplatňovat trestněprávní postih za jednání sportovců, která jsou v daném sportu běžná.

²¹⁴ Důvodová zpráva k zákonu č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

²¹⁵ COUFALOVÁ, Bronislava, PINKAVA, Jan, POCHYLÁ, Veronika. 2014, op. cit., s. 85.

²¹⁶ Tamtéž, s. 86. Srov. ŠÁMAL, Pavel. 2012, op. cit., s. 386.

²¹⁷ § 28 slovenského trestního zákona. K tomu srov. *Zákon č. 300/2005 Z. z., trestný zákon* [online]. Slov-Lex, 2021 [cit. 2021-02-08]. Dostupné z: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2005/300/20210101>.

²¹⁸ ŠÁMAL, Pavel. 2012, op. cit., s. 386.

7.7.4.2. Sportovní riziko

Jak jsme již uvedli výše, právní úprava svolení poškozeného (§ 30 TZ) a přípustného rizika (§ 31 TZ) je pro oblast sportu spíše nevyhovující, když institut svolení poškozeného je pro vyloučení protiprávnosti sportovních úrazů takřka vyloučen a aplikace přípustného rizika je v praxi velmi sporná a zároveň použitelná toliko na profesionální sport. Řešením proto může být tato speciální sportovní okolnost vylučující protiprávnost, s kterou se můžeme setkat v aktuální zahraniční i tuzemské odborné literatuře (tzv. teorie sportovního rizika).²¹⁹ Někteří autoři dokonce považují za samostatnou okolnost vylučující protiprávnost tzv. výkon sportu.²²⁰

Sportovní riziko v našem právním prostředí jako okolnost vylučující protiprávnost bohužel není příliš etablované. Vzhledem ke stále přetrvávajícím pochybnostem o trestněprávní odpovědnosti sportovců však úvaha o její existenci jistě stojí za zvážení. Podstata sportovního rizika spočívá ve zvýšené míře nebezpečí vzniku újmu na zdraví ve sportovním prostředí. Toto riziko přitom sportovci podstupují vědomě a zcela dobrovolně. Sportovní riziko tedy zahrnuje svolení poškozeného, přípustné riziko a výkon dovolené činnosti.²²¹

Osobně spíše nesdílím názor s autory, kteří uvažují nad zakotvením sportovního rizika v trestním zákoníku vedle ostatních zákonem typizovaných okolností vylučujících protiprávnost.²²² Určitá míra sportovního rizika je již nyní fakticky tolerována a žádná zákonná definice tento stav pravděpodobně nezmění. Sport podléhá neustálému vývoji a jedná se o oblast poměrně širokou. Definice sportovního rizika by proto musela velmi obecná, aby byla aplikovatelná na všechny sportovní disciplíny včetně bojových sportů, ve kterých je míra sportovního rizika zdaleka největší.

Řešením může být vypuštění požadavku kvalifikovaného subjektu z právní úpravy přípustného rizika, neboť s aplikací přípustného rizika v oblasti sportu výslovně počítá i důvodová zpráva k trestnímu zákoníku (viz pojednání k přípustnému riziku), či ponechat vymezení sportovního rizika na judikatuře. Je pozoruhodné, že již v prvním rozhodnutí, ve kterém se Nejvyšší soud České republiky zabýval otázkou trestněprávní odpovědnosti za sportovní úraz bylo zohledněno, že sportovec svým jednáním „překročil hranice rizika ze hry, které každý hráč při hokeji podstupuje“.²²³ Navzdory tomu trestní judikatura k této „sportovní“ okolnosti vylučující protiprávnost dosud nečinila jednoznačný závěr. V soudní praxi pak zaznívají následující

²¹⁹ KOCINA, Jan. Přípustné riziko ve sportu. *Bulletin advokacie*, č. 1-2/2016, s. 28. Srov. COUFALOVÁ, Bronislava, PINKAVA, Jan, POCHYLÁ, Veronika. 2014, op. cit., s. 86.

²²⁰ FRYŠTÁK, Marek. PROVAZNÍK, Jan, VALDHANS, Jiří. *Dny práva 2015 – část X. Okolnosti vylučující protiprávnost – juristické, kriminalistické a kriminologické aspekty*. Brno: Masarykova univerzita, 2016. ISBN 978-80-210-8201-4, s. 229-230.

²²¹ COUFALOVÁ, Bronislava, PINKAVA, Jan, POCHYLÁ, Veronika. 2014, op. cit., s. 85-86.

²²² Tamtéž.

²²³ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 11. 12. 2002, sp. zn. 5 Tdo 997/2002.

argumenty: „*Okolnosti vylučující protiprávnost za takové situace není, že se tak stalo při sportovním utkání, neboť takovou okolnost trestní zákon nezná.*“²²⁴ Záblesky existence sportovního rizika jako okolnosti vylučující protiprávnost však lze nalézt v rámci uplatňování občanskoprávní odpovědnosti za sportovní zranění (jedná se však o rozsudek okresního soudu).²²⁵ V tomto ohledu tak bohužel stále nelze hovořit o ustálené judikatuře.

Při koncipování sportovního rizika by mělo být především zohledněno, že míra nebezpečí vzniku zranění se odlišuje v závislosti na charakteru dané sportovní činnosti.²²⁶ Například u hokeje bude patrně akceptována větší míra sportovního rizika než u volejbalu (vzhledem k obvyklému průběhu sportovního utkání). Sportovní riziko by tedy mohlo nastavit jakési mantinely přípustného jednání sportovců, což by pochopitelně jednak přispělo k posílení právní jistoty sportovců, zároveň by mohlo být jasným vodítkem pro určení, jaké sportovní zákroky lze označit za zjevné excesy. S ohledem na stávající nedůvěru soudní praxe k existenci sportovní okolnosti vylučující protiprávnost však můžeme uzavřít, že pojetí sportovního rizika jako zákonem neupravené okolnosti vylučující protiprávnost je prozatím toliko zajímavou koncepcí sportovně-právní literatury, která by mohla v budoucnu přispět k vyřešení otázky trestněprávní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy.

²²⁴ Z vyjádření státní zástupkyně Nejvyššího státního zastupitelství k dovolání obviněného. In: Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 10. 6. 2015, sp. zn. 8 Tdo 418/2015.

²²⁵ Rozsudek Okresního soudu v Blansku ze dne 26. 10. 2010, sp. zn. 77 C 353/2009. In: COUFALOVÁ, Bronislava, PINKAVA, Jan, POCHYLÁ, Veronika. 2014, op. cit., s. 42-43.

²²⁶ COUFALOVÁ, Bronislava, PINKAVA, Jan, POCHYLÁ, Veronika. 2014, op. cit., s. 85-86.

8. TRESTNĚPRÁVNÍ ODPOVĚDNOST ZA SPORTOVNÍ ÚRAZY V SOUDNÍ PRAXI

Trestněprávní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy byla donedávna z pohledu soudní praxe zcela přehlíženým tématem, kterému se v teoretické rovině věnovala pouze sportovněprávní literatura. Tento trend prolomil až Nejvyšší soud České republiky ve svém usnesení ze dne 11. 12. 2002, sp. zn. 5 Tdo 997/2002, na které navázalo několik významných rozhodnutí.²²⁷

Ke komplikacím při nalézání obecných kritérií a hranic trestněprávní odpovědnosti za sportovní úrazy dochází mimo jiné z důvodu rozmanitosti sportovního prostředí. V předchozí části této práce jsme nastínili, že soudní praxe přistupuje k amatérským a profesionálním sportovcům s určitými odchylkami. Důležitým hlediskem je také míra nebezpečí vzniku zranění v rámci obvyklého průběhu sportovního utkání či zápasu. Můžeme tedy vycházet z předpokladu, že jinak bude posuzován sportovní úraz způsobený v individuálních, kolektivních a bojových sportech.²²⁸ V rámci této kategorizace je sestaven i níže uvedený přehled rozhodovací činnosti Nejvyššího soudu České republiky.

8.1. Individuální sporty

Ve většině individuálních sportů dochází k tělesnému kontaktu mezi sportovci minimálně a míra sportovního rizika je z tohoto důvodu nízká. Ke sportovním úrazům v těchto sportovních disciplínách většinou dochází nešťastnou náhodou nebo v důsledku selhání sportovce, který úmyslně či z nedbalosti poruší sportovní pravidla, tedy obecnou prevenční povinnost, čímž nedodrží požadovanou míru opatrnosti.²²⁹ Pozoruhodné je, že relevantní judikatura se v této oblasti (na rozdíl od kolektivních sportů) týká pouze rekreačního sportu.

V této oblasti je významné především usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 17. 2. 2010, sp. zn. 8 Tdo 68/2010, které se týkalo trestněprávní odpovědnosti lyžaře za ublížení na zdraví z nedbalosti v důsledku nedodržení obecné prevenční povinnosti spočívající v porušení pravidel FIS pro chování na sjezdových tratích (konkrétně pravidel č. 1, 2 a 3). V daném případě obviněný nevěnoval dostatečnou pozornost situaci před sebou na sjezdovce, a tak nestačil včas reagovat na nezletilou lyžařku, kterou srazil a při nárazu jí způsobil těžká zranění. Obviněný podal dovolání proti rozhodnutí odvolacího soudu, který popsané jednání obviněného právně kvalifikoval jako trestný čin ublížení na zdraví z nedbalosti (shodně se soudem prvního stupně), a to na základě nedodržení obecné prevenční povinnosti (dle dřívějšího § 415 zákona č. 40/1964

²²⁷ KRÁLÍK, Michal. Legislativní a judikatorní východiska trestněprávní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy (úvod do problematiky). *Trestněprávní revue*, č. 8/2006, s. 228.

²²⁸ COUFALOVÁ, Bronislava, PINKAVA, Jan, POCHYLÁ, Veronika. 2014, op. cit., s. 28-29.

²²⁹ Tamtéž, s. 30.

Sb.) s odkazem na porušení výše uvedených pravidel FIS. S touto aplikací civilněprávního předpisu a obecných sportovních pravidel do trestního řízení projevil dovolatel nesouhlas a uvedl, že svým jednáním neporušil žádnou povinnost, která je stanovena právními normami. Dovolatel k tomuto především namítal, že pravidla FIS nejsou právně závazná, a tudíž je nelze vnímat jako porušení konkrétní povinnosti v kontextu trestního práva.

Nejvyšší soud se však s argumentací dovolatele neztotožnil a dovodil, že pravidla FIS, které jsou vydávány Mezinárodní lyžařskou federací, jsou prakticky jediným regulačním nástrojem tohoto sportu, neboť jiná obecná pravidla pro chování na sjezdovkách stanovena nejsou. Potřeba existence těchto pravidel je podle Nejvyššího soudu evidentní vzhledem k rizikovosti lyžařského sportu. Zejména pak nelze přehlížet pravidlo č. 1 FIS, které lyžaři ukládá, aby se choval tak, aby neohrozil nebo nezranil ostatní lyžaře. Nedodržení těchto pravidel je podle Nejvyššího soudu nutno posoudit jako chování, které je v rozporu s požadavkem obecné prevenční povinnosti. Z uvedených důvodů Nejvyšší soud dovolání usnesením odmítl.²³⁰

Kromě lyžování se Nejvyšší soud zabýval také horolezeckým sportem, a to v nedávném usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 17. 7. 2019, sp. zn. 6 Tdo 425/2019. V tomto rozhodnutí se Nejvyšší soud především vyjádřil k vymezení profesionálního sportovce jako předpokladu pro aplikaci přípustného rizika podle § 31 TZ a zároveň prakticky vyloučil aplikaci svolení poškozeného (§ 30 TZ) na případy sportovních úrazů. V posuzovaném případě se měl obviněný dopustit přečinu těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 147 odst. 1 TZ tím, že si počínal nedbale, když při spouštění poškozeného lezce nezajistil dostatečně volný konec lana a na jeho konci neudělal uzel, který má předejít proklouznutí lana jistící pomůckou. To vedlo k pádu poškozeného z výšky cca 7 metrů (poškozený tímto pádem utrpěl několik tříštivých zlomenin). Tímto jednáním se měl obviněný dopustit porušení zvýšeného požadavku opatrnosti vyplývající z obecné prevenční povinnosti upravené v ustanovení § 2900 OZ.

Obviněný podal dovolání proti rozsudku odvolacího soudu, který obviněného odsoudil k trestu odnětí svobody v trvání tří měsíců s podmíněným odkladem výkonu na zkušební dobu v trvání jednoho roku. V dovolání především namítal, že v projednávaném případě byly dány hned dvě okolnosti vylučující protiprávnost, a to svolení poškozeného (§ 30 TZ) a přípustné riziko (§ 31 TZ), a uvedl, že v daném případě by mělo dojít k extenzivní intepretaci jednotlivých podmínek pro jejich naplnění. Dovolatel na podporu svých tvrzení uvedl, že sport je společensky prospěšná činnost a že společenská prospěšnost horolezeckého sportu převažuje nad rizikem. Dovolatel se označil za profesionála a uvedl, že podmínka kvalifikovaného subjektu pro uplatnění

²³⁰ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 17. 2. 2010, sp.zn. 8 Tdo 68/2010.

přípustného rizika byla v daném případě splněna (tento argument opřel o množství svých zkušeností a délku praxe). K podmínce postupu *de lege artis* u přípustného rizika pak dovolatel uvedl, že neuvázání uzlu na konci lana je běžnou praxí v případech, kdy je délka lana dostatečná, a že porušení doporučení metodiky Českého horolezeckého svazu nelze považovat za postup učiněný v rozporu s dosaženým stavem informací a poznatků. Ke svolení poškozeného především dovolatel namítal, že poškozený podstoupil riziko lezecké činnosti dobrovolně a s tímto rizikem byl obeznámen.

Nejvyšší soud v první řadě upozornil na rozdíl mezi extenzivní interpretací a analogickou aplikací a zdůraznil, že analogická aplikace je ve prospěch obviněného zásadně povolena, nicméně extenzivní výklad podmínek okolností vylučujících protiprávnost činu ve prospěch obviněného je zakázán. K námitce dovolatele, že soudy měly postupovat podle ustanovení § 30 TZ, Nejvyšší soud toliko konstatoval, že za svolení nelze považovat souhlas k ublížení na zdraví nebo usmrcení. Tato okolnost vylučující protiprávnost tak nelze uplatnit v případech sportovních úrazů, neboť se jedná o újmu na zdraví, která není spojena s prováděním lékařského zákroku. K námitce dovolatele, že postupoval za podmínek přípustného rizika podle § 31 TZ pak Nejvyšší soud uvedl, že dovolatel nenaplnil podmínky vymezené tímto ustanovením. Předně se vyjádřil k podmínce kvalifikovaného subjektu, když dovodil, že dovolatele nelze považovat za profesionála ve smyslu ustanovení § 31 TZ: „*Za takovou osobu však nelze považovat soukromé osoby, ale ani profesionály v rámci výkonu soukromých aktivit.*“ Nejvyšší soud také odmítl argumentaci dovolatele ohledně podmínky *de lege artis*, když uzavřel, že dovolatel jednal zcela nedbale a v rozporu s obecnou prevenční povinností a metodikou Českého horolezeckého svazu: „*V rozhodné době měl všechny dostupné a potřebné informace o náležitém postupu při jištění, které však nijak nepromítl do svého jednání.*“ Nejvyšší soud tak dospěl k závěru o zjevné neopodstatněnosti argumentace dovolání a usnesením dovolání odmítl.²³¹

8.1.1. Shrnutí

Výše uvedená rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky jsou významným judikaturním východiskem uplatňování trestněprávní odpovědnosti ve sportu, a to hned v několika ohledech. Předně lze uvést, že nejen v profesionálním, ale i v amatérském sportu může být porušení sportovních pravidel spojováno s porušením obecné prevenční povinnosti, které za předpokladu naplnění skutkové podstaty trestného činu zakládá trestněprávní odpovědnost sportovce. Druhé ze zmíněných rozhodnutí nastavilo jasná kritéria v rozlišování mezi amatérskými a profesionálními sportovci. Podmínka kvalifikovaného subjektu pro aplikaci přípustného rizika

²³¹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. 7. 2019, sp. zn. 6 Tdo 425/2019.

na případy sportovních úrazů tak v souladu s výše uvedenými závěry není splněna ani v případě, kdy sportovec – profesionál vykonává sportovní aktivitu mimo souvislost s povoláním, tj. v rámci soukromých aktivit. Lze rovněž uzavřít, že uplatnění svolení poškozeného jako okolnosti vylučující protiprávnost sportovních úrazů je zásadně vyloučeno.

8.2. Kolektivní sporty

Kolektivní sporty přirozeně vytváří prostředí, ve kterém dochází ke sportovním úrazům mnohem častěji než ve sportech individuálních. Trestněprávní odpovědnost tedy nastupuje zcela výjimečně až v případech zjevných excesů, tedy v nejzávažnějších případech, kdy dochází k porušení nejdůležitějších právních statků.²³²

8.2.1. Fotbal

Otázky týkající se trestněprávní odpovědnosti za fotbalový úraz dospěly do judikturních závěrů poprvé v usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 21. 3. 2007, sp. zn. 3 Tdo 1355/2006, které se týkalo tvrdého faulu v průběhu mistrovského fotbalového utkání. Podle skutkových zjištění soudu prvního stupně obviněný při souboji o míč zezadu a s použitím nepřiměřené síly zasáhl nohu svého soupeře – poškozeného, kterému tímto zákrokem způsobil tříštivou zlomeninu lýtkové kosti a přetržení deltového vazů u vnitřního kotníku levé nohy, přičemž toto zranění si vyžádalo bezmála dvouměsíční pracovní neschopnost. Soud prvního stupně rozhodl na základě uvedených zjištění rozsudkem, kterým obviněného uznal vinným trestným činem ublížení na zdraví ve formě nedbalosti a upustil od potrestání obviněného. Proti rozsudku soudu prvního stupně podal obviněný odvolání, které odvolací soud usnesením zamítl. Obviněný následně podal proti tomuto rozhodnutí ve spojení s rozsudkem soudu prvního stupně dovolání.

Dovolatel především namítal, že soudy nižších stupňů učinily nesprávné právní závěry ohledně otázky subjektivní stránky trestného činu. Dovolatel k tomuto uvedl, že podobné zákroky jsou ve fotbalu běžné a ani rozhodčí předmětný zákrok neposoudil jako ojedinělý exces, když za něj dovolateli udělil „pouze“ žlutou kartu. Svůj zákrok tedy dovolatel nepovažoval za jednání, z kterého by bylo možné vyvozovat trestněprávní odpovědnost. Dovolatel dále uvedl, že ani podle rozhodčího se nejednalo o porušení pravidel fotbalu takové intenzity, aby dovolatele potrestal červenou kartou. Dovolatel rovněž zdůraznil, že se pouze snažil odehrát míč a ke zranění poškozeného došlo toliko z důvodu nepředvídatelné kličky poškozeného. Dovolatel dále namítal, že nebyla splněna (tehdy požadovaná) materiální podmínka nebezpečnosti činu pro společnost, přičemž tento stupeň nebezpečnosti činu musel být dle příslušných ustanovení zákona č. 140/1961

²³² COUFALOVÁ, Bronislava, PINKAVA, Jan, POCHYLÁ, Veronika. 2014, op. cit., s. 37-38.

Sb. vyšší než nepatrný. Dovolatel argumentoval též svolením poškozeného jako okolností vylučující protiprávnost s tím, že podle dovolatele musí osoba, která nastupuje do fotbalového utkání počítat s rizikem, že jí mohou být způsobena i závažná zranění. Podle dovolatele je proto nutné rozlišovat mezi excesivním jednáním, které jasně odporuje pravidlům (např. útok po přerušení hry), a jednáním při hře o míč, které nikterak nevybočuje z obvyklého průběhu utkání.

Státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství ve svém vyjádření k dovolání uvedl, že „fotbal jako každá jiná hra má svoje pravidla, která je třeba dodržovat“. Dále vyjádřil názor, že při porušení těchto pravidel prakticky nehraje roli, zda se jedná o ojedinělé porušení či o běžné porušení. Státní zástupce zdůraznil, že účelem sportovních pravidel je stanovení rovných podmínek a ochrana zdraví hráčů před sportovními úrazy. Na dodržení sportovních pravidel je podle státního zástupce dán společenský zájem.

K argumentům dovolatele se vyjádřil Nejvyšší soud, který především zdůraznil účel sportovních pravidel: „*Účelem pravidel sportovních her je nejen stanovit soupeřícím stranám rovné podmínky, ale současně i chránit zdraví hráčů před zákroky, které zpravidla či alespoň občas vedou k jejich zranění.*“ Nejvyšší soud se tedy ztotožnil s názory státního zástupce, že na dodržení sportovních pravidel je společenský zájem, z čehož Nejvyšší soud dovodil, že porušení sportovních pravidel musí být sankcionováno. V návaznosti na to Nejvyšší soud uzavřel, že zranění hráčů, ale i závažnost porušení daných sportovních pravidel, je nutné posuzovat individuálně. Až na základě individuálního posouzení je podle Nejvyššího soudu možné dospět k závěru, zda lze sportovní zranění posuzovat toliko v rámci sportovních pravidel, či zda je na místě uplatnění trestněprávní odpovědnosti. Nejvyšší soud dále uvedl: „*Fotbalová pravidla však nikde neupravují a podle názoru Nejvyššího soudu také nemohou upravovat situaci, kdy v důsledku jejich porušení byla některému z hráčů způsobena újma na zdraví.*“ V návaznosti na tento závěr Nejvyšší soud operoval se zásadou subsidiarity trestní represe, když uvedl: „*Normy trestního práva je namístě uplatnit tam, kde posuzované jednání je zaviněným excesem z příslušných ustanovení sportovních pravidel v tom smyslu, že jde o jednání, které není těmito pravidly dovoleno a není těmito pravidly – pokud jde o způsobený následek na zdraví – sankcionováno.*“ Je potřeba zmínit, že v daném případě byl upuštěno od potrestání, což Nejvyšší soud zohlednil. Vznesené námitky a argumentaci dovolatele však Nejvyšší soud shledal zjevně neopodstatněnými a dovolání usnesením odmítl.²³³

Proti tomuto rozhodnutí podal obviněný ústavní stížnost, kterou Ústavní soud usnesením ze dne 28. 2. 2008, sp. zn. I.ÚS 1939/07, odmítl. Ústavní soud především uvedl, že se necítí být

²³³ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 21. 3. 2007, sp. zn. 3 Tdo 1355/2006.

povolán ke zodpovězení otázky, jakou roli zaujímají sportovní pravidla ve vztahu k uplatňování trestněprávní odpovědnosti sportovců za sportovní úraz. Ústavní soud rovněž připomněl, že není oprávněn stanovit, zda sportovní riziko představuje okolnost vylučující protiprávnost. Ústavní soud tak v těchto otázkách odkázal na Nejvyšší soud.²³⁴

Tuto spornou otázku však Nejvyšší soud vyjasnil až po téměř deseti letech v usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31.8.2016, sp.zn. 7 Tdo 561/2016, které se týkalo fotbalového úrazu v 8. lize skupiny I Hanspaulské ligy, tedy v amatérské soutěži. Podle výroku o vině soudu prvního stupně se obviněný dopustil přečinu těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 147 odst. 1 TZ tím, že skluzem tvrdě atakoval poškozeného, který měl daný okamžik v držení míč. Poškozený na následky tohoto zákroku utrpěl poruchu zdraví způsobenou v důsledku pádu na zem (konkrétně se jednalo o četné zlomeniny), což si vyžádalo lékařské ošetření včetně hospitalizace a operace. Soud prvního stupně konstatoval zavinění ve formě vědomé nedbalosti s tím, že obviněný byl z pozice ligového hráče malého fotbalu srozuměn se sportovními pravidly a s rizikovostí a následky svého zákroku.

Odvolační soud následně odsuzující rozsudek soudu prvního stupně v celém rozsahu zrušil a zprostil obviněného obžaloby, neboť dospěl k závěru, že předmětný skutek není trestným činem. Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podal dovolání nejvyššího státního zástupce v neprospěch obviněného. Dovolatel zmínil dosavadní vývoj posuzování odpovědnosti sportovců za způsobená zranění. Především uvedl, že míra dodržení požadavku náležité opatrnosti podle ustanovení § 2900 OZ (obecná prevenční povinnost) je stěžejní otázkou pro dovození nedbalostního zavinění podle § 16 TZ. Dovolatel k tomuto odkázal na aktuální civilní judikaturu, podle které nelze každé porušení sportovních pravidel považovat za jednání, které odporuje obecné prevenční povinnosti (25 Cdo 493/2015), a také na již zmíněné rozhodnutí Nejvyššího soudu, které spojilo porušení sportovních pravidel s porušením obecné prevenční povinnosti ve vztahu k posuzování trestněprávní odpovědnosti sportovců (8 Tdo 68/2010). Dovolatel však vyslovil nesouhlas s argumentací odvolacího soudu ohledně aplikace zásady subsidiarity trestní represe a ohledně otázky zavinění obviněného.

Nejvyšší soud se s názory dovolatele neztotožnil a dovolání usnesením odmítl. Podle Nejvyššího soudu byla v případě obviněného aplikace zásady subsidiarity trestní represe zcela na místě, když uvedl, že *„v tomto případě zcela postačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu a nejde o situaci, kdy by jiné prostředky z hlediska ochrany práv fyzických a právnických osob byly nedostatečné, neúčinné nebo nevhodné“*. Z tohoto rozhodnutí tak lze

²³⁴ Usnesení Ústavního soudu České republiky ze dne 28. 2. 2008, sp. zn. I.ÚS 1939/07.

vyvozovat, že samotné porušení sportovních pravidel nemusí nutně zakládat trestněprávní odpovědnost sportovce za sportovní úraz, ale v posuzovaném případě je potřeba brát v potaz také intenzitu sportovního zákroku, který vyjadřuje společenskou škodlivost činu.²³⁵

8.2.2. Lední hokej

Lední hokej je specifický kontaktní sport, u kterého dochází ke zranění sportovců ve větší míře, než je tomu u většiny ostatních kolektivních sportů.²³⁶ Z tohoto důvodu si lední hokej v otázkách uplatňování trestněprávní odpovědnosti za sportovní úrazy zasluhuje zvýšenou pozornost.

Přehled trestní judikatury týkající se hokejových úrazů je potřeba uvést usnesením Nejvyššího soudu České republiky ze dne 11. 12. 2002, sp. zn. 5 Tdo 997/2002. V daném byl posuzován trestný čin ublížení na zdraví, kterého se obviněný dopustil tím, že ve druhé třetině hokejového utkání úmyslně udeřil špičkou hokejky do obličeje ležícího soupeře (poškozeného), a to navzdory tomu, že poškozený v daném okamžiku nemanipuloval s pukem. Tento úraz (zhmoždění horního rtu, odlomení korunek zubů a zhmoždění zubů) si vyžádal dobu léčení nejméně 14 dní. Jednalo se tedy o surový zákrok vedený mimo „zápal hry“. Soud prvního stupně obviněného odsoudil k peněžitému trestu a stanovil náhradní trest odnětí svobody. Odvolací soud následně odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně usnesením zamítl. Proti tomuto rozhodnutí odvolacího soudu podal obviněný dovolání.

Dovolatel v první řadě zpochybnil správnost hodnocení provedených důkazů, a to zejména v otázce subjektivní stránky trestného činu, neboť podle názoru dovolatele byl předmětný skutek spáchán v nevědomé nedbalosti, nikoliv úmyslně. Dovolatel argumentoval tím, že hokej rychlý a kontaktní sport, ve kterém jsou zranění hráčů častá, a v takových situacích není možné rozeznat, že může dojít ke zranění soupeře. K otázce hodnocení formy zavinění se vyjádřil i státní zástupce, který ve svém vyjádření uvedl, že závěry obou stupňů se opíraly o neúplný a nedostatečný důkazní základ.

Nejvyšší soud podotknul, že dovolatel ve svém dovolání nezpochybňoval právní závěry napadeného rozhodnutí, ale zaměřil své výhrady pouze proti správnosti skutkových zjištění. Nejvyšší soud tedy dovolání usnesením odmítl, neboť nebyl dán dovolací důvod. Nejvyšší soud se však přiklonil k závěrům soudu prvního stupně, který dovodil zavinění ve formě nepřímého úmyslu s tím, že obviněný byl srozuměn s eventuálním ohrožením či porušením zdraví poškozeného. To vyplývalo mimo jiné ze vzájemného postavení hráčů, kdy poškozený v daný

²³⁵ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31. 8. 2016, sp. zn. 7 Tdo 561/2016.

²³⁶ COUFALOVÁ, Bronislava, PINKAVA, Jan, POCHYLÁ, Veronika. 2014, op. cit., s. 50-51.

okamžik ležel na zemi a byl dovolatelem (obviněným) udeřen do oblasti hlavy, zatímco puk byl mimo dosah obou hokejistů. Dále je potřeba vyzdvihnout, že Nejvyšší soud s přihlédnutím k povaze ledního hokeje jako velmi kontaktního sportu uvedl, že posuzovaný zákrok, kterým bylo způsobeno zranění soupeře, znamenalo překročení přípustné míry rizika ze hry, kterou hokejisté v utkání podstupují.²³⁷

S argumentací nedostatku v subjektivní stránce se Nejvyšší soud vypořádal také v usnesení ze dne 10.6.2015, sp. zn. 8 Tdo 418/2015. V tomto případě byl obviněný soudem prvního stupně uznán vinným z přečinu ublížení na zdraví ve formě nepřímého úmyslu podle § 146 odst. 1 TZ, kterého se dopustil tím, že v hokejovém zápase, avšak mimo hru v nepřerušené hře, fyzicky napadl svého protihráče (poškozeného), a to úderem hokejkou do úst. Tímto zákrokem způsobil obviněný poškozenému tříštivou zlomeninu a dislokaci zubů a další zranění, která si vyžádala lékařské ošetření. Lze doplnit, že se tak mělo stát po předchozí verbální neshodě a strkání mezi obviněným a poškozeným. Stojí rovněž za zmínku, že za předmětný incident uložil rozhodčí oběma aktérům v utkání trest, resp. obviněnému větší trest pěti minut a poškozenému menší trest na dvě minuty. Následné odvolání obviněného bylo usnesením odvolacího soudu zamítnuto. Proti tomuto rozhodnutí podal obviněný dovolání.

Dovolatel vytýkal soudům právní kvalifikaci zmíněného přečinu a nedostatky v subjektivní stránce. Dle dovolatele se soudy řádně nevypořádaly s otázkou, co zranění poškozeného předcházelo. To mělo podle tvrzení dovolatele dospět k nesprávnému závěru, že jeho jednání bylo úmyslným trestným činem. Dovolatel k tomu uvedl, že byl v hokejovém utkání rozhodčím potrestán za hru vysokou holí, nikoliv za krosček, a dodal, že hra vysokou holí je v hokeji posuzována jako nedbalostní jednání, kdežto krosček jako úmyslný faul. Dovolatel přitom argumentoval, že není v pravomoci soudů, aby měnily verdikty rozhodčích za účelem odůvodnění úmyslného zavinění trestného činu. Dovolatel tak poukázal na zásadu, že zavinění musí být prokázáno, což se dle dovolatele nestalo. Za zmínku rovněž stojí argumentace dovolatele, že v jednal v nutné obraně. Podle dovolatele byl úder zasazený poškozenému jen obranným zákrokem v rámci hry ve chvíli, kdy už měli oba aktéři hokejky zvednuté. K tomuto dovolatel uvedl, že také poškozený byl v utkání disciplinárně potrestán. Dovolatel rovněž zmínil zvýšené sportovní riziko hokeje. Za nepřesné a zavádějící pak dovolatel označil větu, že k činu došlo „mimo hru v nepřerušené hře“, neboť „ve hře“ je dle dovolatele každý hráč, který se nachází na ledové ploše, aniž by byl zapojen do herní situace. A konečně dovolatel upozornil též na

²³⁷ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 11. 12. 2002, sp. zn. 5 Tdo 997/2002.

možnost aplikace zásady subsidiarity trestní represe. K tomuto dovolatel uvedl, že byl potrestán v rámci sportovních pravidel a doživotně vyloučen ze všech soutěží konaných svazem.

Pro úplnost lze uvést zajímavý argument z vyjádření státní zástupkyně Nejvyššího státního zastupitelství, která zdůraznila, že při sportovních utkáních běžně dochází při střetu soupeřících hráčů k úrazům, obzvláště pak u hokeje, který je rychlý, silový a kolektivní sport a ke kterému patří násilné a hrubé chování mezi hráči. Státní zástupkyně však v tomto případě shledala použitou právní kvalifikaci za správnou a uvedla, že zákroky, které nesouvisí se samotnou hrou, je třeba odlišovat od běžných projevů herního nasazení (kdy není přímým cílem zákroku zranit protihráče). Státní zástupkyně se však postavila skepticky k použití zvláštní okolnosti vylučující protiprávnost činu (sportovní riziko), a to z důvodu, že zákon takovou okolnost nezná.

Nejvyšší soud se zabýval pouze právní kvalifikací činu, tedy formou zavinění a užitím zásady subsidiarity trestní represe, a připomněl, že označený dovolací důvod slouží toliko k nápravě právních vad. K argumentu týkajícího se jednání v nutné obraně Nejvyšší soud uzavřel, že podmínky této okolnosti vylučující protiprávnost nebyly naplněny, neboť za předchozí útočné jednání poškozeného nelze považovat běžnou hrou (ani foul). V otázce nedostatku v subjektivní stránce se Nejvyšší soud ztotožnil se soudy nižších stupňů, které dle Nejvyššího soudu správně kvalifikovaly nepřímý úmysl. Nadto Nejvyšší soud uvedl, že posuzovaný čin obviněného byl z hlediska použité síly poměrně intenzivním útokem, který ke všemu nijak nesouvisel s hokejovým utkáním a zcela vybočoval z obvyklého hráčského zápolení. K aplikaci zásady subsidiarity trestní represe Nejvyšší soud dovolateli nepřisvědčil, když uvedl, že trestní represe je zcela namístě z hlediska individuální i generální prevence.

Nejvyšší soud souhlasil s tvrzením, že hokej je silový a kontaktní sportu, avšak zdůraznil princip *fair play* a uvedl, že „žádný sport ani sportovní utkání nesmí být zneužívány k vyřizování osobních účtů anebo k úmyslnému vybíjení agresivity v rámci násilných úmyslných útoků proti zdraví a životu ostatních sportovců“. Ani skutečnost, že rozhodčí dovolatele potrestal pětiminutovým trestem a trestem do konce utkání, není podle Nejvyššího soudu překážkou pro trestní postih za taková jednání: „Disciplinární postih se může odrazit jen jako polehčující okolnost při ukládání trestu.“ Nejvyšší soudu označil podobná nesportovní a agresivní chování sportovců za společensky škodlivé případy, ve kterých je trestní represe nutná, neboť uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu není postačující. Po posouzení těchto skutečností Nejvyšší soud uzavřel, že soudy obou stupňů použily správnou právní kvalifikaci činu a dovolání usnesením odmítl jako zjevně neopodstatněné.²³⁸

²³⁸ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 10. 6. 2015, sp. zn. 8 Tdo 418/2015.

8.2.3. Shrnutí

Ve vztahu k posuzování trestněprávní odpovědnosti v kolektivních sportech lze uzavřít, že předpisy trestního práva je možné aplikovat v situacích, kdy dojde k závažnému porušení sportovních pravidel, které má za následek způsobení újmy na zdraví. Trestněprávní represe je přitom v zásadě možná v případech úmyslného i nedbalostního zavinění.

Nedbalostní forma zavinění souvisí s nedodržením obecné prevenční povinnosti (§ 2900 OZ), která vyjadřuje požadovanou míru opatrnosti vyplývající ze sportovních pravidel a běžného herního zápolení. Je však potřeba zdůraznit, že nikoliv každé porušení sportovních pravidel nutně zakládá trestněprávní odpovědnost sportovce za sportovní úraz.

Úmyslné zavinění je v souladu s výše uvedenými judikaturními závěry spojováno se zákeřnými útoky vedenými mimo „zápal hry“. Z výše uvedeného přitom dovozujeme, že tyto krajně nesportovní a agresivní zákroky, kterými je způsoben sportovní úraz, jsou pro společnost škodlivé a trestněprávní represe je v takových případech na místě. Uložení disciplinární sportovní sankce je v takových případech často nedostačujícím instrumentem z hlediska represivního i preventivního, obzvláště, je-li následkem těžké ublížení na zdraví.

Uvedený judikaturní vývoj byl završen důležitým závěrem, že trestněprávní odpovědnost sportovce za sportovní úraz je potřeba posuzovat s přihlédnutím k nepřiměřenosti zákroku vzhledem ke konkrétní herní situaci. V opačném případě (zárok je přiměřený a vyplynul z herní situace) tento čin nevykazuje společenskou škodlivost, a to ani v případě porušení sportovních pravidel.

8.3. Bojové sporty

Poslední kategorií jsou bojové sporty. V těchto sportech dosahuje tělesný kontakt mezi sportovci nejvyšší možné intenzity a neodmyslitelným prvkem těchto sportů je vysoké sportovní riziko. Sportovci, kteří tento sport provozují, jednoduše musí počítat s možností, že jim bude v zápase způsobeno zranění. Ke způsobení újmy na zdraví přitom běžně dochází za dodržení pravidel daného sportu.²³⁹

Z tohoto důvodu je na aplikaci trestních předpisů na úrazy v bojových sportech pohlíženo v poněkud odlišném světle. Trestněprávní odpovědnost je ve většině případech vyloučena a teoreticky může nastoupit až v případě excesivního jednání. O faktické autonomii těchto sportů svědčí také skutečnost, že česká trestní judikatura se touto otázkou dosud nezabývala.

²³⁹ COUFALOVÁ, Bronislava, PINKAVA, Jan, POCHYLÁ, Veronika. 2014, op. cit., s. 58.

Prozatím je tedy potřeba vycházet ze závěrů občanskoprávního rozhodnutí, kterým je rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 17.12.2003, sp. zn. 25 Cdo 1960/2002. Jednalo se o případ, ve kterém žalovaný v průběhu zápasu ve sportovním karate použil nedovolenou techniku a tím způsobil žalobci velmi vážná zranění (edém mozku, pohmoždění břicha, krvácení ve třetí a čtvrté komoře mozkové). Žalobce opakovaně ztratil vědomí a po bezprostřední resuscitaci byl převezen do nemocnice. Soud prvního stupně dospěl k závěru, že žalovaný nedodržel pravidla sportovního karate, čímž porušil obecnou prevenční povinnost a rozsudkem uložil žalovanému povinnost odčinit žalobci nemajetkovou újmu. Proti tomuto rozhodnutí podali oba účastníci odvolání. Odvolací soud své rozhodnutí založil na skutkovém závěru soudu prvního stupně, tedy že žalovaný udeřil žalobce v rozporu s pravidly soutěže sportovního karate. Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalovaný dovolání. Nejvyšší soud následně potvrdil, že uvedené jednání žalovaného je postižitelné nejen v rámci pravidel karate, ale představuje současně i porušení prevenční povinnosti.²⁴⁰

8.3.1. Shrnutí

Je s podivem, že uvedený případ nebyl řešen v trestněprávní rovině. Dlužno dodat, že o této věci bylo rozhodováno v době, kdy judikaturní východiska trestněprávní odpovědnosti sportovců čítala pouhé jedno rozhodnutí. Lze však konstatovat, že absence relevantní trestní judikatury v této kategorii sportů potvrzuje výše zmíněný předpoklad, tedy že trestněprávní represe úrazů je v bojových sportech něčím naprosto výjimečným.

V souvislosti s tímto stavem pochopitelně vyvstává mnoho otázek. Na jedné straně stojí předpoklad, že lidský život a zdraví jsou hodnoty, které jsou striktně chráněny trestním právem. To je mimo jiné zdůrazněno existencí principu, že fyzická osoba nemůže udělit souhlas k ublížení na zdraví (§ 30 odst. 3 TZ). Na druhou stranu k tomuto svolení fakticky dochází v bojových sportech, ve kterých jsou zranění účastníků častá. Připomeňme, že v celé řadě disciplín (např. box, MMA) je tzv. *knockout*, tedy úder, který vede k indispozici soupeře, jedním ze způsobů určení vítěze zápasu. Další otázkou je samotná přípustnost, tj. dovolenost bojových sportů. V současnosti jsou bojové sporty velmi populární a společenský konsensus nad přípustností těchto sportů převažuje.²⁴¹ Zřejmě jediným možným zdůvodněním beztrestnosti úrazů v bojových sportech je tedy existence již uvedených zákonem netytizovaných okolností vylučujících protiprávnost (sportovní riziko a výkon dovolené činnosti).²⁴²

²⁴⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 17. 12. 2003, sp. zn. 25 Cdo 1960/2002.

²⁴¹ COUFALOVÁ, Bronislava, PINKAVA, Jan, POCHYLÁ, Veronika. 2014, op. cit., s. 56-58.

²⁴² Viz kap. 6.9.

9. SOUVISEJÍCÍ TÉMATA

9.1. Doping ve sportu

Existence podpůrných prostředků pro zvýšení výkonnosti sportovců je s pohybovými aktivitami spjata odnepaměti. I když dopingové látky a jiné metody prošly za několik století výrazným vývojem, motiv v jejich užívání zůstává stejný – získat převahu nad svými soupeři.²⁴³

V současnosti je užívání dopingových látek nejčastěji spojováno s profesionálním sportem, s dopingovými aktivitami se však setkáváme také u rekreačních sportovců a bohužel i u dětí a mládeže.²⁴⁴ Dopingové látky přitom nemají jen stimulační účinky, ale jejich zneužívání může být zdraví nebezpečné, při vysoké tělesné zátěži dokonce smrtelné.²⁴⁵ Z tohoto důvodu je potřeba se dopingu věnovat také z pohledu trestního práva. Je potřeba podotknout, že předmětem zkoumání není jen aplikace těchto látek, ale především jejich výroba a nakládání s nimi, podávání dopingových látek mládeži a další činnosti osob, které na dopingových aférách participují. Znepokojující je rovněž nárůst organizovaného zločinu v této oblasti.²⁴⁶

9.1.1. Vymezení pojmu doping

Samotné slovo doping je nejasného původu. Některé teorie jej přisuzují vlámskému *doop*, názvu pro silný odvar z bylin a kořínků, který byl oblíbený v 17. století v Novém Amsterdamu, či nářečnímu výrazu *dop*, pod kterým byl v jihovýchodní Africe známý druh povzbuzující pálenky. V anglickém slovníku se slovo doping poprvé objevilo na konci 19. století a označovalo směs opia a narkotik určenou pro koně.²⁴⁷

O uchopení pojmu doping usilovala celá řada mezinárodních dokumentů. Mezinárodní úmluva proti dopingů ve sportu UNESCO definuje doping ve sportu jako „*situaci, ve které dochází k porušení antidopingových pravidel*“.²⁴⁸ Stejně široce je doping vymezen také ve Světovém antidopingovém Kodexu jako „*porušení jednoho nebo více antidopingových pravidel*“.²⁴⁹

Pro účely této práce můžeme vycházet z definice uvedené v Antidopingovém programu ČOV, která vystihuje zdravotní rizika užívání zakázaných látek: „*Doping je využití zakázaných látek nebo metod ve sportu za účelem zlepšení sportovního výkonu. Zahrnuje užití nebo přítomnost*

²⁴³ HNÍZDIL, Jan, TŘEŠŇÁK, Petr, BUŠTA, Petr. *Doping aneb Zákulisí vrcholového sportu*. Praha: Grada, 2000. ISBN 80-7169-771-1, s. 12-13. Srov. NEKOLA, Jaroslav. 2018, op. cit., s. 49-50.

²⁴⁴ NEKOLA, Jaroslav. 2018, op. cit., s. 40-45.

²⁴⁵ Tamtéž, s. 82.

²⁴⁶ K tomu srov. *Johannesburgská deklarace* [online]. WADA, 2013 [cit. 2021-02-08]. Dostupné z: <https://www.antidoping.cz/cs/Johannesburgska-deklarace>.

²⁴⁷ HNÍZDIL, Jan, TŘEŠŇÁK, Petr, BUŠTA, Petr. 2000, op. cit., s. 12.

²⁴⁸ *Mezinárodní úmluva proti dopingů ve sportu* [online]. UNESCO, 2005 [cit. 2021-02-08]. Dostupné z: <https://antidoping.cz/cs/umluva-unesco>.

²⁴⁹ *Světový antidopingový kodex* [online]. WADA, 2021 [cit. 2021-02-08]. Dostupné z: <https://www.antidoping.cz/cs/svetovy-antidopingovy-kodex>.

*jakékoli zakázané látky v těle sportovce nebo užití zakázané metody. Tyto látky a metody představují riziko poškození zdraví sportovce nebo jsou jiným způsobem v rozporu se sportovními pravidly.*²⁵⁰

9.1.2. Represe v boji proti dopingů

Program boje proti dopingů ve sportu je v základních principech celosvětově sjednocený. Je uskutečňován ve vzájemné kooperaci Mezinárodního olympijského výboru, sportovních federací, Světové antidopingové agentury a celé řady dalších mezinárodních a národních antidopingových organizací.²⁵¹

Základním neprávním regulativem boje proti dopingů jsou tzv. antidopingová pravidla, která jsou na mezinárodní úrovni kodifikována ve Světovém antidopingovém kodexu („Kodex). Signatáři Kodexu jsou povinni tato pravidla implementovat do národních antidopingových pravidel.²⁵² V České republice je tímto „prováděcím předpisem“ Směrnice pro kontrolu a postih dopingů ve sportu²⁵³, který vydává příspěvková organizace Antidopingový výbor ČR („ADV ČR“), jejímž zřizovatelem je od 1. 1. 2020 Národní sportovní agentura.²⁵⁴

Základním nástrojem zjištění porušení antidopingových pravidel je dopingová kontrola, tedy odběr vzorku a laboratorní analýza na přítomnost zakázaných látek v těle sportovce.²⁵⁵ Testování přítom může probíhat v soutěži i mimo soutěž. V České republice tyto kontroly provádí ADV ČR, která rovněž vydává Seznam zakázaných látek a metod dopingů a Seznam zakázaných léků.²⁵⁶

Porušení antidopingových pravidel podléhá disciplinárnímu řízení sportovní organizace, v jejíž kompetenci je řízení soutěže, nebo v jejíž pravomoci je sportovec evidován. Postih za porušení antidopingového pravidla je zakotven v Kodexu a platí pro všechny signatáře jednotně. Touto sankcí je zákaz závodní či jiné činnosti (např. zákaz výkonu trenérské činnosti nebo zákaz výkonu zdravotnické služby pro lékaře). Základní sazba zákazu činnosti je 4 roky, v případě recidivy nebo dopadu posuzovaného provinění na nezletilého může být tato sazba zvýšena na 8 let až doživotí. Za určitých předpokladů však může být tato sazba také snížena, resp. zcela odpuštěna.²⁵⁷

²⁵⁰ *Antidopingový program Českého olympijského výboru* [online]. ČOV, 2009 [cit. 2021-02-08]. Dostupné z: http://www.olympic.cz/www/docs/antidopingovy_program_cov_2009.pdf.

²⁵¹ HNÍZDIL, Jan, TŘEŠŇÁK, Petr, BUŠTA, Petr. 2000, op. cit., s. 123.

²⁵² Nekola (129-130)

²⁵³ *Směrnice pro kontrolu a postih dopingů ve sportu v České republice 2021* [online]. Antidopingový výbor ČR, 2021 [cit. 2021-02-08]. Dostupné z: <https://www.antidoping.cz/cs/smernice-pro-kontrolu-a-postih-dopingu-ve-sportu-v-ceske-republice>.

²⁵⁴ *Zřizovací listina příspěvkové organizace Antidopingový výbor České republiky* [online]. Národní sportovní agentura, 2019 [cit. 2021-02-08]. Dostupné z: <https://www.antidoping.cz/cs/kdo-jsme>.

²⁵⁵ NEKOLA, Jaroslav. 2018, op. cit., s. 139.

²⁵⁶ *Zřizovací listina příspěvkové organizace Antidopingový výbor České republiky*. 2019, op. cit.

²⁵⁷ NEKOLA, Jaroslav. 2018, op. cit., s. 136-138.

9.1.3. Trestněprávní aspekty dopingu

Otázky trestněprávní represe dopingu jsou často diskutovaným tématem. V první řadě je potřeba uvést, že doping (ve smyslu užívání dopingových látek) v České republice není trestným činem a porušení antidopingových pravidel je primárně řešeno v disciplinární rovině.²⁵⁸ V širším kontextu ovšem platná právní úprava kriminalizuje některá jednání, která s dopingem úzce souvisí.

Již dřívější právní úprava obsahovala trestný čin podávání anabolických látek mládeži (§ 218a zákona č. 140/1961 Sb.). V novém TZ byla tato skutková podstata nahrazena a podstatně rozšířena ustanovením § 288 TZ, které postihuje výrobu a jiné nakládání s látkami s anabolickým nebo jiným hormonálním účinkem za jiným než léčebným účelem. Podle § 288 odst. 1 TZ se také trestného činu dopustí ten, „*kdo vůči jinému použije metodu spočívající ve zvyšování přenosu kyslíku v lidském organismu nebo jinou metodu s dopingovým účinkem za jiným než léčebným účelem*“.

Důvodová zpráva k § 288 TZ tento krok zdůvodňuje následovně: „*Jedním z opatření, která jsou z věcného hlediska nezbytná k zajištění omezení dostupnosti látek s dopingovým účinkem, je také trestněprávní postih některých společensky nebezpečných jednání týkajících se nakládání s některými látkami s dopingovým účinkem, která dosud trestněprávně postihnout nelze.*“ Důvodová zpráva rovněž poukazuje na zdravotní rizika spojená s užíváním látek s dopingovým účinkem: „*Zneužití látek s anabolickým nebo hormonálním účinkem je vzhledem k rozšířenosti jejich užívání s cílem zvyšování sportovní výkonnosti a zlepšení projevu fyzické síly nebezpečným jevem, který v určité míře může způsobit zdravotní poškození komukoliv, tj. nejen osobám mladším 18 let.*“²⁵⁹

Lze tedy konstatovat, že současná právní úprava postihuje takřka veškerá škodlivá jednání související s dopingem (kromě samotného užívání dopingových látek). Ustanovení § 288 TZ se vztahuje nejen na všechny osoby bez rozdílu věku, ale rozšířilo svůj dosah také na látky s hormonálním účinkem, jejichž nebezpečnost pro lidský organismus je stejná jako u některých látek s anabolickým účinkem.²⁶⁰ Co rozumět těmito látkami, metodou zvyšující přenos kyslíku v lidském organismu a metodou s dopingovým účinkem stanoví vláda nařízením (§ 289 odst. 4 TZ).²⁶¹

Nelze ovšem opomenout, že jako dopingové látky jsou využívány také omamné a psychotropní látky (např. kokain²⁶²), jejichž výroba a dispozice s nimi (včetně jejich šíření) je trestným činem (tzv. drogové delikty). Ustanovení § 288 TZ je přitom ve vztahu k těmto

²⁵⁸ Tamtéž, s. 127.

²⁵⁹ Důvodová zpráva k zákonu č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

²⁶⁰ K tomu srov. ŠÁMAL, Pavel. 2012, op. cit., s. 2908.

²⁶¹ Nařízení vlády č. 454/2009 Sb.

²⁶² NEKOLA, Jaroslav. 2018, op. cit., s. 72.

ustanovením (zejména § 274, § 283, § 284 a § 287 TZ) skutkovou podstatou subsidiární povahy.²⁶³ Vzhledem k tomu, že samotné užívání omamných a psychotropních látek není trestným činem, lze užitím argumentu *a maiori ad minus* učinit závěr, že kriminalizace užívání dopingových látek za stávající právní úprava není možná.

K odlišnému závěru však můžeme dospět, pokud na problematiku dopingů pohlížíme z jiného úhlu. Vzhledem k systematickému zařazení ustanovení § 288 TZ a ostatně i z citovaných vět důvodové zprávy lze snadno dovést, že do právní úpravy pronikají toliko zdravotní rizika dopingů.²⁶⁴ Doping má však v moderním sportu i majetkové aspekty. Vrcholoví sportovci, kteří užívají dopingové látky a díky tomu vyhrávají závody (resp. zaujímají dobré postavení ve výsledkové listině a dosahují na odměny), svým jednáním nepochybně naplňují znaky skutkové podstaty trestného činu podvodu podle § 209 TZ: „*Kdo sebe nebo jiného obohatí tím, že uvede někoho v omyl, využije něčího omylu nebo zamlčí podstatné skutečnosti, a způsobí tak na cizím majetku škodu nikoli nepatrnou, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.*“

Dlužno dodat, že český trestní zákoník žádnou speciální skutkovou podstatu podvodu spočívajícího v užívání dopingových látek neobsahuje. To ovšem ve světě není pravidlem a například rakouský trestní zákoník dopingový podvod explicitně kriminalizuje v ustanovení § 147 odst. 1a: „*Stejně se trestá, kdo spáchá podvod se škodou větší než mizivou tím, že se dopustí klamavého jednání použitím zakázané účinné látky nebo zakázané metody k účelům dopingů ve sportu podle přílohy antidopingové konvence, BGBl = Spolková sbírka zákonů č. 451/1991.*“²⁶⁵ Takové ustanovení se v kontextu českého trestního práva zdá jako nadbytečné, neboť dopingový podvod lze subsumovat pod již existující ustanovení § 209 TZ. Trestní stíhání dopingových podvodů je však v současnosti velmi přehlíženým tématem, proto se domnívám, že z praktického hlediska by bylo přijetí této skutkové podstaty vhodné.²⁶⁶

²⁶³ ŠÁMAL, Pavel. 2012, op. cit., s. 2914.

²⁶⁴ Ostatně také v mezinárodním boji proti dopingům je zdůrazňována ochrana zdraví a života sportovců jako hlavní důvod zákazu dopingů. K tomu srov. *Světový antidopingový kodex*. 2021, op. cit.

²⁶⁵ KRUK, Jiří. *Trestní zákoník Rakouska - Spolkový zákon z 23. 01. 1974, ve znění novely č. 134/2013, stav 01. 01. 2014, 2. vydání*. In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck, 2014 [cit. 2021-02-08]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/>.

²⁶⁶ Jako argument pro zakotvení skutkové podstaty dopingového podvodu do trestního zákoníku může být i skutečnost, že trestní zákoník již nyní podvod konkretizuje u pojistného, úvěrového a dotačního podvodu (§ 210-212 TZ). Dalším argumentem může být společenský zájem na potlačení užívání dopingových látek, které je ve sportu stále velmi frekventované, a to navzdory světové antidopingové politice a mimoprávním nástrojům represe dopingů.

9.2. Korupce ve sportu

Korupční jednání sportovců a osob na sportu participujících je v oblasti sportu typickým příkladem protiprávního jednání mající charakter majetkové a hospodářské trestné činnosti.²⁶⁷ Patrně není pochyb o tom, že se jedná o problematiku poměrně spletitou, neboť s korupčním ovlivňováním sportovních utkání se můžeme setkat nejen v nejvyšších ligových soutěžích, ale takřka na všech sportovních úrovních. Lze rovněž konstatovat, že korupce je v profesionálním sportu zřejmě nejčastější formou trestné činnosti, která závažným způsobem poškozují sport jako celek a která má značně negativní výchovný efekt na mládež.

9.2.1. Vymezení pojmu korupce ve sportu

O definici pojmu korupce panují v právní teorii spory, přičemž ani trestní zákoník tento výraz nezná, neboť pracuje s poněkud užším pojmem úplatkářství.²⁶⁸ Korupcí ve sportu tedy rozumíme jakékoliv nezákonné korupční ovlivňování výsledků sportovních utkání, kterého se dopouštějí osoby zúčastněné na sportu. Těmito osobami mohou být fyzické i právnické osoby na sportu participující, tj. rozhodčí, funkcionáři, ale i sportovní oddíly a kluby, a konečně i samotní sportovci.²⁶⁹ Toto korupční jednání může naplňovat skutkovou podstatu některého z trestných činů uvedených v díle 3 hlavy X. zvláštní části TZ, především pak trestného činu přijetí úplatku (§ 331 TZ) a trestného činu podplacení (§ 332 TZ). V úvahu však patrně přichází také trestný čin podvodu (§ 209 TZ).²⁷⁰

9.2.2. K obstarávání věcí obecného zájmu

Společným znakem zmíněných úplatkářských trestných činů je pojem obstarávání věcí obecného zájmu, který není v zákoně výslovně definován a jeho výklad je ponechán na judikatuře a právní nauce.²⁷¹ K tomuto je potřeba uvést, že korupce ve sportu je součástí širší problematiky tzv. korupce v soukromém sféře, tedy korupce mezi dvěma (či více) soukromými subjekty. Česká republika je k trestnímu postihu této formy korupce zavázána Trestněprávní úmluvou o korupci ze dne 27. 1. 1999, a to včetně korupce právnických osob.²⁷² Za obstarávání věcí obecného zájmu tak není považována jen činnost související s rozhodováním v oblasti státní správy, ale tento pojem

²⁶⁷ K tomu srov. COUFALOVÁ, Bronislava, PINKAVA, Jan, POCHYLÁ, Veronika. 2014, op. cit., s. 88.

²⁶⁸ GRIVNA, Tomáš. Trestní postih korupce v soukromé sféře. *Trestněprávní revue*, č. 7/2005, s. 169.

²⁶⁹ Korupce ve sportu pochopitelně úzce souvisí s problematikou nelegálních sázek. Dlužno podotknout, že provozování nepoctivých her a sázek je trestným činem (§ 213 TZ).

²⁷⁰ K tomuto lze doplnit, že trestní zákoník neobsahuje žádné speciální skutkové podstaty postihující korupci ve sportu (a rozdíl od trestních kodexů některých evropských států). K tomu srov. COUFALOVÁ, Bronislava, PINKAVA, Jan, POCHYLÁ, Veronika. 2014, op. cit., s. 94-95.

²⁷¹ K tomu srov. ŠÁMAL, Pavel. 2012, op. cit., s. 3161.

²⁷² K tomu srov. GRIVNA, Tomáš. Trestní postih korupce v soukromé sféře. *Trestněprávní revue*, č. 7/2005, s. 169.

zahrnuje i činnosti, které souvisí s plněním společensky významných úkolů, zejména v oblasti uspokojování materiálních, sociálních, kulturních a jiných potřeb (včetně provozování sportu).²⁷³

K obstarávání věcí obecného zájmu v oblasti sportu se mnohokrát vyjádřil také Nejvyšší soud České republiky a lze uzavřít, že judikatura je v tomto ohledu velmi konzistentní.²⁷⁴ Zmínit můžeme například judikaturní závěry usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 11. 4. 2007, sp. zn. 8 Tdo 396/2007, které komplexně vystihuje právní věta: „*Jestliže je osobě nominované jako rozhodčí na ligové fotbalové zápasy slíben nebo předán úplatek proto, aby jako rozhodčí ovlivnila požadovaným způsobem výsledek utkání, jde o jednání naplňující znak „obstarání věci obecného zájmu“ ve smyslu trestného činu podplácení podle § 161 odst. 1 tr. zák. (nebo přijímání úplatku podle § 160 tr. zák.)*.“²⁷⁵

Významné je také usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 17. 10. 2007, sp. zn. 3 Tdo 510/2007, ve známé korupční kauze, jejímž symbolem se stal tehdejší manažer FK Viktoria Žižkov Ivan Horník.²⁷⁶ Nejvyšší soud České republiky zde vyzdvihl společenskou funkci sportu, který označil za „*neodmyslitelnou součást celospolečenského života*“ a zdůraznil také morální aspekt sportu, tj. zájem na dodržování pravidel fair play: „*Jestliže je totiž otázka dodržování sportovních pravidel „fair play“ nepochybně především otázkou etickou, neznamená to samo o sobě současné vyloučení ingerence státu (včetně trestněprávní regulace) do této oblasti. [...] Tak tomu je i v oblasti nabízení a přijímání úplatků (korupci) v posuzované věci.*“ Závěry tohoto rozhodnutí tak zřejmě přesahují problematiku korupce ve sportu, když zdůrazňují samotný smysl existence sportu a celospolečenský zájem na jeho poctivém provozování: „*Pokud by tedy ve sportu byly tolerovány takovéto jevy, sportovní soutěžení by ztratilo svůj vlastní smysl, pozbylo by také důvod, pro který se vůbec koná s nepochybným následkem toho, že by jeho příznivci o něj ztratili zájem a důvod se mu věnovat, když sport jako masově rozšířený fenomén by ve své podstatě zcela ztratil podstatu své existence. [...] I z těchto hledisek je tak nutné na provozování sportu (zejména na profesionální úrovni) pohlížet jako na věc obecného zájmu.*“²⁷⁷

²⁷³ ŠÁMAL, Pavel. 2012, op. cit., s. 3161. Srov. JELÍNEK, Jiří. 2017, op. cit., s. 836.

²⁷⁴ Většina relevantní judikatury se týkala korupčního jednání fotbalových rozhodčích, funkcionářů a hráčů.

²⁷⁵ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 11. 4. 2007, sp. zn. 8 Tdo 396/2007.

²⁷⁶ Na motivy této aféry vznikla známá divadelní hra „*Ivánku, kamaráde, můžeš mluvit?*“ K tomu srov. *Ivánku, kamaráde... Před 15 lety začala největší kauza v historii českého fotbalu* [online]. iRozhlas, 2019 [cit. 2021-02-08]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/sport/fotbal/ivan-hornik-korupce-ivanku-kamarade-vyroci-15-let-zizkov-synot_1904301500_vman.

²⁷⁷ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 17. 10. 2007, sp. zn. 3 Tdo 510/2007.

9.2.3. Shrnutí

Můžeme uzavřít, že korupční jednání ve sportu lze subsumovat pod již existující skutkové podstaty úplatkářských trestných činů uvedených v trestním zákoníku, neboť provozování sportu je podle ustálené soudní praxe věcí obecného zájmu. Úvahy o zavedení nového trestného činu týkajícího se ovlivňování sportovních výsledků tedy lze označit za nadbytečné.²⁷⁸

Zcela závěrem považuji za vhodné pozastavit se také nad trestněprávními aspekty korupce v nižších sportovních soutěžích, neboť do judikатурních závěrů dospěly toliko případy korupce v profesionálním sportu. Můžeme přitom vycházet z obecného předpokladu, že hlavním kritériem trestněprávní represe těchto případů korupce je společenská škodlivost posuzovaného jednání dle ustanovení § 12 odst. 2 TZ. Tento přístup ostatně nastínil také Nejvyšší soud České republiky, v již zmiňovaném usnesení: „*Je nepochybné, že odlišně by byla posouzena míra společenské nebezpečnosti takového jednání např. u přátelského fotbalového utkání dvou sousedních obcí a jinak u utkání nejvyšší fotbalové soutěže.*“²⁷⁹ Podle mého názoru však tato otázka nemůže být omezena toliko na hledisko profesionality či výkonnosti. Je potřeba také zohlednit, že jednou z nejvýznamnějších funkcí sportu je jeho výchovný vliv na mládež. Stejně jako profesionální sport, i nižší sportovní soutěže by nepochybně měly vytvářet prostředí, které povede k formování morálních základů nadějných mladých sportovců a k jejich pozitivní motivaci.²⁸⁰ Domnívám se proto, že trestní postih korupčního jednání není vyloučen ani v nižších sportovních soutěžích. Bude se však jednat o zcela výjimečné případy.²⁸¹

²⁷⁸ K tomu srov. MACHOVÁ, Michaela. Ovpływňovanie výsledkov športových zápasov novým trestným činom? *Časopis pro právní vědu a praxi*. č. 4/2015, s. 420.

²⁷⁹ V tomto rozhodnutí Nejvyšší soud posuzoval tehdejší materiální znak trestného činu (§ 3 odst. 2 zákona č. 140/1961 Sb.). K tomu srov. Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 17. 10. 2007, sp. zn., 3 Tdo 510/2007.

²⁸⁰ K tomu srov. Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 14. 10. 2009, sp. zn. 7 Tdo 931/2009.

²⁸¹ Patrně nezbývá, než vyčkávat na další vývoj ve velké korupční kauze z října 2020, které zasahuje také do nižších fotbalových soutěží. K tomu srov. *Berbr zadržen, osmnáct dalších osob s ním. Policie rozkrývá korupci v nižších soutěžích* [online]. Sport.cz, 2020 [cit. 2021-02-08]. Dostupné z: <https://www.sport.cz/fotbal/ostatni/clanek/1761686-berbr-zadrzen-osmnact-dalsich-osob-s-nim-policie-rozkryva-korupci-v-nizsich-soutezich.html>.

10. ZÁVĚR

Předkládaná práce se zabývá provázaností dvou specifických, do jisté míry nezávislých oborů lidské činnosti – sportu a trestního práva. Ještě před nedávnem bylo spojení těchto pojmů pouze námětem sportovně-právní literatury. V posledních letech je však toto téma velmi aktuální, o čemž svědčí také zmiňované judikaturní závěry.

Výzkumná otázka této práce zní: „*Do jaké míry postačí škodlivá jednání sportovců postihovat toliko v disciplinární rovině na základě sportovních pravidel a kdy je místě uplatnit trestněprávní odpovědnost?*“ Tato otázka úzce souvisí s preferovaným způsobem sankcionování sportovců na základě sportovních pravidel a s principem *ultima ratio* a zásadou subsidiarity trestní represe (§ 12 odst. 2 TZ), která vyjadřuje pomocnou úlohu trestního práva. Jedná se o mimořádně obsáhlou materii, o které ve společnosti dosud nepanuje obecná shoda. Na straně jedné stojí zájem na ochranu života a zdraví sportovců, na straně druhé celospolečenský zájem na podpoře a pěstování sportu.

Teorie i relevantní judikatura v první řadě zdůrazňuje vliv sportovních pravidel na posuzování a uplatňování trestněprávní odpovědnosti v oblasti sportu. Sportovní pravidla jsou spojována s povinností každého počínat si při svém konání tak, aby nedocházelo k nedůvodné újmě na životě a zdraví jiného (tzv. obecná prevenční povinnosti podle ustanovení § 2900 OZ). Podle aktuálních závěrů Nejvyššího soudu České republiky tato povinnost ze sportovních pravidel vyplývá pro profesionální i amatérské sportovce. Porušení sportovních pravidel může být posouzeno jako nedodržení požadavku náležité opatrnosti, které je základním předpokladem pro dovození nedbalostní formy zavinění. Judikaturní vývoj byl dovršen názorem, že trestněprávní odpovědnost sportovce za sportovní úraz je potřeba posuzovat vždy s přihlédnutím k nepřiměřenosti zákroku ve vztahu ke konkrétní herní situaci. V souladu s těmito judikaturními závěry tedy nikoliv každé porušení sportovních pravidel znamená porušení obecné prevenční povinnosti, resp. nemusí nutně zakládat trestněprávní odpovědnost. Vždy je nutné přihlídnout k tomu, zda sportovec při posuzovaném zákroku užil přiměřenou sílu a zda byl tento krok přiměřený vzhledem ke konkrétní herní situaci, neboť v takových případech je na místě uplatnit zásadu subsidiarity trestní represe dle ustanovení § 12 odst. 2 TZ.

Zvláštní kategorií sportovních úrazů jsou úmyslné agresivní zákroky, které žádným způsobem nesouvisejí s danou herní situací ani se sportem samotným. Taková jednání sportovců jsou společensky škodlivá a trestní represe je zcela na místě, neboť disciplinární postih v těchto případech není dostatečným prostředkem ochrany života a zdraví sportovců. K totožnému závěru jsme dospěli u nejzávažnějších případů korupčního jednání a dopingových aktivit sportovců a osob

na sportu participujících, neboť tato jednání bezpochyby poškozují sport jako celek. Z hlediska uplatnění principu *ultima ratio* a zásady subsidiarity trestní represe je tedy potřeba uzavřít, že k trestní represi za jednání sportovců lze přistoupit teprve tehdy, dojde-li k hrubému excesu ze sportovních pravidel nebo obvyklého herního zápolení, a to za předpokladu, že sportovní pravidla nejsou schopna se s takovým jednáním patřičně vypořádat.

Klíčovým kritériem pro uplatňování trestněprávní odpovědnosti ve sportu je také sportovní riziko, tedy míra nebezpečí vzniku zranění, která vyplývá z účasti na sportovním utkání. Sportovní riziko dosahuje největší intenzity v bojových a kontaktních sportech, ve kterých jsou zranění sportovců častým jevem. S uplatněním trestněprávní odpovědnosti se však v těchto sportech v praxi nesetkáváme. Tento stav přitom nelze plošně odůvodnit žádnou z okolností vylučujících protiprávnost, které jsou upraveny zákonem. Učinili jsme závěr, že uplatnění svolení poškozeného jako okolnosti vylučující protiprávnost (§ 30 TZ) je v případech sportovních úrazů zásadně vyloučeno. Aplikace přípustného rizika (§ 31 TZ) je pak v souladu s aktuální trestní judikaturou omezena toliko na oblast profesionálního sportu. Podmínka kvalifikovaného subjektu není splněna ani v případě, kdy sportovec – profesionál vykonává sportovní aktivitu mimo souvislost s povoláním, tj. v rámci soukromých aktivit. Tzv. sportovní riziko a výkon sportu (resp. výkon dovolené činnosti) jsou z tohoto důvodu považovány za zákonem netytizované okolnosti vylučující protiprávnost, které jsou aplikovatelné na případy sportovních úrazů. Dlužno dodat, že tento názor prozatím zastává pouze sportovně-právní doktrína, neboť trestní judikatura existenci těchto kontratypů jednoznačně nepotvrdila.

Zcela závěrem lze konstatovat, že sport je společensky prospěšnou činností, k čemuž je vždy nutno přihlížet při zkoumání předpokladů trestněprávní odpovědnosti sportovců. Domnívám se, že jednotné předpoklady pro uplatňování trestněprávní odpovědnosti ve sportu ani není možné stanovit, a to především z důvodu rozmanitosti sportovních činností. Ostatně i přístup aktuální trestní judikatury ukazuje, že k posuzování sportovních úrazů je v rámci jednotlivých kategorií sportů přistupováno v poněkud odlišném světle. Případná trestněprávní odpovědnost v oblasti sportu by tedy měla být posuzována zvlášť v každém jednotlivém případě, a to s vždy přihlédnutím k jeho jedinečným okolnostem a zvláštnostem. Nejvýznamnějším kritériem pro posuzování trestněprávní odpovědnosti sportovců je intenzita porušení sportovních pravidel a míra sportovního rizika.

Seznam použitých zdrojů

Monografie, komentáře, učebnice

- COUFALOVÁ, Bronislava, PINKAVA, Jan, POCHYLÁ, Veronika. *Trestněprávní odpovědnost ve sportu*. Praha: Leges, 2014. ISBN 978-80-87576-88-5.
- FRYŠTÁK, Marek. PROVAZNÍK, Jan, VALDHANS, Jiří. *Dny práva 2015 – část X. Okolnosti vylučující protiprávnost – juristické, kriminalistické a kriminologické aspekty*. Brno: Masarykova univerzita, 2016. ISBN 978-80-210-8201-4.
- GERLOCH, Aleš. *Teorie práva. 6., aktualiz. vyd.* Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-454-1.
- HENDRYCH, Dušan. *Právní slovník. 3., podstatně rozš. vyd.* Praha: C.H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-059-1.
- HNÍZDIL, Jan, TŘEŠŇÁK, Petr, BUŠTA, Petr. *Doping aneb Zákulisí vrcholového sportu*. Praha: Grada, 2000. ISBN 80-7169-771-1.
- HUIZINGA, Johan, VÁCHA, Jaroslav. *Homo ludens: o původu kultury ve hře*. Praha: Mladá fronta, 1971.
- HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník VI: závazkové právo: zvláštní část (§ 2055-3014): komentář*. Praha: C.H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8.
- JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 6. aktualizované a doplněné vydání*. Praha: Leges, 2017. ISBN 978-80-7502-236-3.
- KUKLÍK, Jan. *Sportovní právo*. Praha: Auditorium, 2012. ISBN 978-80-87284-28-5.
- KRATOCHVÍL, Vladimír. *Trestní právo hmotné: obecná část. 2. vyd.* Praha: C.H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7179-082-2.
- KRÁLÍK, Michal. *Civilní a trestní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy*. Praha: Leges, 2016. ISBN 978-80-7502-127-4.
- KRÁLÍK, Michal. *Právo ve sportu*. Praha: C.H. Beck, 2001. ISBN 8071795321.
- NEKOLA, Jaroslav. *Sport a doping. Velké Přílepy*: Olympia, 2018. ISBN 978-80-7376-539-2.
- OLIVOVÁ, Věra. *Lidé a hry: historická geneze sportu*. Praha: Olympia, 1979.
- PRUSÁK, Jozef. *Šport a právo: (Úvod do dejín, teórie a praxe právnej zodpovednosti v športe.)*. Bratislava: Šport, 1984.
- SÁDOVSKÝ, Stanislav. *Právní aspekty násilí ve sportu*. Praha: Karolinum, 2010. ISBN 978-80-246-1836-4.

- ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář. 2. vyd.* Praha: C.H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5.
- VRÁBLOVÁ, Miroslava. *Trestnoprávne súvislosti ochrany života a zdravia. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie.* Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-332-2.

Články a statě ve sbornících

- BARTOŠÍKOVÁ, Radka. Přípustné riziko, aneb na co vše je potřeba brát v praxi zřetel. *Trestněprávní revue*, č. 2/2020.
- GŘIVNA, Tomáš. Trestní postih korupce v soukromé sféře. *Trestněprávní revue*, č. 7/2005.
- HRUŠKA, Jiří. Aplikace norem trestního práva v oblasti sportu v České republice. *Trestní právo*, č. 1/2013.
- KLAPAL, Vít. Svolení poškozeného jako okolnost vylučující protiprávnost. *Trestněprávní revue*, č. 10/2005.
- KOCINA, Jan. Přípustné riziko ve sportu. *Bulletin advokacie*, č. 1-2/2016.
- KRÁLÍK, Michal. Legislativní a judikatorní východiska trestněprávní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy (úvod do problematiky). *Trestněprávní revue*, č. 8/2006.
- KRÁLÍK, Michal. Několik poznámek k právní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy. *Právní rozhledy*, č. 15/2006.
- KRÁLÍK, Michal. Právní odpovědnost za sportovní úrazy. *Právní rádce*, č. 2/2007.
- KRÁLÍK, Michal. Zamyšlení nad tzv. sportovním právem. *Právní rozhledy*, č. 10/1998.
- LUKÁŠOVÁ, Marcela. Institut svolení poškozeného a jeho uplatnění nejen v judikatuře. *Trestněprávní revue*, č. 3/2019.
- MACHOVÁ, Michaela. Oplyvňovanie výsledkov športových zápasov novým trestným činom? *Časopis pro právní vědu a praxi*. č. 4/2015.

Internetové zdroje

- *Antidopingový program Českého olympijského výboru* [online]. ČOV, 2009 [cit. 2021-02-08]. Dostupné z: http://www.olympic.cz/www/docs/antidopingovy_program_cov_2009.pdf.
- *Berbr zadržen, osmnáct dalších osob s ním. Policie rozkrývá korupci v nižších soutěžích* [online]. Sport.cz, 2020 [cit. 2021-02-08]. Dostupné z: <https://www.sport.cz/fotbal/ostatni/clanek/1761686-berbr-zadrzen-osmnact-dalsich-osob-s-nim-policie-rozkryva-korupci-v-nizsich-soutezich.html>.

- *Evropská charta sportu* [online]. Rada Evropy, 1992 [cit. 2021-02-08]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/sport/evropska-charta-sportu>.
- *Hráči New Orleans dostávali v NFL odměny za zranění protihráčů* [online]. Hospodářské noviny, 2012 [cit. 2021-02-08]. Dostupné z: <https://ihned.cz/ostatni-sporty/c1-54908840-hraci-new-orleans-dostavali-v-nfl-odmeny-za-zraneni-protihracu>.
- *Ivanku, kamaráde... Před 15 lety začala největší kauza v historii českého fotbalu* [online]. iRozhlas, 2019 [cit. 2021-02-08]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/sport/fotbal/ivan-hornik-korupce-ivanku-kamarade-vyroci-15-let-zizkov-synot_1904301500_vman.
- *Johannesburgská deklarace* [online]. WADA, 2013 [cit. 2021-02-08]. Dostupné z: <https://www.antidoping.cz/cs/Johannesburgska-deklarace>.
- *Kodex sportovní etiky* [online]. Rada Evropy, 1992 [cit. 2021-02-08]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/sport/kodex-sportovni-etiky>.
- *Mezinárodní úmluva proti dopingu ve sportu* [online]. UNESCO, 2005 [cit. 2021-02-08]. Dostupné z: <https://antidoping.cz/cs/umluva-unesco>.
- *Pravidla fotbalu platná od 1. 8. 2020* [online]. Fotbalová asociace České republiky, 2020 [cit. 2021-02-08]. Dostupné z: <https://rozhodci.fotbal.cz/ke-stazeni/p15>.
- *Směrnice pro kontrolu a postih dopingu ve sportu v České republice 2021* [online]. Antidopingový výbor ČR, 2021 [cit. 2021-02-08]. Dostupné z: <https://www.antidoping.cz/cs/smernice-pro-kontrolu-a-postih-dopingu-ve-sportu-v-ceske-republice>.
- *Stan Mikita a další trpící ikony. Zničil hokej život i jim?* [online]. iDnes.cz, 2019 [cit. 2021-02-08]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/hokej/nhl/stan-mikita-mozek-otresy-poskozeni-pitva-neurodegenerativni-onemocneni-mozku-cte.A190917_202810_nhl_ten.
- *Světový antidopingový kodex* [online]. WADA, 2021 [cit. 2021-02-08]. Dostupné z: <https://www.antidoping.cz/cs/svetovy-antidopingovy-kodex>.
- *Tragická nehoda Lud'ka Čajky přepsala hokejová pravidla* [online]. Česká televize, 2015 [cit. 2021-02-08]. Dostupné z: <https://sport.ceskatelevize.cz/clanek/hokej/tragicka-nehoda-ludka-cajky-prepsala-hokejova-pravidla/5bde82080d663b6fe8d9b3a6>.
- *Zřizovací listina příspěvkové organizace Antidopingový výbor České republiky* [online]. Národní sportovní agentura, 2019 [cit. 2021-02-08]. Dostupné z: <https://www.antidoping.cz/cs/kdo-jsme>.

Právní předpisy

- Usnesení č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod.
- Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon (starý).
- Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (starý).
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.
- Zákon č. 115/2001 Sb., o podpoře sportu.
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Judikatura

- Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 17. 5. 1978, sp. zn. 10 Co 190/76.
- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 11. 12. 2002, sp. zn. 5 Tdo 997/2002.
- Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 17. 12. 2003, sp. zn. 25 Cdo 1960/2002.
- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 21. 3. 2007, sp. zn. 3 Tdo 1355/2006.
- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 11. 4. 2007, sp. zn. 8 Tdo 396/2007.
- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 17. 10. 2007, sp. zn. 3 Tdo 510/2007.
- Usnesení Ústavního soudu České republiky ze dne 28. 2. 2008, sp. zn. I.ÚS 1939/07.
- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 17. 2. 2010, sp. zn. 8 Tdo 68/2010.
- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 14. 10. 2009, sp. zn. 7 Tdo 931/2009.
- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 11. 9. 2012, sp. zn. 4 Tdo 896/2012.
- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 10. 12. 2008, sp. zn. 7 Tdo 1057/2008.
- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 14. 10. 2009, sp. zn. 7 Tdo 931/2009.
- Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 20. 5. 2015., sp. zn. 25 Cdo 493/2015.
- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 10. 6. 2015, sp. zn. 8 Tdo 418/2015.
- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31. 8. 2016, sp. zn. 7 Tdo 561/2016.
- Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 17. 7. 2019, sp. zn. 6 Tdo 425/2019.

Ostatní zdroje

- Důvodová zpráva k zákonu č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.
- KRUK, Jiří. *Trestní zákoník Rakouska - Spolkový zákon z 23. 01. 1974, ve znění novely č. 134/2013, stav 01. 01. 2014, 2. vydání*. In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck, 2014 [cit. 2021-02-08].
- *Zákon č. 300/2005 Z. z., trestný zákon* [online]. Slov-Lex, 2021 [cit. 2021-02-08]. Dostupné z: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2005/300/20210101>.

Seznam zkratk

- ADV ČR – Antidopingový výbor ČR.
- Charta – Evropská charta sportu.
- Kodex – Světový antidopingový kodex.
- Listina – usnesení č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod.
- Nejvyšší soud – Nejvyšší soud České republiky.
- OZ – zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.
- Ústavní soud – Ústavní soud České republiky.
- TZ – zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.
- ZoPS – zákon č. 115/2001 Sb., o podpoře sportu.

Trestněprávní odpovědnost ve sportu

Abstrakt

Předkládaná diplomová práce komplexně pojednává o otázkách trestněprávní odpovědnosti ve sportu s přihlédnutím k odborné literatuře, stávající právní úpravě a za užití aktuální trestní judikatury. Pozornost je věnována především problematice sportovních úrazů, okrajově též dopingů a korupci ve sportu.

Práce je rozdělena do deseti částí (včetně úvodu a závěru). Druhá část práce je věnována nejvýznamnějším historickým přístupům k právní odpovědnosti sportovců. Třetí část práce krátce nastíní vývoj definičního pojetí sportu, na které navazuje vymezení sportu v české právní úpravě. V této části je pojednáno také o sportovním právu, které je zdrojem většiny doktrinálních přístupů k předmětné problematice. Ve čtvrté části práce je formulován základní vztah sportu a práva. V této části je nejprve pojednáno o základních teoriích působení práva na oblast sportu, na které navazují jednotlivé koncepce trestněprávní odpovědnosti ve sportu. V této souvislosti je rovněž naznačen způsob, jakým české trestní právo působí na oblast sportu. Pátá část práce je zaměřena na sportovní pravidla. Po vymezení pojmu a odlišení sportovních pravidel od právních norem je vysvětlen význam sportovních pravidel z pohledu trestního práva. S touto materií úzce souvisí otázka mnohosti odpovědnostních vztahů ve sportu, které je věnována šestá část práce. V této části se dostane také na základní vymezení občanskoprávní odpovědnosti ve sportu a na její propojení s odpovědností trestněprávní. Jádrem předmětné problematiky je trestněprávní odpovědnost za sportovní úrazy, které je věnována sedmá část práce. Do této části jsou úvodem zahrnuty vybrané teorie beztrestnosti sportovních úrazů. Následuje podrobný přehled legislativních východisek trestněprávní odpovědnosti za sportovní úrazy, který je místy doplněn o úvahy *de lege ferenda*. Za účelem vyhodnocení sporných otázek jsou v této části využity metody vědeckého zkoumání, především pak deskripce, analýza a dedukce. V osmé části práce je přistoupeno k rekapitulaci dosavadní rozhodovací činnosti Nejvyššího soudu České republiky v otázkách trestněprávní odpovědnosti za sportovní úrazy. Relevantní judikатурní závěry jsou v této části strukturovány do uceleného přehledu podle kategorií sportovních činností. Pro komplexní uchopení zvoleného tématu je devátá část práce zaměřena na trestněprávní aspekty dopingů a korupce ve sportu.

Klíčová slova: [trestněprávní odpovědnost, sport, sportovní úrazy]

Criminal liability in sports

Abstract

Presented diploma thesis comprehensively deals with issues of criminal liability in sports, considering the expert literature, current legislation and uses current criminal case law. Attention is paid mainly to the issue of sports injuries, marginally also doping and corruption in sports.

Thesis is divided into ten parts (including introduction and summary). Second part of the thesis is dedicated to the most significant historical approaches to legal liability of athletes. Third part of the thesis briefly outlines evolution of sports definition followed by sports demarcation in Czech legislation. This part also deals with sports law, which is the source of most doctrinal approaches in subject matter. The general relationship between sports and law is formulated in the fourth part. In this part, basic theories of the effect of law on sports are firstly discussed, followed by individual concepts of criminal liability in sports. The way how Czech criminal law affects the field of sport is also indicated in this part. Fifth part of the thesis is focused on sports rules. After defining the concept and distinguishing sports rules from legal norms, the meaning of sports rules from the point of view of criminal law is explained. The question of the multitude of responsibilities in sports is closely related to this matter, which is devoted to the sixth part of the thesis. This part also discusses basic delimitation of civil liability in sports and its connection with criminal liability. The core of the issue is the criminal liability for sports injuries, which is devoted to the seventh part of the work. In this part selected theories of impunity for sports injuries are briefly discussed. Following by a detailed overview of the legislative basis of criminal liability for sports injuries, which is occasionally supplemented by considerations *de lege ferenda*. To evaluate controversial issues, the methods of scientific research are used in this part, especially the description, analysis and deduction. The eighth part of the thesis provides an overview of the recapitulation of the current decisions of the Supreme Court of the Czech Republic in matters of criminal liability for sports injuries. The relevant case law conclusions are structured in this section into a comprehensive overview according to the categories of sports activities. For a comprehensive grasp of the chosen topic, the ninth part of the thesis focuses on the criminal law aspects of doping and corruption in sports.

Key words: [criminal liability, sport, sports injuries]